

Pere Juncadella

*El Cercle
Cultural
de
Balsareny*

El Cercle Cultural de Balsareny és una entitat que va néixer en el temps de la mobilització contra la dictadura, i va aglutinar tots els moviments culturals locals amb inquietuds democràtiques i nacionals, dintre de l'àmbit de Balsareny, però vinculat amb tots els moviments que es produïen arreu del país (Escoltisme, Assemblea de Catalunya, Congrés de Cultura Catalana...).

Amb el temps, el Cercle va esdevenir el coordinador de les activitats culturals del poble, i en va revitalitzar i impulsar de noves.

Després d'uns anys d'intensa i fecunda activitat, i a causa dels canvis socioculturals que es produïren, tant com pel simple pas del temps, l'empenta inicial es va anar diluint, i el Cercle va anar perdent protagonisme, fins a desaparèixer formalment, excepte per a una activitat que ha continuat fins avui: l'edició d'un butlletí d'informació local.

Pere Juncadella va ser el fundador i president del Cercle, i també coordinador del seu butlletí. Ara, més de vint anys després, i amb la col.laboració d'altres membres del CCB d'aquella època, reviu amb lucidesa no solament els fets, sinó la manera de pensar que els va fer possibles, i l'entorn cultural, polític i social en què es van produir. El seu llibre mostra un ample retaule de l'efervescència dels anys de la transició a la democràcia vistos des d'un poble petit de la Catalunya central, que podria ser representatiu de tants altres indrets on la gent, jove i no tan jove, es movia amb entusiasme per uns ideals de llibertat i de país.

Portada i pàgina 3: La sardana és la millor metàfora d'un Cercle Cultural.
Aplec al Castell de Balsareny, any 1980.
Foto: Benvingut Xandri.
Primer premi del concurs de fotografia dels Festivals d'Estiu, 1980.

Copyright: Cercle Cultural de Balsareny. Plaça Roc Garcia, s/n. Balsareny
Dipòsit Legal: B-27.256/98
Composició i impressió: Impremta Orriols. Balsareny
Primera edició: Juny de 1998.

Pere Juncadella

*El Cercle Cultural
de Balsareny*

Taula

Proemi	7
<i>Espanya en temps del franquisme</i> , per Jordi Planes	9
La nostra manera de pensar	13
Les etapes en la història del CCB	19
1975: el començament	21
<i>Origen del “Sarment”</i> , per Ramon Cabana	27
<i>La Biblioteca i el CCB</i> , per Conxita Planes	28
<i>Amb un clixé i un punxó</i> , per Ramon Carreté	29
1976	33
<i>La Marxa de la Llibertat</i> , per R. Cabana, P. Juncadella, M.C. Riera	41
<i>“La fam”, la fem</i> , per Ramon Carreté	43
1977	45
1978	53
1979	59
1980	65
<i>Mis recuerdos del Cercle</i> , per Alfonso Robles	69
1981	71
1982	75
1983	79
<i>Els festivals d’Estiu</i> , per Ramon Bessa	81
1984	89
La fi de l’aventura sociocultural escolta	95
<i>Per un Cercle Cultural mundial</i> , per Jordi Corominas	99
<i>“Sarment” i el CCB de 1985 a 1997</i> , per Ramon Carreté	101

Proemi

Aquells anys tot ens estava prohibit, la moral catòlica ens condemnava al foc de l'infern, i el règim amb càstigs més materials: algun mal cop i, en el pitjor del casos, amb la reclusió. No podíem parlar la nostra llengua i no podíem fer país.

Aquest llibre és una breu passada per la història d'una generació de joves d'un poble, que varen ésser educats en la repressió. Però se'ls va donar un calidoscopi amb el qual podien veure a l'horitzó tot un paradís. Els digueren que podien arribar-hi i començaren a caminar. És el camí per arribar i alliberar-se en el paradís perdut, és el record de les il·lusions per arribar-hi durant la repressió. I, un cop arribats, qui sap si el desencís del paradís aconseguíem. Però mentre va durar, vam viure a pleret, vam gaudir i vibrar amb el paradís que aconseguíem. Aquell CCB va ésser el marc d'aquella recerca. I, quan l'aconseguíem, en començà la crisi. ¿Podem reafirmar, doncs, amb aquesta recerca i aquest retrobament, que només existeixen els paradisos perduts?

Quan em digueren d'escriure la història del CCB, vaig sentir emocions contradictòries. Calia? Era una presumpció? O seria una creença solament personal o grupal, la importància del CCB?. En aquell temps vaig llegir diversos textos que varen fer-me decidir.

"Cada vez me parece más importante la exigencia de estar en condiciones de contar las verdades cuando todavía las recordamos" (Horacio Sáenz Guerrero, "La Vanguardia")

"Crec que cap individu no pot mirar la veritat. Et cega. Quan la mires, en veus una part. La mira un altre i en veu una altra part, lleugerament deformada. Però en global, la veritat es troba en el que han vist tots, encara que ningú no hagi vist la veritat intacta" (William Faulkner).

"El temps juga en contra de la veritable història, i permet de vegades que una persona s'inventi la història quan els protagonistes no poden contradir-lo." (H.W.)

Per aquell dies, una amiga publicà un recull de poemes per repartir als amics. En la cultura actual, un llibre ja no té la importància que tenia en la de la nostra joventut: hom havia de fer un llibre, tenir un fill i plantar un arbre Ara això es un anacronisme. Un llibre es pot fer sense cap transcendència social. Ja no es un fet capital, és una rutina a l'abast de tothom, que pot esdevenir un fet particular, un fet per als amics o per a tothom. Si més no, vaig pensar, serà la història per als que varen fer el Cercle.

Totes aquestes consideracions varen fer-me decidir. Posant-hi unes condicions: no havia d'ésser un treball exclusivament personal: seria llegit pels que vàrem començar el Cercle o en vàrem ésser protagonistes; tots hi donarien el vistiplau, i a més hi hauria col·labora-

cions afegides de qualsevol d'aquestes persones. No hi havia d'haver la visió d'una persona, s'havia de intentar que fos la de tots. Qualsevol de les persones que havíem format part del CCB podia escriure la seva visió particular de la història. En qualsevol capítol podien interferir i opinar a favor o en contra de la visió particular del que l'escrivia. Jo escriuria només de la primera etapa del Cercle; la resta, ho escriuriem els protagonistes de les altres èpoques. Finalment, que el finançament fos a càrrec totalment del CCB: no podíem implicar-hi ningú més, érem nosaltres qui l'havíem fet i ara en deixàvem la història.

Un cop acceptades aquestes premisses, començarem la tasca. L'equip el formarem els membres que encara ens trobem a Balsareny: l'Esteve Diaz, la Conxita Planes, en Ramon Carreté, en Ramon Bessa, en Joan Prat i jo mateix. A alguns altres membres varem passar-los els escrits perquè poguessin opinar-hi: eren en Ramon Cabana, la M.Carme Riera, en Llorenç Planes Casals. Amb altres ens va ser impossible de connectar-hi amb prou fluïdesa perquè poguessin llegir els esborranys i opinar-hi. Finalment, alguns (hauríem volgut que haguessin estat tots) ens han tramès el seu record o la seva visió d'aquells anys, d'aquella entitat.

Amb l'elaboració del llibre hem descobert que el pas dels anys ens ha omplert d'ocupacions que han fet que la tasca de confecció hagi estat molt lenta i, per tant, llarga. Avui, havent deixat la joventut, hem adquirit compromisos que no ens permeten disposar de lleure per a aquestes activitats, o qui sap si hem deixat els treballs socials per als altres i hem passat a formar part de la societat de consum, potser sense acceptar-ne la filosofia, però escèptics de fer quelcom per millorar-la. Ens hem creat compromisos que no ens permeten ja abocar-nos al lleure per una activitat social, encara que sigui fer història. Potser això referma que els canvis, les mutacions, els fan el joves, i que els grans només podem fer el que pretenem en aquest llibre, escriure la història del nostre passat.

Pere Juncadella

Jordi Planes

Espanya en temps del franquisme

La guerra civil començada per un cop d'Estat militar (Mola, Franco, Queipo de Llano, Cabanellas eren els caps visibles de la insurrecció) el 18 de juliol de 1936, va ser seguida per una revolució popular en aquells llocs on no va triomfar la sublevació. Espanya va quedar dividida en dues parts irreconciliables i tota la seva geografia es va tenyir de sang durant tres anys. El dia 1 d'abril de 1939, el general Franco declarava que la guerra s'havia acabat. S'havia acabat, naturalment, als fronts de batalla, però no pas a les consciències i, encara menys, en la ment dels militars triomfants i dels sectors que els donaren suport. Espanya es va convertir en una caserna immensa.

Res ja no va ser com abans. Els qui vam néixer a la dècada dels anys quaranta i primers cinquanta recordarem sempre la frase que sentíem contínuament de la boca dels nostres pares o avis: "abans de la guerra..." Abans de la guerra, semblaven voler dir, tot era millor: el pa (escàs i dolent, però car després del 39), la carn, la roba, els salaris... Fins i tot sembla que les criatures fessin més bondat abans de la guerra!

El franquisme triomfant s'assemblava molt als règims de Hitler a Alemanya, de Mussolini a Itàlia (tots saludàvem amb el braç enlaire) i amb el d'Oliveira Salazar a Portugal (especialment per l'aspecte preponderant de la religió catòlica). No tenia res a veure ni amb la democràcia que hi havia hagut a Espanya durant la II República, ni tampoc amb les democràcies del moment, com Gran Bretanya o França. Era un règim totalitari de caire feixista, que es sustentava en tres pilars fonamentals: la família, el partit i el sindicat.

Si l'aspecte de la família era més literari que polític (cada any es donava el premi a la família més nombrosa d'Espanya i, en un altre aspecte, es pagava una quantitat miserable per cada fill: els famosos "punts"), el del partit i el del sindicat ja era una altra cosa. No es podia fer res al marge d'ells.

El partit era únic, no n'hi podia haver cap més: la "Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalistas". La seva branca juvenil era el "Frente de Juventudes" (més endavant, OJE: "Organización Juvenil Española"). Estava implantat a tot els pobles d'Espanya i era pràcticament d'afiliació obligatòria. Els desafectes al règim ho passaven molt malament, a l'hora de trobar feina, escola per als fills, etc. Els calia un certificat de bona conducta expedit pel "Jefe local" i pel rector de la parròquia (aquí cal denunciar la col·laboració objectiva de l'Església catòlica amb el nou règim). Els alcaldes i altres càrrecs municipals eren designats pel governador civil de la província entre les persones més afins al règim, almeys aparentment. Els bisbes eren designats per Franco d'entre els capellans menys sospitosos. I així tot. No es podia fer res sense passar per Falange, més tard anomenada "Movimiento Nacional". L'últim ministre-secretari general del Movimiento va ser, l'any 1975, el desconcertant Adolfo Suárez...

El Sindicat, únic i vertical (és a dir, sindicat de treballadors i de patrons alhora) era la "Central Nacional Sindicalista" (CNS). No representava interessos de classe, sinó que justament volia ofegar les reivindicacions obreres dins de la cassola de la patronal. El dret de vaga no era reconegut i qui en fes anava a la presó. Aquesta "pau social" forçosa va contribuir a l'endarreriment econòmic d'Espanya, del qual tot just estem sortint. Els drets de la persona humana no eren reconeguts: ni el dret de reunió (més de cinc persones en un mateix lloc podia ser denunciat com una reunió il·legal); ni el dret d'opinió (hi havia censura de premsa prèvia a l'edició i, a partir de la llei de premsa de Fraga Iribarne, després de l'edició); ni el dret d'associació (política -partits-, sindical -sindicats de classe-, cultural -grups d'opinió diversa de l'oficial- etc.). Es necessitava permís previ per a tot i molt sovint era negat.

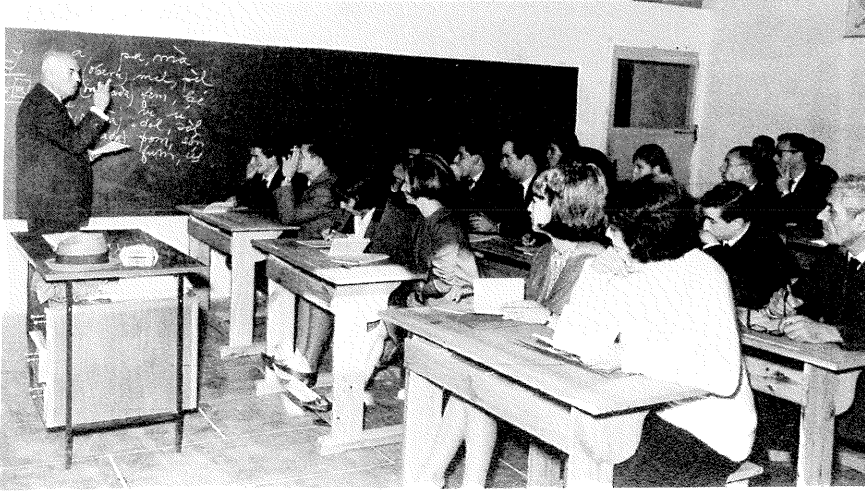
La censura arribava fins als àmbits més personals: el de les consciències. Amb el suport eclesiàstic, que vetllava per l'anomenada moralitat pública, la blasfèmia i l'ofensa al pudor (per exemple, anar amb bikini a la platja) podien ser objecte de multes prou substancials.

L'economia fou catastròfica. La guerra no va destruir tant les poques indústries d'aleshores (especialment implantades al País Basc i a Catalunya) com per a justificar que fins l'any 1962 Espanya no assolís el nivell de vida de l'any 1936. Vint-i-sis anys després! Temps d'estraperlo i de racionament dels aliments bàsics (la "cartilla" de racionament no va ser suprimida fins l'any 1952, amb motiu del Congrés Eucarístic de Barcelona). L'arribada al poder de gent de l'Opus Dei, substituint la vella i desprestigiada Falange, l'any 1957, va representar l'obertura d'Espanya a l'economia de mercat de tall capitalista. Però també va produir onades migratòries del sud i de l'oest d'Espanya cap a Madrid, Catalunya i el País Basc (amb tot el que representa de desarrelament) i de tot l'Estat cap als països industrialitzats de l'Europa occidental: dos milions i mig d'emigrants! Si fa no fa, la xifra de parats que hi ha actualment, amb molts més habitants. Els diners de l'emigració fora d'Espanya i els del turisme europeu van permetre l'anomenat "miracle econòmic espanyol" del franquisme. És a dir: l'Espanya del Seat 600 i de la Televisió (fermament tutelada pel règim).

Per a Catalunya, el franquisme va representar un càstig suplementari. La llengua catalana fou perseguida fins a tancar-la dins l'àmbit estrictament familiar i la cultura catalana, proscribida totalment els primers temps i tolerada, amb límits molt estrictes, més endavant. La primera cosa que va fer Franco quan les seves tropes van conquerir els primers territoris catalans, cap a Lleida, va ser de suprimir l'Estatut d'Autonomia de 1932, "en mala hora concedido", segons diu el decret de 1938. I el 15 d'octubre de 1940 va fer afusellar al castell de Montjuïc de Barcelona el president de la Generalitat, Lluís Companys, després d'un simulacre de judici en consell de guerra. La Catalunya que havia arribat a una plenitud cultural i econòmica envejable el 1936 va ser castigada durament pel franquisme en tots dos aspectes fins al final.

Com fins al final, el general Franco va seguir amb la seva obsessió repressiva. Un mes abans de caure malalt de mort, va ordenar l'afusellament de cinc opositors al seu règim, el 27 de setembre de 1975.

En resum, el franquisme va ser una llarga nit de prohibicions i de repressions per a qui no s'avingués al dictat del General i dels seu col·laboradors. El franquisme no podia suportar una sola cosa, i ben senzilla: la llibertat.

JOSEP CALMET DIRIGINT EL PRIMER CURSET DE CATALÀ PÚBLIC DE LA POSTGUERRA A BALSARENY, QUE VA SER SUSPES PER ORDRE GOVERNATIVA ARRAN D'UNA DENÚNCIA. AVUI COSTA D'ENTENDRE QUE UN DRET TAN ELEMENTAL COM ÉS CONÈIXER LA PRÒPIA LLENGUA HAGUÉS DE SER UNA ACTIVITAT CLANDESTINA I ARRISCADA. ENTRE ELS ALUMNES, DIVERSOS FUTURS MEMBRES DEL CERCLE CULTURAL: PERE JUNCADELLA, JOSEP M. LLIMARGAS, LLORENÇ PLANES, RAMON CARRETÉ I ESTEVE DIAZ, ENTRE ALTRES.

LLUIS M. XIRINACS. LA SEVA ESTADA A BALSARENY ALS ANYS 60 VA DEIXAR UNA PROFUNDA EMPREMTA. EL CERCLE ES VA FER RESSO DE LES SEVES CAMPANYES NO VIOLENTES EN PRO DE L'AMNISTIA.

La nostra manera de pensar

Un moviment?

Tota activitat apareix després d'una idea madurada en el temps. El CCB, que va ésser una activitat col·lectiva, es va fonamentar en dues maneres de pensar molt properes en l'època de la fundació, tant, que potser podríem dir que fou una i que coincidí en el temps amb la segona.

La primordial i bàsica fou la idea escolta. Quasi totes les persones que varen fer feina en el CCB érem o havíem estat escoltes. Hi és evident, per tant, la seva influència.

Per altra banda, coincidíem amb l'ideari defensat per l'Assemblea de Catalunya: aconseguir la llibertat democràtica i les llibertats nacionals de Catalunya, amb l'obtenció de l'Estatut. Les persones preocupades pel fet català vivíem pendants dels passos que anava fent aquell moviment vers la consecució de les llibertats.

Paradoxalment, l'escoltisme feia molts anys que, seguint el seu ideari d'aconseguir un món millor, es basava en concret a fer poble i fer país. Davant la hostilitat del règim envers la nació catalana, la conscienciació reivindicativa era una constant en les trobades de caps. Recordo una trobada de caps escoltes al principi dels 60 a Besalú, que es va basar fonamentalment en una crida a la conscienciació del fet català. Varen parlar-hi persones vingudes del País Basc, l'actitud de les quals era molt més agressiva. L'escoltisme ja defensava, doncs, en aquells moments, les idees bàsiques de l'Assemblea de Catalunya.

Per tant, en néixer el CCB, hi havia dos punts bàsics en la forma de pensar: l'un, eminentment cultural i socialitzador, d'aconseguir millorar el món, l'ideari primitiu escolta; i l'altre, enllaçant amb el pensament latent d'una bona part del poble català, reivindicatiu de les llibertats nacionals.

Per això, quan arribà la democràcia ens havíem identificat tant amb aquest vessant de recuperar actituds i costums perduts, que ens va quedar un buit de motivació. Allò que fèiem no calia que ho fes la societat civil, o així ens ho semblà en aquell moment; els mateixos ajuntaments ho endegarien. Però, ha estat així?

Les fonts

Fem una mica d'història i vegem com va influir l'escoltisme en el nostre tarannà. L'escoltisme va arribar a Balsareny a través de Mn. Felip Pujals, vicari de la parròquia durant quatre anys. Aquesta etapa, com la majoria d'inicis de les diverses etapes escoltes, tingué força èxit, però abocaria en una crisi. L'escoltisme servia en aquell moment només

per als infants. L'any 1960, per mitjà de l'Esteve Díaz i en Jordi Planes, comença una nova etapa, dirigida a adolescents i joves de més de 15 anys.

Aquesta etapa es decantaria cap a una activitat lúdica que seria més forta que la pròpia activitat escolta. Desapareixia l'escoltisme, però en quedava el "Carrussel".

Als joves exescoltes se'ls ha creat la necessitat de fer alguna activitat per al poble. En aquella edat, el noi busca la socialització, una bona socialització de la idea escolta; en aquesta etapa de l'escoltisme, el Carrussel en fou la plasmació. Però no vàrem saber entendre-ho i, si algú ho va entendre, no va saber donar-li cos tot mantenint els lligams amb l'escoltisme.

Els minyons (12 a 15 anys) i llobatons (fins a 11 anys) pleguen; no hi ha joves per fer de caps. Tothom pensa en el Carrussel, i el consiliari de torn no té interès per l'escoltisme. Es crea un buit durant un temps: un temps en què l'escoltisme ha desaparegut, però ha deixat una empremta.

Amb en Lluís Xirinacs s'obre una nova etapa escolta, una etapa que coincideix amb l'acabament del Carrussel, més ideològica i teòrica. La causa no n'és solament en Xirinacs, tot i que hi té un pes important.

L'escoltisme en general està més polititzat i reivindica la llibertat per a la nostra llengua i la nostra cultura. En les trobades de caps ho podíem constatar; hi havia contínuament una crida a la defensa de la llengua i la cultura catalana, a més dels valors tradicionals escoltes.

Els joves que érem a l'escoltisme en aquell moment tampoc no trobàrem una continuïtat social en el món del adults. L'escoltisme era una pedagogia per a infants i adolescents; després, aquell món millor que es pretenia aconseguir, no el trobaves enlloc. Alguns ens integràrem en les comunitats de base engegades per en Xirinacs; només durant un temps, car també varen fracassar. I la majoria desapareguérem com a escoltes actius, i com a grup social.

Una nova generació, amb una trajectoria segurament semblant, acabaria per formar el grup de teatre "La Lluerna" i l'organització de la festa dels Reis. Hi ha molta diferència entre el "Carrussel" de la primera època i la Lluerna d'aquesta segona època? Em refereixo als aspectes de fons. Tots dos tenen la inquietud per fer quelcom de cultural per al poble (aprenentatge escolta) i, alhora, fruit de l'edat, d'integrar-se socialment; i aquest pas sempre fomentava el trencament amb l'escoltisme.

Per això, quan s'integraren al CCB els escoltes del grup de Trucs, amb el seu consiliari en Ramon Cabana al davant, bastírem una teoria que em principi semblava bona: si a l'edat d'integració a la societat l'escolta trenca amb l'organització per passar a una activitat cultural, per què no integrar l'escoltisme a nivell de Truc en una activitat cultural? Oi més si aquesta és una agrupació d'activitats culturals.

Aquesta teoria es va anar polint i acceptant, tant per part dels escoltes com per la resta del CCB. Amb això, els dirigents escoltes llançaren una nova idea: la integració total en el CCB. És evident que no va fructificar, però encara avui ho trobo, si més no, una idea molt bella.

Com es desenvolupa la idea del CCB

El CCB pretenia actuar primer com a coordinador, i després com a promotor, d'activitats culturals. En un poble hi ha sempre alguns afeccionats al cinema, al teatre i a d'altres activitats culturals, però en general pocs per a cada un d'aquests àmbits. Per això, calia que tots els interessats en activitats culturals ens coordinéssim per tal d'ajudar-nos; un ajut real, mitjantçant l'assistència a les activitats organitzades per cada un dels grups del CCB, o simplement moral, a l'hora de donar-nos suport.

El fet de néixer en una època de repressió de la cultura catalana fa que al CCB de la primera època s'hi sumí una activitat reivindicativa molt important. I això queda, a més, plenament reflectit en el "Sarment".

Per tant, a les activitats pròpies de cada grup (una obra de teatre de La Lluerna, un concert de la coral, una pel·lícula comentada o les xerrades promogudes per l'Associació de Pares), s'hi afegirien al principi moltes altres activitats més reivindicatives: recuperar locals, Balsareny net, els noms dels carrers, recuperació de festes, presentacions de l'Assemblea de Catalunya, dels sindicats i un llarg etcètera; a més de coordinar i promoure creativitat cultural a proposta individual o de grups, com fou el cas del premis infantils de redacció, la cursa popular, la lliure expressió d'art, etc., concretant-nos finalment en una activitat més lúdica i de cultura popular, de la qual l'exponent primordial serien els Festivals d'Estiu.

Crec que cal ressaltar, com a tarannà bàsic, la manca de protagonisme específic dels membres. El protagonista era el CCB. Els altres érem protagonistes parcials. Els uns hi vàrem ser molt de temps, d'altres només uns quants dies, però cadascú era part protagonista només durant un temps o durant la realització d'una activitat. Fèiem camí amb "a", després venia "b" i fèiem més camí amb aquest, buscant creativitat i maneres diferents, però, de fet, tots eren caminois d'un un únic camí, el del CCB.

Aquest camí era fer Poble, com ens deien a l'escoltisme, fer cultura i fer país. I davant les dificultats i les prohibicions, lluitar perquè el nostre poble fos reconegut amb la seva llengua, la seva cultura i les seves tradicions. I així, sense un protagonista però amb molts protagonistes, vam anar creixent, perquè tothom qui feia una branca del camí, encara que ens deixés per les circumstàncies que fos, restava unit a la idea i passava a ésser un més en el CCB. Es va imposar el pensament unitari. Era més important la idea, l'aconseguir fites, l'assemblea, en una paraula, el tot -en aquest cas el CCB-, que no pas l'individu o el grup que ho aportava.

El Cercle arribaria a ésser citació obligada en totes les activitats culturals i lúdiques de Balsareny.

Crec que la feina de cohesió va ésser molt important per al bon funcionament del CCB, evitant enfrontaments entre grups per causa de protagonismes. Havíem viscut altres activitats cíviques que desapareixien per simples enfrontaments personals. S'havia d'evitar que el Cercle fos refugi de neures personals, com passa amb moltes de les activitats. I crec que això es va aconseguir donant el protagonisme primordial al CCB.

Però en el moment que el CCB havia aconseguit el reconeixement per part de tots els estaments i de la població en general, va entrar en crisi i no en va saber sortir. Va desaparèixer, si més no com a coordinadora d'entitats i potenciadora d'activitats de cultura popular. ¿Potser perquè aquestes tasques ara les poden fer amb més impuls els ajuntaments democràtics, que tenen més representativitat oficial i més diners?

Hem de tenir present que, amb la democratització de les institucions, la societat civil perd protagonisme i entra en crisi arreu. Assenyalaríem dos factors, entre altres, condicionants d'aquests fets. Per una banda, abans la societat civil feia un paper reivindicatiu que en aquell moment ja no li calia fer. Per l'altra, perd molts dels membres actius, que ara, amb la democràcia, han passat a formar part de les institucions.

La idea inicial del CCB trontolla. Resta mantenir les festes tradicionals recuperades en aquesta època i els Festivals d'Estiu. Però el CCB està en crisi. No sabem retrobar la idea que ens permeti continuar treballant pel poble, hem perdut la creativitat. Hi ha cansament, i les idees tan engrescadores que ens havien permès de fer camí junts, no ens serveixen.

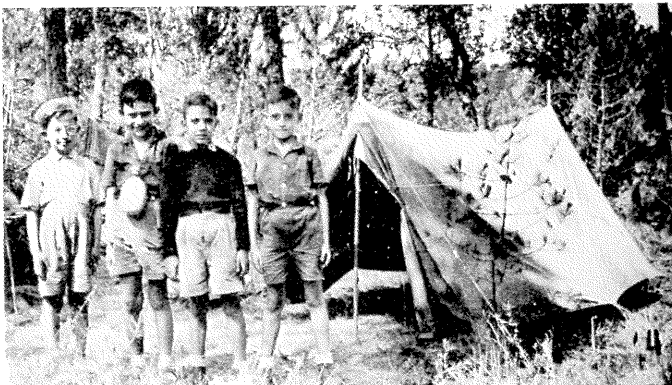
Els escoltes s'aparten del CCB; el "Sarment" n'esdevé autònom. I el CCB queda ple d'activitats, però sense motius per actuar, o bé el cansament no ens permet veure'n, de motivacions.

La fi del CCB és lenta, però inexorable. Ara ja no és la consciència cultural del poble. Amb el temps va perdent importants elements que havia fet del CCB aquell ideal. Desapareix la idea d'assemblea i, cosa que és més important, la d'unitat. Les fites ja no són les mateixes, les reivindicacions d'uns no són enteses pels altres grups, i a l'inrevés. L'entorn ha canviat, ara tenim ajuntaments nous que tenen ganes de fer coses. Comencen les pressions partidistes pròpies de la nostra democràcia, la nostra societat civil se'n ressent, la idea unitària esdevé una quimera, i els grups acabaran considerant el CCB com a una entitat més que fa una política determinada, no com el marc cultural que ens aplegava tots. I això, encara que no es digui obertament, es viu. Els grups ja no es coordinen i abandonen el seu camí comú envers fites globalitzadores. És important la separació dels "Trucs", que representaven la saba nova i, a més, part del nostre pensament. És possible que ells també s'haguessin de replantejar la seva situació en el nou món cultural que havia començat.

D'aquesta decadència, que començà segurament l'endemà d'haver arribat al cim, se'n salva el "Sarment". Mentre el CCB perd aquesta representativitat, el "Sarment" manté la idea que és cosa de tots. Ningú no nega al "Sarment" el seu caràcter d'òrgan unitari. Fins avui és del poble i per al poble. Avui, després de vint anys, podem creure que sí, que valia la pena, tot aquell esforç per aconseguir un món millor. Vàrem viure plenament aquells canvis tan importants de la nostra història, amb una constant activitat col·lectiva que no és habitual als pobles, i n'ha quedat el "Sarment", com a signe d'un passat i d'una història que va fer possible el CCB.

A BALSARENY COM A MOLTS ALTRES LLOCS, L'ESCOLTISME VA SER L'ORIGEN COMU DE MOLTES INICIATIVES INDIVIDUALS I COL·LECTIVES AL SERVEI D'UNS IDEALS DE PAIS.
CLAN 1960.

LLOBATONS 1955.

PIONERS 1972.

CLAN 1960. VIVER.

LLOBATONS 1965.

Etapes

En la història del CCB podríem diferenciar quatre etapes.

La primera aniria des del seu inici fins a la aprovació dels Estatuts. És una etapa que té com a principal característica la de consolidació i creixement. L'activitat bàsica era el "Sarment" i la gent no diferenciava l'entitat d'aquesta activitat principal. Jo mateix coordinava ambdues entitats alhora, contribuint així a fer més difícil la diferenciació. El creixement fou molt lent, però va ser efectiu, car no vam tornar enrere. Quan una persona s'hi adheria, en general continuava lligada més o menys estretament a l'entitat, o si més no al "Sarment".

La segona etapa la faríem coincidir amb la meua presidència, des de l'aprovació dels Estatuts fins a la separació entre el "Sarment" i el Cercle. És l'esplet del CCB. En aquell temps passa a ser reconegut per totes les entitats del poble com a coordinador, i potenciador de cultura. Al mateix temps, es considera el "Sarment" com a un portaveu d'activitats i expressió d'inquietuds per a tot el poble. Ha agafat tanta importància, que no solament el reconeixen les entitats culturals, sinó també totes les altres. Després de les primeres eleccions, l'Ajuntament també li dona aquesta consideració.

La tercera etapa és la de la crisi d'idees, de motivacions. És el temps em què el CCB com a entitat té més activitats. Però mentre, per una banda, perd l'acceptació dels altres grups com a coordinadora, en canvi, per l'altra, és acceptat pel primer Ajuntament democràtic com a entitat coordinadora i activadora de fets culturals. En el temps, aquesta etapa coincideix amb la presidència d'en Ramon Bessa. La faríem començar amb la resolució d'un problema de competències. Un parell d'escrits a "Sarment" provocaren problemes amb les autoritats, i alguns dels grups principals del CCB se sentiren ofesos.

Aquests escrits polèmics obliguen a replantejar-se les responsabilitats de cadascú, qui és qui a l'assemblea del CCB i a la redacció de "Sarment", i es fa un reglament de règim intern. La redacció d'aquest reglament ens obliga a passar moltes hores discutint i apareixen tensions entre grups, provocant alhora cansaments personals i tibantors. Amb l'aprovació del reglament s'estableix la separació del "Sarment" del CCB. El butlletí passa a ésser autònom del Cercle i es forma un equip de redacció a part de la junta. El president del CCB i el director del "Sarment" són dues persones diferents: aquest últim serà un dels vocals de la junta del Cercle.

Per a mi es planteja la disjuntiva de deixar la direcció del "Sarment" o la presidència del CCB. En Ramon Carreté hauria estat el substitut lògic per al "Sarment", però com que està fent la llicenciatura de filologia i no disposa de temps, ho refusa. Per tant, segueixo en el "Sarment" i és elegit president en Ramon Bessa. Poc temps abans hi havia hagut les eleccions a l'Ajuntament, i dos dels membres del primer nucli del Cercle, l'Esteve Díaz

i la Conxita Planes, pleguen per passar a formar part del consistori. Per tant, els que havíem iniciat el CCB deixàvem la junta: es produïa un canvi generacional.

La quarta i última etapa seria la que va presidir l'Esteve Díaz, i es va acabar amb la dissolució del CCB tal com s'havia creat en un inici. Aquesta etapa es caracteritza per la consciència de crisi que viu l'entitat. En la recerca de sortides, destacarien com a més importants -no úniques-, l'intent d'aproximació al Centre Instructiu i Recreatiu i la creació de l'emissora de ràdio municipal. En el moment que jo formava part de la junta del CIR, vaig parlar informalment amb altres membres sobre una possible entesa amb el Cercle, sense concretar res; però no va haver-hi cap receptivitat. Com que tampoc no era gens clar que des del CCB fos considerada aquesta una opció idònia, no s'hi va insistir. Alguns membres del Cercle coneixíem el CIR per l'escrit d'en Valentí Masplà que el CCB havia editat, i ens semblava que era una entitat molt propera a la nostra manera de pensar, i que, per tant, podia haver-hi alguna possibilitat de fer camí junts.

Però, de fet, el que va marcar aquesta etapa fou l'intent frustrat de la creació de l'emissora municipal de ràdio pel CCB. En aquesta idea es van esmerçar massa esforços, que, en frustrar-se, van abocar a la desaparició definitiva del CCB, en la seva, diguem-ne, "primera època".

El CCB es dissol, però continua, com a entitat legalment establerta, només per a poder donar suport al "Sarment". Comença, doncs, el que podríem dir-ne la "segona època" del CCB. El CCB deixa de fer activitats i solament serveix de marc legal per poder publicar el "Sarment". Més tard començarà a fer una nova activitat: les edicions de la col·lecció "Pau Bròquil".

La vida del CCB és totalment incerta. Només resta viu, d'aquella primera idea i il·lusió, el "Sarment". Hi haurà una renaixença? Han canviat les formes de pensar i actuar, cosa que fa més difícil creure en un redreçament. Però, si tothom es va equivocar en diagnosticar la vida del "Sarment", que ja té 22 anys..., qui sap?

LA CASA DE LA VILA
ABANS DE LA SEVA RESTAURACIÓ.

El començament (1975)

Ens situem a mitjan 1975. Aquell any la situació política era cada cop més incerta i la classe dirigent es trobava a prop del trencament amb un règim que semblava trobar-se al seu final. L'Assemblea de Catalunya es donava a conèixer en actes públics i diversos partits augmentaven les afiliacions de simpatitzants, evidentment de forma clandestina, per tot el país. A més, cada cop eren més públics, els moviments polítics, primordialment els actes de l'Assemblea.

L'Assemblea de Catalunya era un organisme unitari, naturalment clandestí, de l'oposició antifranquista a Catalunya, creat per la Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya. Es va constituir l'any 1971 reivindicant "llibertat, amnistia i estatut d'autonomia" com a primer pas cap a l'autodeterminació i la coordinació amb altres forces democràtiques de l'estat. L'Assemblea va integrar gradualment quasi tots els partits polítics, des del centre a l'extrema esquerra, i la majoria de forces sindicals; però també assemblees territorials de comarques i barris, col·legis professionals, entitats culturals, cíviques i religioses, amb una gran representativitat popular. L'Assemblea va organitzar actes públics molt significatius, entre els quals la gran manifestació de l'11 de setembre de 1976 a Sant Boi i la campanya "Volem l'Estatut" l'any 1977. Amb l'adveniment de la democràcia, el novembre de 1977 va traspassar la seva representativitat a l'Assemblea de Parlamentaris, que aplegava tots els polítics catalans elegits democràticament aquell mateix any, i es va dissoldre.

A Balsareny hi havia algunes persones compromeses, però col·lectivament érem molt pocs. De tant en tant assistíem a actes organitzats per l'Assemblea, i constàvem el nostre reduït nombre. Aquell any, per mitjà d'en Jordi Planes, que connectà amb en Joan Soler Cirera va ser presentat a un grup de joves un futur partit -de moment, una associació política- anomenat "Convergència Socialista de Catalunya": era un dels grups de l'Assemblea. Vull situar aquí la narració perquè crec que d'aquelles trobades en va sorgir la primitiva idea del CCB.

Nosaltres estàvem en contacte amb persones relacionades amb l'Assemblea de Catalunya, dintre el grup d'independents de l'Assemblea, format a l'entorn de la figura d'en Lluís Xirinacs i altres personalitats; un grup que treballava per a aconseguir més llibertats polítiques, i el reconeixement del fet diferencial català sense cap disciplina de partit. Era d'uns continguts totalment liberals i democráticoassemblearis. La presentació de Convergència Socialista fa que aquestes idees a Balsareny puguin ser discutides entre força gent; potser arribàrem a ésser una quinzena, molts, tenint en compte que les reunions eren un fet legalment punible, i més si eren polítiques.

Es va intentar que aquelles trobades fossin formals i compromeses; es va elegir en Josep Soler i Cirera com a ideòleg del grup i jo vaig fer-ne de secretari. Però no va funcionar.

Per a mi varen ésser divagacions teoricopolítiques; ja que, si bé la primera trobada va tenir interès pel descobriment de molts fets que passaven a l'Espanya de Franco (els diaris estaven censurats), quan vàrem ser els de Balsareny sols, les reunions van derivar cap a dissertacions teòriques.

Jo sentia la necessitat d'una activitat cultural. La meua educació (a través de l'escoltisme i grups a l'entorn d'en Xirinacs) m'havia creat la necessitat del fet cultural, i a més fer poble, i potser per caràcter personal les disquisicions polítiques no m'omplien pas.

Aquells dies, amb en Josep Llimargas promoguérem un grup que prendria el nom d'"Amics del Cinema" que volia ser un cineclub, però no arribà a ser-ho mai. En aquella època, arreu de Catalunya es van fundar molts cineclubs, societats que, sota el pretext de parlar de cinema, promovien debats socioculturals que la repressió de la dictadura no hauria autoritzat mai com a tals; l'interès per la pel·lícula comentada era totalment marginal. Aquesta fou la primera idea en relació amb el que seria després el Cercle Cultural.

L'Assemblea de Catalunya parlava de formar Ajuntaments paral·lels i Convergència Socialista també ho proposava. Decebut de noves discussions teòriques, se m'acut que no és factible la idea dels Ajuntaments, però sí que es pot fer una espècie de conselleria de cultura. Com que Balsareny està tan malament d'activitats culturals, si els que hi estem interessats, que som uns quants, ens coordinem, podrem aconseguir millorar aquest aspecte.

Ho comento, però no hi ha receptivitat. L'Esteve Díaz és l'únic que s'hi interessa i comencem de parlar-ne. Necessitem un nexa d'unió: podria ésser una revista? La idea, segurament, era influència de les nombroses publicacions clandestines de grups democràtics. Però justament allò que no volíem és que fos clandestina. L'Esteve, que era membre d'una entitat amb molta empenta en aquells moments, diu que podria fer-se a través de l'Associació de Pares d'Alumnes o per mitjà de l'escola.

Ja tenim la idea. Ara caldrà madurar-la. L'Associació de Pares no podia legalment fer aquesta feina, i per a l'escola era molt complicat -i potser també il·legal. Mentrestant, l'Esteve ja havia ideat la forma d'editar-la, a ciclostil amb la màquina de l'escola. En aquell temps, al poble, no hi havia fotocopiadores, ni existien encara els ordinadors, ni cap possibilitat de fer-ho amb impremta, ja que nosaltres no en teníem ni cinc. I era evident que no podíem pas demanar subvencions per editar quelcom il·legal.

Parlant, se'ns va ocórrer que podíem fer la revista a l'empara de la parròquia. L'Església feia de paraigua a moltes activitats que lluitaven per les llibertats democràtiques i nacionals. A més a més, tant l'Esteve com jo havíem tingut formació escolta i religiosa; per tant, havíem treballat molt dins la parròquia i sovint en la franja de la legalitat. La parròquia podia fer de marc per a sostreure'ns de la il·legalitat.

Em vaig posar en contacte amb la Conxita Planes i la idea va interessar-li. Es va oferir a col·laborar-hi i va creure factible la idea de la parròquia. Ella mateixa s'encarregà de par-

lar amb el vicari, Mn. Ramon Cabana, que va assumir que la parròquia se'n faria responsable i autoritzà que tiréssim endavant la idea. Ja després d'haver sortit el primer butlletí, la Conxita i en Ramon van parlar amb el rector, Mn. Simeó Pujol, i amb l'altre vicari, Mn. Josep Colell, i amb els seus arguments van aconseguir que la parròquia en pes n'assumís la responsabilitat.

Ara ja podem començar de parlar-ne més seriosament i concretar continguts. Es tractava d'editar una revista que fos portaveu de totes les activitats i inquietuds de cada una de les entitats i grups culturals del poble. Això permetria que, a través de la revista, hi hagués contacte directe entre les entitats, i aprofitar aquest contacte per a promoure altres activitats més globalitzadores; i ja érem tres a parlar-ne. Tres: el primer nucli, que durant les dues primeres etapes vam treballar per coordinar, evitar enfrontaments i cohesionar el CCB. Estàvem a punt de posar la primera pedra.

Ara calia establir el Cercle parlant amb les entitats que s'hi volguessin adherir. De seguida en vàrem tenir algunes. L'Esteve representava l'Associació de Pares, i la junta va estar totalment d'acord a donar-nos suport. Els Amics del Cinema, també, encara que érem tan pocs, en formaríem part: no hi havia cap problema. La parròquia ja ens havia donat el sí, i la Conxita parlava amb els Amics dels Castells i amb en Ramon Cabana per a la incorporació de l'Agrupament Escolta.

Recordo que, quan vaig parlar amb en Cabana, no solament el vaig trobar interessat, sinó totalment disposat que els Trucs intervinguessin al "Sarment" i, més endavant, en les activitats del CCB. Jo crec que el grup de Trucs, amb en Ramon Cabana al davant, va fer moltes actuacions importants tant pel que fa al "Sarment" com al CCB. Els Trucs, concretament, ens van donar idees i motius d'actuació, van fer-se tan seva la idea del CCB que sostingueren durant molt temps que tot l'escoltisme havia de passar a formar part del CCB. Ens faltava una entitat, que era La Lluerna. Vàrem decidir que en parlés amb en Ramon Carreté, que a més ens podia fer de corrector. La resposta immediata d'en Carreté va ésser oferir-se ell personalment per mecanografiar els clixés i fer de corrector; a més, després, tot el grup ens va donar suport.

L'aportació d'en Carreté envers el "Sarment" va ésser, des de l'inici, vital. A banda de les col·laboracions, la seva feina esdevingué imprescindible. Recordo que les poques vegades, no més de dues, en què no va poder fer aquesta feina (tècnica, però tan important), ho vàrem passar molt malament i la revista va sortir amb moltes deficiències.

La integració de La Lluerna al CCB, tot i que d'entrada s'hi interessaren, fou gradual. Al principi els seus membres potser no estaven massa motivats, però al segon o tercer any, amb els Festivals d'Estiu, passaren a ser el motor del CCB.

Després parlàrem amb el Club d'Escacs Balsareny, el president del qual era en Josep Ribera. S'hi va adherir i s'hi va interessar tant que hi va fer subscriure tots els socis, però alguns membres del club assenyalaren que no eren una entitat cultural i que, per tant, no creien adient que com a entitat formessin part del Cercle. Un any més tard, el club entraria a formar-ne part. En Jordi Ambrós fou el representant de l'entitat al "Sarment".

Finalment, en parlàrem amb la Coral, entitat important per la seva antiguitat i projecció; també s'hi va adherir.

Havíem aconseguit ja trobar la forma legal i tècnica del "Sarment", gràcies a l'oferta d'en Ramon Carreté i de l'Esteve Díaz, que es comprometien a editar-lo a multicopista. Jo demanaria col·laboracions a cada grup i faria un editorial eminentment cultural, amb idees unitàries i globals. A més, buscaria d'altres aportacions, que es varen anar concretant amb el temps i varen anar variant. La Conxita Planes aportava, amb la biblioteca, el local social, lloc de reunions i de lliurament de les col·laboracions: ella ens feia realment de secretària.

Abans de sortir el primer número, vàrem fer dues gestions, no necessàries legalment, però sí de cortesia o ètica. La Conxita i jo vàrem anar a informar l'alcalde, en Josep Casaldàliga, que volíem fer aquesta revista i que l'editaríem sota la protecció legal de la parròquia. Ens manifestà que això ell no ho podia autoritzar, perquè no era legal, però que si se'n responsabilitzava la parròquia no hi tenia res a dir; només actuaria si hi hagués denúncies. Hem de fer constar que mai no ens va dir res, tot i que creiem que va rebre més d'una queixa.

Després, amb l'Esteve, vàrem informar el regidor de Cultura i el convidàrem a assistir a les reunions, que fariem amb representants de cada una de les entitats. Ens va desitjar molta sort, però ens digué que ell estava massa cansat d'activitats que mai no tenien resposta per part de la gent, i que era sempre una minoria, la que havia de fer la feina. No creia que duréssim gaire.

No era pas ell sol a pensar així: crec que la majoria de la gent amb qui vàrem parlar pensava que duraríem mig any com a molt. Es referien al "Sarment", és clar, perquè el CCB, per a ells, era una cosa buida.

Bé, el "Sarment" ja ha fet vint anys. I el CCB, en la seva primera època, va tenir una durada aproximada de deu anys.

Avui podem fer una anàlisi de la nostra resistència enfront d'uns factors ambientals totalment adversos.

Primerament, els factors econòmics. Vàrem portar una economia sempre sanejada, mai no vàrem tenir un deute. Era vital. Si éssent mig clandestins devíem diners... quant duraríem?

Segon, vàrem anar creixent a poc a poc però convencent. Era una tasca per a tots, i per tant era admesa qualsevol iniciativa per a fer país i millorar culturalment i socialment el poble. Per això havíem de treballar, per la llengua i per la cultura catalana. Mai no es va dubtar de quina llengua havia de fer servir el "Sarment", el nostre portaveu. S'acceptà, això sí, que ens trobàvem en una societat bilingüe i que, per tant, qualsevol persona s'hi podia adreçar en la seva llengua. Però ens oferíem a traduir el text si l'autor ho demana-

va i, de fet, així es va esdevenir en més d'una ocasió. Els textos en castellà apareguts al "Sarment" es podrien comptar amb ben pocs dits. La voluntat normalitzadora, tant per la llengua com pel contingut dels escrits, ha estat sempre una característica clara per a tothom.

El CCB va rebre una dedicació especial, amb amor diria jo, per part de diverses persones, algunes de les qual feien feines ben ingrates i fosques. L'inici el vàrem marcar un petit nucli que s'amplià de seguida, amb tasques diverses. Però si hi volguéssim assenyalar delimitacions serien:

La feina d'en Ramon Carreté, que, a més de les seves col·laboracions habituals, mecanografiava la majoria dels clixés i corregia els escrits (tot i que a voltes, algun article d'última hora, fet a correuita, apareixia sense correcció).

L'Esteve Díaz, amb la multicopista, ens assegurava la part tècnica de la impressió de "Sarment". Al principi, era tot sol a fer-ho; i recordo que, un mes que no ho va poder fer, els que el substituïrem, l'Antoni Domene i jo, suàrem tinta de veritat. El butlletí va sortir defectuós, però va sortir. Més tard, l'Esteve va comptar amb més d'un col·laborador.

La meva feina era de coordinació, tant en el CCB com en el "Sarment"; de parlar molt del Cercle a tothom. Feia els editorials, a més de col·laboracions habituals.

Finalment, en aquests primers temps, va ésser important també poder disposar d'un lloc. Gràcies a la bibliotecària, la Conxita Planes, disposàvem de la biblioteca per fer-hi reunions i hi teníem lloc per a dipositar els escrits, les cartes, etc. La biblioteca ens feia de local social, i la Conxita va ésser la secretària efectiva, tot i que no ho fou mai oficialment.

I cal insisitir que, malgrat tots aquests esforços, sense el paraigua legal de la parròquia no hauríem pogut ni començar. I no sols féu de paraigua, sinó que en Ramon Cabana fou un membre totalment actiu, en aquests primers temps.

Tots hi dedicàrem l'entusiasme i la il·lusió de fer una feina que creïem necessària i bona. Això va crear l'entorn favorable per a créixer, ja que no hi havia un protagonista. El protagonista era fer cercle, la idea de cercle, que no era altra que la idea de fer Poble, segons el pensament de l'escoltisme per fer un món millor. En els primers moments va haver-hi influència també de l'ideari de l'Assemblea de Catalunya. Jo crec que vàrem fer, si m'atreveixo a escriure-ho, una mica de consciència sociocultural del poble.

ALGUNS MEMBRES DE LA JUNTA DEL CERCLE CULTURAL DE BALSARENY DE L'ANY 1978. M. CARMÉ RIERA, CONXITA PLANES, ESTEVE DÍAZ, RAMON CARRETÉ, PERE JUNCADELLA, LLORENÇ PLANES. (FOTO DE 1984).

LA CORAL SANT ESTEVE, EN UN CONCERT DE L'ANY 1985.

Ramon Cabana

Origen del Sarment

1. Motivacions. *als qui vam estar al bell començament d'aquest projectes ens movien aquestes motivacions: Per un cantó, pensàvem promoure activitats culturals que generessin "opinió", en aquell moment de la mort del dictador, a través d'un òrgan d'expressió local. Per altra banda, pensàvem també aglutinar i coordinar els diversos grups culturals del poble de Balsareny a través d'aquest instrument per tal de dinamitzar-lo més.*

2. Estratègia. *En aquell moment, en què tota la premsa "no addicta" era prohibida i censurada, se'ns va ocórrer que podria sortir una mena de publicació periòdica, com a extensió del full arxiprestal de Navàs que es deia "Sarment", sota les ales i l'empara de l'Església. I em vaig aventurar a fer sortir un full sol, de moment, sense plantejar-ho obertament ni a l'arxiprestat ni als altres dos capellans de la parròquia, perquè veia clarament que no en voldrien assumir la responsabilitat.*

3. Tres moments conflictius i delicats. *Quan va aparèixer aquell senzill i rudimentari primer full, que naturalment només es repartia amb els "Sarments" de la parròquia de Balsareny, es va generar una gran tensió dintre l'equip de capellans de Balsareny. Superat aquest primer escull, el segon conflicte es va generar quan el "Sarment", tot just nascut, es va atrevir a publicar el programa clandestí de la Marxa de la Llibertat de l'estiu de 1976; llavors ja tothom va saber què era i qui era el Sarment. I el tercer motiu de tensió fou l'oposició radical d'un grup de parroquians al fet que el Sarment es repartís a l'entrada de l'església parroquial, fins al punt que en van arribar a "segrestar" algun número i tot.*

Conxita Planes

La Biblioteca i el CCB

L'any 1975, la Biblioteca Popular de Balsareny ja comptava amb 11 anys d'història. En aquells moments, a més de les tasques que li eren pròpies, en feia una de molt important: era el lloc de reunió de moltes entitats. Hi havia una gran manca de locals al poble, i la Biblioteca estava oberta a tothom. També s'hi feien actes culturals, en la mesura que podíem. Aleshores, per tot el que es feia, s'havia de demanar permís al Govern Civil, a Barcelona. Si teníem la sort que el donaven, ho podíem fer; si no (moltes vegades el permís no arribava), passàvem aquest requisit per alt i feiem algun acte sense permís, amb el perill de carregar-nos-la de debò.

Ja feia dies que el Pere Juncadella m'havia parlat de la idea de crear el CCB. A mi em va semblar fantàstica. Aglutinar totes les entitats del poble i treballar conjuntament era una idea perfecta, i creïem que la Biblioteca podia coordinar moltes coses. Una de les tasques principals seria de confeccionar un butlletí mensual obert a tot el poble. Evidentment, el primer problema era el de la il·legalitat. Vàrem parlar amb el vicari, Mn. Ramon Cabana, i de seguida es va brindar perquè el butlletí sortís com a suplement del suplement del full arxiprestal "Sarment", del qual més endavant vàrem quedar-nos el nom.

El Pere Juncadella va venir un vespre a casa meua per proposar-me d'anar a veure l'alcalde d'aleshores, Josep Casaldàliga, per comunicar-li la nostra decisió de publicar el butlletí. Vàrem anar tot seguit a casa seva. Evidentment, ens va dir que el que volíem fer no era legal, però que si la Parròquia ens emparava, "Vosaltres mateixos, feu, feu... Jo me'n rento les mans". Sabíem perfectament a què ens exposàvem. La nostra intenció no era pas demanar-li permís, ja que l'alcalde no ens el podia donar. Vàrem voler, això sí, tenir la delicadesa d'informar-lo, i crec sincerament que ell ho va agrair, ja que més de quatre vegades va fer la vista grossa...

La Biblioteca, des del primer dia, va col·laborar amb el CCB i amb el Sarment. El seu nom va sortir molt de temps a la contraportada com a entitat que hi donava suport. Arran de la Marxa de la Llibertat, que el Cercle va ser denunciat, el nom de la Biblioteca va deixar de sortir-hi per por de perjudicar les persones que hi treballàvem.

Encara que el Cercle es va anar afeblint amb el pas del temps, la Biblioteca sempre hi ha anat col·laborant: acollint-ne les reunions i assemblees, recollint articles, repartint butlletins, col·laborant en la publicació de llibres, tenint en dipòsit el seu ordinador i l'arxiu fotogràfic...

Crec que ha valgut la pena. La Biblioteca ha de col·laborar en totes les tasques que dinamitzin la vida cultural del poble, i el CCB ha fet una tasca important. No voldria menysprear el present ni caure en l'absurd de creure que aquells temps eren millors... Aposto pel futur, i com l'amic Jordi Coromines crec en la utopia de les "xarxes de llibertat", és a dir, que les persones encara es puguin vertebrar i treballar per un món millor.

Ramon Carreté

Amb un clixé i un punxó...

Recordo amb simpatia la feina que ens donava aquell "Sarment" heroic dels primers temps, fet artesanament, amb més voluntat que tècnica i ciència, amb una sabata i una espartdenya, però amb molta il·lusió.

Jo em vaig oferir a fer una petita feina necessària: la revisió i correcció dels textos, escrits en una llengua que feia molts anys que no s'ensenyava a l'escola. Però un cop feta la correcció dels esborranys, calia "picar" els clixés a màquina: eren dues feines, la segona de les quals comportava un nou risc d'errades de teclieg, ara ja irremeiables; era molt millor que el corrector fos alhora el mecanògraf.

Avui, en plena era de les infòvies, molts joves quedarien sorpresos de veure la precarietat de les característiques tècniques de l'edició mitjançant ciclostils. L'alternativa, la impremta (tipografia o bé offset) resultava econòmicament prohibitiva.

Jo encara m'havia entintat les mans algun cop amb aquelles primeres multicopistes rudimentàries, les "vietnamites", que funcionaven amb un corró de tinta, semblant als de pintar parets, que es passava per sobre el clixé després d'haver-lo superposat, manualment, damunt d'un foli. Calia repetir l'operació, full a full, tantes vegades com còpies fes-sin falta. Però el 1976 ja hi havia multicopistes semiautomàtiques.

Els clixés eren fets d'un paper molt prim, protegit per la part de sota per una cartolina. S'introduïen a la màquina d'escriure i s'hi escrivia sense cinta, és a dir, fent que el tipus colpegés directament sobre el paper fi. Com que la cartolina de sota feia coixí, i la cinta de tinta de la màquina no s'hi interposava, el tipus perforava el paper amb la forma de la lletra.

Quan havíem escrit tot el text, s'arrancava la cartolina posterior i el clixé es posava, del revés, sobre un corró de la ciclostil. Es posava tinta a la màquina i es feia girar el corró amb una maneta. Els folis anaven passant automàticament un darrere l'altre, i sortien impresos; calia anar regulant la tinta. Per imprimir el revers, calia tornar a ficar al calaix, però ara cap per avall, els folis ja impresos.

Després van sortir les ciclostils elèctriques, que eren essencialment iguals a la que he descrit, però ja no calia la maneta: el corró girava de forma automàtica.

Si hom s'equivocava en picar una lletra, hi havia un líquid vermell corrector que permetia, una sola vegada, tornar a enganxar el clixé i, quan s'havia assecat, s'hi podia tornar a picar novament al damunt, amb força garanties d'èxit; però no sempre quedava bé. A més, era un procés lent, i mentre s'assecava el líquid corrector no es podia continuar escrivint; de manera que era millor procurar no equivocar-se. No cal dir que no es podia ajustar el marge dret, ni afegir ni treure res escrit; un error greu implicava tornar a picar tot el foli de nou.

Així va sortir el primer número del butlletí, un sol full ciclostilat per totes dues cares. L'encarregat de l'edició era l'Esteve Díaz, i fèiem servir la multicopista de l'escola. Mentre el "Sarment" es feu ciclostilat (51 números, quatre anys i mig), ell en va ser el responsable, ajudat per en Ramon Bessa. Quan estaven impresos tots els fulls, calia "fer-ne l'alçada": agafar-ne, per ordre, un de cada, posar-los bé i grapar-los. I tot seguit, distribuir-los, tasca en què col·laboràvem tots.

Des del número 2, que ja tenia vuit pàgines, a la portada hi posàvem un dibuix. El dibuix s'havia de fer directament sobre el clixé, amb un punxó especial que el foradava sense tallar-lo del tot; calia anar amb molt de compte, perquè s'estripava fàcilment, i aleshores s'havia de començar de bell nou amb un altre clixé. També es feia amb punxó la capçalera amb el nom del "Sarment", sempre diferent. Des del número 5 (juny 1976), es posaven, sempre amb punxó, els títols dels articles o seccions de les pàgines interiors; i al mes següent ja hi va aparèixer el primer dibuixet interior.

Els primers dibuixos els va fer sempre en Llorenç Planes i Casals, que hi tenia la mà trencada; jo, en principi, no gosava fer-ho, perquè mai no he sabut dibuixar, i a més em feia por estripar el clixé; però més endavant ja em vaig arriscar a fer-hi alguns ninots. Els meus primers dibuixos varen ser uns jeroglífics i uns mots encreuats (els primers "entreteniments") que van sortir al número 12, l'extraordinari del primer any del butlletí, fet amb la portada impresa sobre cartolina groga, tot i que les pàgines interiors eren com sempre, ciclostilades, bé que en més nombre i amb més il·lustracions. Aviat em vaig atrevir a fer portades i il·lustracions interiors: fou a partir del número 15 (abril 1977).

Val a dir que no sempre picava jo els clixés. Si per alguna raó no m'era possible de mecanografiar algun text, o bé algú portava un article d'última hora i no es podia esperar, el tecljava un altre. Qui més ho va fer, en aquells primers anys, fou el recordat mossèn Josep Colell. Es pot identificar bé, pel tipus de lletra, qui era el responsable del clixé: la meua màquina d'escriure feia la lletra quadrada, la d'ell la feia rodona. Els tipus diferents que hom pot trobar-hi corresponen a altres col·laboradors diversos.

Més tard van aparèixer els "clixés electrònics". Eren uns clixés que funcionaven igual que els altres, però en comptes de tecljar-hi a damunt, s'obtenien mitjançant un procediment semblant a la fotocòpia. Això permetia de reproduir-hi dibuixos molt més ben fets, i fins i tot, sense excessiva qualitat, fotografies; el text es podia mecanografiar sobre un foli normal i fer-hi les correccions que calgués amb "típlex". El desavantatge era que, a part de ser molt més cars que els altres, el clixé no el podies fer a casa, sinó que calia anar a Manresa amb els originals escrits o dibuixats i les fotografies, i fer el clixé amb una màquina especial. Aquest sistema va durar dos anys ben bons: ho fèiem a les Calculadores Pons, al carrer de Puigterrà de dalt.

El primer butlletí fet amb aquesta tècnica fou el número 24 (segon aniversari, gener 1978). Des d'aquesta data, combinàvem les pàgines només de text amb clixés normals, i les que tenien il·lustracions (amb clixés electrònics).

Amb el número 36 (tercer aniversari, gener 1977) incorporàvem una nova millora: la portada tenia una capçalera, impresa per gentileza de la impremta Orriols, que contenia el que des d'aleshores ha estat l'escut del CCB, dissenyat per mossèn Joan Bajona, i també el logotip o anagrama del "Sarment". Per dintre, les característiques tècniques no havien variat.

I no ho va fer fins al número 51 (abril 1980), en què per primer cop varen aparèixer quatre pàgines centrals impreses per una copisteria. El text s'ho valia: era la primera de les "Pàgines Viscudes" de Francesc Soler Castella, secció que més endavant esdevindria fixa del butlletí fins a la mort del seu responsable. L'article evocava el poeta balsarenyès Marc Gras, guanyador d'uns jocs florals a Manresa.

Al mes següent, vista la notable millora de qualitat i havent comprovat que el pressupost ho permetia, ja tot el butlletí sortia imprès. El fan, encara avui, a la Copisteria del Bages. Fa uns anys, el Cercle va adquirir un ordinador i una impressora, i ara els mateixos redactors del butlletí es munten les pàgines.

Jo he volgut evocar, no pas sense nostàlgia, aquells primers anys, d'una vitalitat i empena irrepetibles, amb la satisfacció de saber que, col·laborant amb la iniciativa dels promotors del CCB, vaig poder aportar el meu petit granet d'arena a fer una labor modesta, però important, per al nostre poble.

1976

El novembre de 1975 va morir el general Franco. La dictadura, aleshores ja bastant feble, dóna pas a un govern presidit per Carlos Arias Navarro i és restaurada la monarquia. Comença la transició vers un govern demòcrata.

En Xirinacs comença l'estada davant la presó Model. Demana amnistia per als presos polítics.

El febrer de 1976, el primer mes que aparexeria "Sarment", hi ha les dues grans manifestacions, a Barcelona, per l'amnistia, amb els eslògans "sí, sí, llibertat, amnistia total". Deia "Cambio 16" que aquesta protesta recordava el maig francès i que era la més gran manifestació política de l'oposició des de 1939. A la cruïlla entre el passeig de Gràcia i la Diagonal, el monòlit que hi ha es tapava amb una bandera amb l'eslògan "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia".

Aquest eslògan fou divulgat per l'Assemblea de Catalunya, i la seva popularitat fou total; a qualsevol festa o acte més o menys polititzat i, no cal dir-ho, a les manifestacions, el corejava tothom. Fins arribà a ser un crit habitual al camp del Barça. Els actes polítics que se celebraren a Barcelona, a més d'aquelles dues manifestacions, la visita del rei, les vagues, la primera manifestació autoritzada, etc., van fer que es parlés del "febrer català".

Es convoca el primer Congrés de Cultura Catalana. Ara que ja se n'ha celebrat el vintè aniversari (desembre de 1997), serà bo de recordar que va ser una iniciativa del Col·legi d'Advocats de Barcelona que va aplegar l'adhesió d'un gran nombre de col·legis professionals, entitats culturals i associacions populars. El seu objectiu era promoure la cultura catalana en diferents àmbits, que entre tots constituïen gairebé la totalitat dels camps d'aplicació d'un projecte cultural nacional: llengua, ensenyament, dret, història, recerca, societat, institucions, ordenació territorial, economia, sanitat, turisme, indústria, agricultura, música, cinema, arts plàstiques, teatre, literatura, folklore, esport, lleure, mitjans de comunicació, religió... El Congrés, presidit per Jordi Rubió i Balaguer, es va presentar a València el 6 d'abril de 1976 i va cloure les sessions a Manresa el 20 de novembre de 1977.

Vaga general a Vitòria. La policia carrega contra els obrers, amb foc real. En moren cinc i hi ha molts ferits. Cent mil persones assistiren, segons els diaris, als funerals i cent vint capellans foren els oficiants, que llegiren una homilia aprovada col·lectivament per l'església basca contra la política del govern; "Sarment" la va publicar. Lluís Llach dedica a les víctimes l'oratori "Campanades a Morts".

Entra en vigor una tímida llei de dret de reunió.

Se celebren els recitals de Lluís Llach al palau d'esports. Hi érem tots: el polític, el homes de bona fe, els nacionalistes, tots recitant i cantant amb en Llach. El recital es recordarà pels milers de braços aixecats amb llumins encesos.

Per Sant Jordi, grans manifestacions reprimides per la policia. Apareix el primer diari en català: l'"Avui".

És el primer any, després de la guerra, que se celebraria oficialment la Diada de l'Onze de Setembre. Es va celebrar amb permís governatiu a la plaça de Sant Boi de Llobregat, plena a vessar.

Les forces democràtiques representades per la "Platajunta" a Madrid i l'Assemblea de Catalunya amb la Unió de Forces Polítiques de Catalunya aconsegueixen que el govern faci un pas més per a la democratització. S'aconsegueix de fer dimitir Arias Navarro. El rei nomena president del govern Adolfo Suárez, sorprenent tots els analistes polítics. La democratització ha començat. El partit comunista serà legalitzat aviat i es preparen eleccions per al proper any. Es presenten partits i sindicats.

Dins d'aquest ambient predemocràtic vam néixer. El medi influeix sobre les persones en un 50 per cent, diuen alguns, i l'altre és biològic. Segur que la influència d'aquest ambient ens condicionà. El primer any, els actes organitzats pel CCB ho palesen.

La primera idea era de fer aparèixer el primer "Sarment" en començar l'any, però quan vàrem acabar de parlar amb tots els grups, ja no quedava temps. Varem creure adient, després d'aconseguir fer-lo sortir com un suplement del full parroquial, que el primer número fos simplement una presentació del que volia ser el CCB i dels grups que el formàvem.

Per poder portar a terme aquesta tasca, s'acordà una reunió mensual. Per tal d'establir una data fixa, en Ramon Carreté va proposar una fórmula inspirada en les eleccions presidencials nord-americanes: les reunions serien el primer divendres després del primer disabte de cada mes.

A les reunions es prenién, per una banda, els acords que afectaven la confecció del "Sarment", com ara el tema editorial, més tard el tema de fons i les col.laboracions de cada grup amb temàtica diversa: el resum d'activitats, les seves inquietuds, els seus problemes, etc. I per altra banda, els acords més específics del CCB: actuacions concretes de cada grup i les actuacions que realitzaria el CCB com a entitat.

A aquestes reunions, hi assistia un representant de cada entitat, que eren:

Per l'Associació de Pares, l'Esteve Díaz;
per l'Agrupament Escolta, en Ramon Cabana;
pels Amics del Cinema, en Pere Juncadella;
per La Lluerna, en Ramon Carreté;

per la Coral i Grup Sant Esteve, en Josep Serra;
per la Biblioteca, la Conxita Planes;
i per la Parròquia, Mn. Josep Colell.

Mn. Josep va ser el primer responsable de l'espai "Notícies" del butlletí, que va gaudir de molta acceptació (aquest espai tindria després continuació amb la secció "Balsareny Avui" d'en Josep Gudayol).

A més, s'hi afegiren persones que estaven interessades i identificades amb la idea del Cercle, com és el cas de la Maria Carme Riera, i altres que no assistien a les reunions però s'incorporaren a treballar amb el CCB: recordem, entre altres, en Ramon Bessa, en Llorenç Planes i Casals, en Llorenç Planes i Vilella com a representant dels Amics del Castells, en Joan Soler, en Jordi Planes i, lògicament, molts altres dins les seves pròpies entitats.

Com que el butlletí era en el seu començament un suplement del full parroquial del mateix nom, era lògic que un dels punts de venda fos la mateixa església; aquest lloc de venda, en un bon principi, fou el més important. Es repartia, a més, als socis de les diverses entitats, els quals s'hi van anar subscriuint. Cada representant de grup feia subscriptors, i ell mateix els distribuïa el butlletí. Més tard, algunes botigues es van oferir com a llocs on es podia comprar el "Sarment". Amb el temps, diverses persones, independentment dels grups, s'hi van anar subscriuint, la majoria a la parròquia o a la biblioteca. La Maria Casaldàliga, que se'n féu responsable, va acabar essent la repartidora amb més exemplars a distribuir. Aquest sistema de repartiment encara funciona avui.

Amb el temps, van haver-hi problemes de venda a l'església: algun que altre feligrès s'hi oposava; i quan, anys més tard, la majoria de compradors ja n'eren subscriptors o socis, va deixar de vendre-s'hi. Avui queda, com a únic lloc de venda, la Biblioteca. La resta correspon a socis, als quals se'ls porta a domicili.

La nostra primera activitat com a CCB fou reivindicar la necessitat de locals culturals. En aquell moment, no se'n trobaven a disposició de cap entitat cultural, ni locals socials, ni per a fer conferències; i no diguem doncs per a espectacles. Quan ens reunírem per primer cop, els representants dels grups vàrem coincidir tots que el local és una eina imprescindible per a qualsevol activitat. La Lluerna sofria especialment aquesta mancança. L'únic teatre que hi havia era a Sant Esteve, i és clar, ja era prou difícil que la gent s'interessés per la cultura, perquè a més els haguéssim de fer desplaçar.

Aquesta inquietud queda reflectida en l'editorial del número 2 del "Sarment". En aquell moment hi havien tres locals, diguem-ne, per a espectacles, i tots tres es trobaven en condicions molt precàries: el Centre Parroquial, "la Pista" -local privat- i el Casino.

El Casino, en aquell moment, depenia d'una entitat que n'era "legalment" propietària, que s'anomenava Junta de Beneficència, formada per l'alcalde, el jutge i el rector. El Casino havia estat explotat com a cinema comercial. Amb la crisi dels cinemes com a

espectacle, es va tancar el local i aleshores no s'hi feia res. El propietari veritable, el Centre Instructiu i Recreatiu, era una entitat il·legalitzada des de l'acabament de la guerra, perquè no seguia la ideologia del règim. Per tant, a nivell legal era impossible parlar amb ells, ja que legalment no existien; i la Junta "legal" no semblava voler prendre cap postura definitiva davant els canvis que s'anaven produint.

Pel que fa al Centre Parroquial, la crisi féu també inviable de continuar-ne l'explotació com a cinema comercial i es va tancar. Segons deia l'editorial, un grup de persones, anys enrere, havien dedicat moltes hores a arreglar l'escenari d'aquest local (es referia al grup que feia el "Carrusel"). El propietari n'era la parròquia.

L'editorial va fer impacte i es va posar fil a l'agulla per trobar un local. Pel que fa al Casino, els seus veritables propietaris no hi podien fer res, ens deien. Quant al Centre Parroquial, es va fer una reunió a la parròquia i en va sortir una comissió de vuit persones. A la reunió hi assistiren persones de l'antiga Junta del Centre Parroquial, d'abans del 1939. Aquesta comissió es comprometia a parlar amb el bisbe per aconseguir que el Centre Parroquial passés a ésser dirigit o gestionat per una Junta popular de diverses entitats i per fer possible que fos utilitzat per a qualsevol activitat cultural; això sí, amb la supervisió de la propietària, la parròquia.

La Comissió va començar amb molt d'entusiasme i va anar a veure el bisbe, que va semblar entendre la proposta. La idea fou bona, però el final no fou ni de bon tros el que esperàvem. Els resultats van ser del tot contraris a l'esperit d'aquella crida. Ara podem veure com s'acabà tot. Primer, amb la venda del local del Centre a un particular; i seguidament, amb la construcció, per part de la Parròquia, d'un local molt més petit, al costat de l'església, segurament molt més adient per a les seves activitats i per a la gent que s'hi reunia, però, és clar, res de semblant a aquella proposta. En opinió de Ramon Cabana, però, *"de dos locals que hi havia, se'n va salvar un"*. Durant anys, diversos grups del CCB continuaren demanant locals per a activitats culturals, sense aconseguir-ho mai.

Quant a l'altre local públic, el Casino, tant els propietaris reals com els legals esperaven nous temps. Com tots sabem ara, el local, amb el primer Ajuntament democràtic, va passar en ple domini, legal i real, als seus propietaris legítims, el Centre Instructiu i Recreatiu.

Durant aquells primers temps, el CCB s'adhereix al Congrés de Cultura Catalana i fa una crida perquè tot Balsareny s'hi afegeixi. El principal impulsor i coordinador fou en Llorenç Planes i Vilella.

Un nou grup cultural, la colla sardanista "Foc Nou", que recuperava el nom d'una entitat anterior, va néixer aquell any. S'adherí de seguida al CCB, i amb el temps s'hi integraria. La seva activitat era ballar i ensenyar de ballar sardanes. L'entitat pretenia moure's en dos eixos, el pedagògic, per als petits, ensenyant a ballar la dansa, i per als grans, organitzant un grup dansaire. A més, assegurava ballades periòdiques durant tot l'any. El seu representant a les nostres reunions seria l'Isidre Prat.

A La Lluerna, el grup de teatre, li prohibiren de fer l'obra de teatre "La fam" de Joan Oliver, ja que la censura franquista encara cuejava i l'obra feia anys que estava prohibida. "Sarment" es fa ressò de la representació, per part del mateix grup, de "La terra es belluga", de Jordi Bordas, inspirada en la vida de Galileo Galilei, i després, en un article titulat "La fam, la fem", de la consecució del permís i la consegüent estrena de l'obra.

Una activitat d'aquells primers temps, poc recordada per la seva insignificança, fou la cervavila que es féu amb la mainada per celebrar la Festa de Sant Joan, organitzada per un grup que encapçalava en Llorenç Planes i Casals. Seria el preludi d'una de les tasques més importants del CCB, la recuperació i organització de festes populars. Aquells anys, ni per Sant Joan ni per altres festes no es feia cap celebració especial.

Una de les activitats que podria haver tingut repercussions fatals per al "Sarment" fou l'organització de l'arribada de la Marxa de la Llibertat a Balsareny. "Sarment" convidava tot el poble a rebre els marxaires el dia 7 d'agost, a més d'oferir informació, a qui hi estigués interessat, sobre les dades de l'itinerari. Un veí, el nom del qual no cal recordar, aprofitant que aquesta marxa no tenia autorització i que, per tant, en aquell temps era il·legal, ens va denunciar.

La guàrdia civil ens va cridar a declarar. La multa, per un fet d'aquesta mena, considerat propaganda subversiva, era de cent mil pessetes, una quantitat molt important en aquella època. Nosaltres vàrem al·legar la bona fe de la nostra actuació, ja que al capdavant altres mitjans d'informació, com ara el diari "Avui", se'n feien també ressò.

El sergent ens va fer un sermó. Eren uns moments poc clars políticament, i per a ells era cada cop més difícil saber com havien d'actuar davant d'aquests fets. Els partits i sindicats, fins llavors il·legals, ara es presentaven públicament. Feia poc que s'havia presentat el sindicat UGT i s'hi havien vist punys enlaire i s'hi havia cantat la Internacional. Això, poc temps abans, haguera estat totalment impensable un acte així, i si algú s'hi hagués atrevit s'exposava a anar a la presó.

Ara, tot el món es capgirava. I doncs, què demanaven, els de la Marxa? *"Llibertat, amnistia, autonomia"*, va dir un de nosaltres. *"Amnistia ¿para quién? ¿Para los terroristas?"* s'esgarriava el sergent. *"No, no; només per als presos polítics tancats per delictes d'opinió"*. Això va tranquil·litzar el suboficial, que no volia sentir altra cosa. Però no era ben cert; en aquell moment, la consigna de l'Assemblea de Catalunya demanava amnistia total. No oblidem que en aquell temps el terrorisme d'ETA i altres grups antidemocràtics tot just acabava de començar, i de fet encara no s'havia aconseguit la democràcia. Tot i que tothom rebutjava la violència, es considerava que s'havia de partir de zero, amnistiant tots els presos polítics existents. Val a dir, però, que la llei d'amnistia general que al final s'aconseguí n'excloué els presos amb delictes de sang.

El sergent havia d'actuar per la denúncia, però què havia de fer? A més, veia que com a responsables, entre molts altres, hi havia fins i tot la parròquia... La seva actuació intentava evitar problemes i malentesos. Hi havia una denúncia, alguna cosa havia de fer ell,

però ja veia que anàvem de bona fe... Per acabar el sermó, ens va recomanar que en el "Sarment" parléssim de coses neutres, com és ara el temps. *"Eso, eso: hablad del tiempo, si llueve, si hace sol, así todos contentos"*. Així s'acabà el fet, que podia haver estat la fi prematura del CCB i "Sarment".

El que ningú no s'esperava és l'èxit que assolí la marxa a Balsareny; més de dues-centes persones a la plaça reberen els marxaires, mentre els altaveus, que fins llavors donaven sardanes, engegaren la cançó de "l'Estaca", que els assistents començaren de corejar. De sobte, uns marxaires aparegueren a la plaça, cridant l'eslògan del moment: *Llibertat, Amnistia i Estatut d'autonomia!* Per primer cop, els balsarenycens s'ajuntaven per reivindicar públicament la democràcia.

Al mateix temps que feien acte de presència els marxaires, des de dalt del campanar es desplegava una pancarta amb el text "Visca la Marxa de la Llibertat". La guàrdia civil, avisada de l'acte punible que s'estava fent, va fer la seva aparició, carregà les armes i dissolgué els assistents sense cap violència, amb l'ordre, en aquell tan repetida, de *"circulen!"* Evidenciaven nerviosimes, inseguretat: no sabien ben bé què havien de fer. Per a ells suposo que era insòlit, i realment era insòlit a Balsareny. Fou potser l'única vegada, en la història recent, que dues-centes persones es manifestaren il·legalment demanant llibertats. Gent que sentia, feia molt de temps, la repressió de la seva parla, de la seva cultura, ara s'exterioritzava, amb por, però amb la seguretat que dona ser tanta gent i estar en sintonia amb els aires nous que es respiraven per tot el país.

A més, la pancarta que s'havia desplegat des del campanar ho havia fet enmig dels aplaudiments dels assistents, cosa que provocà més malestar entre els civils, ja que l'església era tancada i ningú no tenia la clau. Només es veia la pancarta i ningú que la desplegués. En Ramon Cabana, l'única persona present vinculada a la parròquia (n'era el vicari), explica que, quan digué als guàrdies que ell no en sabia res, li van dir, referint-se als capellans: *"Toda la vida estudiando y nunca saben nada!* Davant la insistència dels civils, digué que ell no tenia cap clau, que només en tenien l'Ajuntament, per donar corda al rellotge, i el rector, que no hi era. Al campanar quedà el signe dels marxaires, mentre tots nosaltres, pensant que ja estava bé, tornàvem a casa.

A la tardor, el CCB començà de fer presentacions de grups polítics. En aquell moment no eren legals, però estaven permesos, ja que havia començat una "obertura" política amb les lleis de Manuel Fraga, ministre de Governació. La primera presentació fou de l'Assemblea de Catalunya. Aquest òrgan unitari no estava legalitzat, però en aquells moments no solament no era perseguit, sinó que es presentava lliurement per tot arreu. A la revista "Canigó" apareixia en portada una foto de l'Assemblea amb el títol "Un organisme per a un poble". A la majoria de ciutats, i en alguns pobles, se n'havia fet la presentació, i a continuació es constituïa una assemblea representativa del lloc.

A Balsareny, per iniciativa d'en Joan Soler, l'Esteve Díaz i altres, vàrem organitzar la presentació de l'Assemblea. Es féu amb permís governatiu. En l'acte parlaren en Joan Badia, membre de la comissió permanent de l'Assemblea de Catalunya, que ens en va explicar

el funcionament, les perspectives i el futur. La presentació de l'Assemblea, en nom de Balsareny, fou feta per en Joan Soler, que va esdevenir el protagonista de l'acte, ja que féu una exposició coherent i elaborada de la situació del poble en diversos aspectes. També van parlar la Conxita Planes i en Josep Soler.

Més tard es va organitzar la presentació dels sindicats CCOO, UGT i CNT. Es tractava de donar a conèixer opcions, en aquest cas sindicals, després de tota l'època franquista, en què tan sols hi havia un sindicat. Els resultats foren teòricament bons; dic teòricament, car el que es pretenia era donar a conèixer opcions, i això va ser un fet positiu. Però en les presentacions ens vàrem trobar amb actituds grupals d'alguns dels assistents que feien que l'acte fos en algun moment una veritable baralla dialèctica i ideològica.

El CCB mai no va defensar una ideologia concreta. En aquells moments es defensava la democràcia i prou; per això s'intentava fer un feina pedagògica, donant a conèixer el màxim d'alternatives. Però aquell esforç era malmès per persones amb ideologies definides, que volien fer adeptes aprofitant aquells actes. A més del perill que això representava per a la nostra integritat i per al nostre tarannà totalment plural, no teníem prou autoritat, ni moral ni jurídica, per a evitar-ho. Érem solament, i volíem continuar-ho essent, una entitat cultural. Vàrem suspendre les presentacions de grups amb la dels sindicats.

Al "Sarment" es va parlar durant aquell any, a més, dels següents fets:

La Marta Mata, directora del moviment pedagògic Rosa Sensat (més tard seria diputada i regidora a l'Ajuntament de Barcelona) vingué a Balsareny per donar una conferència sobre els moviments pedagògics. Fundada el 1965, l'Escola de Mestres Rosa Sensat era una alternativa catalana amb propostes pedagògiques modernes i de contingut nacional, molt diferents de l'oficial Escola Normal de Magisteri governamental. El 1977 es va constituir com a col·lectiu autònom reivindicant una escola pública catalana.

Publicàrem l'homilia que es va llegir als funerals dels obrers morts a Vitòria-Gasteiz.

Informàrem que al Palau Blaugrana es presentà el Partit dels Socialistes de Catalunya. La democràcia havia començat.

"Per unes quantes hores ens vàrem sentir lliures, i qui ha sentit la llibertat té més forces per viure" deia el "Sarment" del mes d'agost. Era una escrit de fons, un reportatge sobre les "Sis hores de cançó" de Canet de Mar. Diu un paràgraf: *"I ja no feia ningú. I ja no xerrava ningú. Un silenci absolut de setanta mil boques, de setanta mil braços enlaire amb una llumeta a cada puny... Miraves al voltant i feia feresa, un espectacle com aquell. Érem tots un sol gest, un sol silenci."*

La junta del Club d'Handbol explicà un xic la seva història i els seus problemes econòmics, de comprensió popular, etc. I deien en acabar: *"Nosaltres som de Balsareny, i fa catorze anys que passem el nom del nostre poble per les pistes d'handbol de tota la província. Ara guanyant, ara perdent; però sempre amb aquella il·lusió que ens impedeix defallir malgrat tot"*.

En un escrit de fons, els Pioners, una branca de l'Agrupament Escolta, preconitzava un compromís polític i ells es definien per un model socialista autogestionari.

S'informà sobre l'escola d'estiu Rosa Sensat, amb una definició pedagògica de com havia d'ésser l'escola pública.

Els representats de la U. D. Balsareny ens feren una explicació del moment en què es trobava el futbol al poble, dificultats econòmiques, professionalització de jugadors, etc.; i feren una crida perquè els educadors consideressin l'esport com una matèria més a desenvolupar. Ens en donaven diverses raons: *"L'esportista es lliura a la seva tasca sense cercar-hi una finalitat immediatament utilitària; ans al contrari, hi cerca un esbargiment necessari, lluny de les seves altres ocupacions habituals"*.

Més notícies del "Sarment" d'aquella època són: les millores que es fan al teatre de Sant Esteve -llums, amplificadors, vestuaris, etc. Una explicació de cada un dels pocs monuments que hi ha a Balsareny, i l'exposició pública d'un d'aquests, la del Crist Jacent, que es fa a l'església. També hi trobem una crida per a formar un grup excursionista.

L'Asociación de Vecinos de Vilafruns explica les seves inquietuds. Diu en un paràgraf: *"La comisión Gestora de esta Asociación de Vecinos sigue buscando las llaves que nos abran las puertas de la integración; por ello estamos teniendo múltiples contactos con las personas idóneas para resolver todos nuestros problemas; si bien es cierto que los problemas de fondo son difíciles de solucionar. Por ello necesitan tiempo, quizás más del que deseáramos, pero menos del que otros quisieran."*

El Motor Balsareny també explica la seva creació, les activitats que duu a terme i les perspectives. Diu: *"Nosaltres érem amants del món del motor, del soroll i de la gasolina des de feia ja molt de temps en les nostres estones de lleure. Especialment els dies de festa, ens aplegàvem amb les nostres màquines i anàvem a córrer a la muntanya... Això ens va decidir al final a crear a Balsareny (per què no a Balsareny, si ho fan a d'altres pobles?) una entitat per organitzar proves..."*

En una altra explicació de compromís polític per part dels nois de l'Agrupament Escolta, ara són els Trucs els qui fan l'opció per les organitzacions no violentes.

L'últim article de fons de l'any és una crida per tal que tothom, no solament els partits, visquem en democràcia, desig volgutament demostrat pel poble. Nosaltres ja n'havíem fet l'opció. El CCB era un òrgan plenament democràtic. "Sarment" ho acreditava.

Ramon Cabana, Pere Juncadella, M. Carme Riera

La marxa de la llibertat

Estiu de 1976. Totes les persones més o menys lligades a les lluites democràtiques parlen de la Marxa de la Llibertat. La Marxa ha de passar per Balsareny, però no hi ha pas previst cap acte. Sí que estan programats actes a Navàs i a Sallent. Al nostre poble no hi ha gaires persones compromeses amb la Marxa. A les reunions comarcals n'hi podem trobar tres o quatre: la Maria Carme Riera, en Ramon Cabana, en Llorenç Planes... Pocs més.

Durant la setmana en què la Marxa ha de baixar pel Llobregat sovintegen reunions clandestines al poble. En una casa particular, hi assistiren, a part de la família propietària de la casa i els esmentats més amunt, la Conxita Planes, l'Antoni Domene, en Pere Juncadella, en Jordi Corominas, la Gemma Comellas, Mn. Simeó Pujol (aleshores, rector de la parròquia), Mn. Josep Colell, i potser algú altre.

En aquestes reunions es discuteix quin suport caldrà donar a la Marxa. Alguns aniran amb els marxaires des de Berga fins a Manresa, i altres hauran anat amb ells per Solsona i per altres poblacions. Se n'expliquen de tots els colors: moltes corregudes davant la guàrdia civil, alguna detenció (de poques hores, però sempre és molt desagradable passar una nit empresonat).

Com que el programa de la Marxa i les aparicions en públic dels marxaires era conegut, es discuteix la possibilitat de sorprendre la guàrdia civil. Havien fet fracassar massa actes: al moment que apareixien els marxaires i es començaven actes reivindicatius de les llibertats del nostre poble, sortien ells a impedir-los. Per això, en una reunió amb marxaires que es féu a l'esmentada casa particular del poble, es va proposar de fer l'acte a Balsareny en comptes de Navàs. També hem de creure que a Balsareny hi havia més voluntaris.

Es prepara el pla. Començaria amb un acte ja programat, ballades de sardanes, amb tocadiscos, a la plaça. A les sis en punt, es posarien cançons de Lluís Llach i de Raimon. En primer lloc es posaria "L'Estaca", i seria el moment que els marxaires farien la seva arribada a la plaça. El lloc era ideal, car podien sortir de la casa particular on ja estarien a punt, i pujarien a la plaça de l'Església pel Repeu (en aquell temps, la zona de la Coromina no estava encara tota urbanitzada). S'hauria de dir de paraula a persones de confiança que anessin a ballar sardanes i es preparessin per fer la manifestació en el moment de l'entrada dels marxaires. Això no es podia pas dir a tothom: hi havia por.

El dissabte al matí es féu una reunió amb els escoltes i es decidí de fer quelcom més. Però què? La idea va sorgir: un pancarta. Però una pancarta, no la deixarien desplegar. Aquells nois varen trobar la manera. Farien un pancarta que digués: "Visca la Marxa

de la Llibertat". La plegarien dalt del campanar. Problema: com despenjar-la? La persona que la fes baixar podria ser agafada per la guàrdia civil en sortir de l'església: no hi havia cap altra sortida. I què passaria, si l'agafaven? No se sabia; a Balsareny no havia passat mai, perquè no hi havia hagut mai cap manifestació. Aquests casos es solien resoldre amb cops de porra, alguna detenció de 24 hores, alguna multa...

Arribats en aquest punt, un dels nois va tenir la idea: la pancarta estaria plegada a dalt del campanar. S'hi lligaria un cordill blanc i prim a una punta, i el cordill baixaria fins a baix, a la part del Casal. La porta de l'església havia d'estar tancada i així no podrien treure la pancarta. Dit i fet: l'Antoni Domene, el Pere Juncadella i el Llorenç Planes Casals vàrem penjar la pancarta la nit abans. La vàrem deixar de manera que no es veiés, però prou a prop perquè estirant una mica el cordill llisqués per la paret.

A les dotze de la nit, mentre érem a dalt del campanar, un cotxe de la guàrdia civil es va deturar a la plaça. La parella va baixar i s'hi van quedar una bona estona. El temps anava passant, i per als tres de dalt molt a poc a poc. Els sentíem i no gosàvem moure'ns. Com podíem deixar-nos veure sortint de l'església a aquelles hores? Una hora més tard, la parella se'n va anar cap a la plaça de l'Ajuntament. Aleshores vam poder baixar, en silenci i furtivament, com en una pel·lícula de lladres i serenos. En aquell temps, encara no estava construït el pavelló nou del Casal, de manera que vàrem poder passar entre els dos edificis, baixar cap al camí de la riera fins al carrer de la Baixada del Castell, i d'allí tothom cap a casa seva.

Totes aquelles reunions, aquelles trobades d'amagat, aquell misteri, aquells vespres furtius del 76, el boca-orella convocant gent a la plaça... al final va donar el fruit esperat, un petit èxit per a la Marxa. Segons els marxaires, el factor sorpresa va fer que l'acte de Balsareny fos especialment reeixit, amb una molt bona assistència de gent per vist el reduït nombre d'habitants del poble. I en recordem, com un moment especialment intens, quan, als acords de "l'Estaca" cantada a cor per la gent, hom va tibar el cordill i es va desplegar, en tota la seva llarga extensió -i amb tota la seva càrrega simbòlica-, la pancarta... "Visca la Marxa de la Llibertat!".

Ramon Carreté

"La fam, la fem"

La Lluerna volíem muntar "La fam", una obra de teatre de Joan Oliver, estrenada i publicada el 1938 i legalment reeditada el 1975, però que no s'havia representat mai més des de la guerra. (Després vàrem saber que un grup d'afecionats de Molins de Rei l'havia muntada poc abans que nosaltres, però clandestinament, sense demanar permisos). Perquè en aquell temps encara s'havia de demanar, per mitjà de l'Ajuntament, permís a Govern Civil per representar qualsevol obra de teatre. Es feia el tràmit una setmana o dues abans de l'estrena, arribava la resposta afirmativa, i ja podíem actuar.

Quina no fou la nostra sorpresa, aquesta vegada, en rebre la resposta del Govern Civil: ens denegaven el permís, perquè l'obra formava part d'una relació de títols prohibits pel Ministerio de Información y Turismo. Representar-la hauria implicat una forta sanció.

De fet, es tractava d'inèrcies burocràtiques del règim anterior. Altrament, quin sentit tindria, autoritzar presentacions de centrals sindicals i partits polítics i prohibir una obra de teatre escrita feia quasi 40 anys? Però el text estava prohibit i calia seguir uns tràmits burocràtics per a legalitzar-lo. Algú s'havia de fer responsable de demanar-ho.

En qüestió de ben pocs dies, vàrem preparar una obra alternativa, "La terra es belluga", de Jordi Bordas, inspirada en la vida de Galileo Galilei, una clara metàfora sobre la repressió del poder sobre la raó.

Mentrestant, ens vam assabentar que, per obtenir l'autorització d'aixecar velles prohibicions d'obres teatrals, calia presentar una instància, juntament amb tres exemplars de l'obra, en una dependència del Ministerio de Información y Turismo de Madrid i demanar que s'ho tornessin a llegir bé, a veure si realment hi havia res que justificués la prohibició.

Per això, un dels membres de la Lluerna es va desplaçar a Madrid, va fer la gestió al ministeri, i "La fam" fou finalment autoritzada. No es tractava d'un permís només per a la nostra representació, sinó de l'aixecament de la censura que des de feia anys pesava sobre aquest text del gran dramaturg i poeta sabadellenc. Fins la premsa de Barcelona en va parlar.

L'obra, molt interessant, tractava dels problemes derivats d'una situació pre- i post-revolucionària des del punt de vista de tres personatges: en Nel (Pere Corominas), el polític que flaqueja en el moment de l'acció, però que és molt vàlid per a administrar i consolidar adequadament el govern revolucionari; Samsó (Josep Torras), l'home del poble, valent i arrauxat, capaç de liderar la revolta i vèncer, però inadaptat a la burocratització del nou sistema, del qual s'autoexclou per enfrontar-se tanmateix a l'agent quintacolumnista (Ramon Codina) que pretén de fer-se'l seu; i Lupa (Anna M.

Obradors), la intel·lectual d'esquerra els sentiments de la qual oscil·len entre l'un i l'altre, entre el pragmatisme i la rauxa.

L'obra, que comptava amb nombrosos personatges i efectes especials, la vàrem muntar amb una decoració pròpia que ens va semblar força original, amb decorats abstractes a l'escenari i barricades de sacs entre el públic, enmig del qual els milicians feien guàrdia i els revoltats corríem amb caixes de fusells. L'estrena, al concurs de teatre amateur d'Avià, va ser un èxit, i en Josep Torras va guanyar el premi al millor actor. Després la vàrem presentar, també amb gran èxit de públic, a Sant Esteve i a l'envelat de la Festa Major de Balsareny.

EL FOC DE SANT JOAN VA SER UNA DE LES FESTES POPULARS RECUPERADES PEL CERCLE COM A ELEMENT DE REVINDICACIÓ NACIONAL.

1977

Aquest any es va legalitzar el Partit Comunista Espanyol.

A l'Estat espanyol es celebraren les primeres eleccions democràtiques des del 1936. Les guanyà la Unió de Centro Democrático (UCD), el partit que liderava Adolfo Suárez, que fou elegit president del govern. A Catalunya, la formació més votada fou el Partit dels Socialistes de Catalunya.

Entre altres, és elegit senador per Barcelona Lluís M. Xirinacs, que havia estat a Balsareny a començaments dels anys 60. Continuant la seva lluita per aconseguir l'amnistia dels presos polítics, en Xirinacs assisteix dempeus a les sessions del Senat.

Aquestes primeres eleccions, a Balsareny, foren molts participatives. Quasi tothom votà, i els pocs que no ho feren, 376 persones, un 15 per cent de la població, eren en un 50 per cent gent molt gran, de més de 65 anys. Els resultats foren: Socialistes de Catalunya, un 32 per cent; Pacte Democràtic (CDC, UDC, Reagrupament i Esquerra Democràtica de Catalunya), 17,57 per cent; PSUC, 17,32 per cent; Alianza Popular, 11,47 per cent; i UCD, 7,71 per cent. Aquests resultats eren plenament extrapolables a la resta de Catalunya, excepte en el cas d'AP, ja que aquest partit obtingué a Balsareny un percentatge més alt que a la resta de Catalunya i Espanya. La dreta va votar en general pel partit liderat per Suárez, la qual cosa no va passar a Balsareny. El famós vot útil, que els partits grans han introduït com a variable decisòria, ja fou utilitzat en les primeres eleccions.

A Balsareny es celebraren els primers mítings polítics de després de la guerra. Coincidint amb la campanya electoral, es presentaren els partits PSC, PSUC, Pacte Democràtic i Esquerra (ERC). Aquest darrer partit no va poder utilitzar el seu nom; no havia estat legalitzat el qualificatiu de Republicana, que, en una monarquia tot just reinstaurada, fou difícil d'acceptar.

Aquell any es creà a Balsareny l'Assemblea Democràtica. Era la representació de l'Assemblea de Catalunya, i estava formada pels següents membres: Joan Soler i Manuel Medina, representants del PSC; Jordi Ambrós i Joaquim Jubert, representants del PSUC; i Albert Cortès, Agustí Catalan, Josep Bonals, Àngel Sánchez i Josep Llimargas, que en formaren part com a independents.

Després de les eleccions, el clima unitari continuà. Els partits democràtics i els sindicats de l'Estat espanyol signen els famosos Pactes de la Moncloa, que donen peu a una frase cèlebre: "O la democràcia acabarà amb la crisi econòmica, o la crisi acabarà amb la democràcia".

El CCB celebrà el seu primer aniversari amb un número extraordinari del Butlletí, on col·laborà més gent de l'habitual. El més destacat, segurament, fou un escrit de Lluís

Xirinacs sobre l'Assemblea de Catalunya. Cal remarcar que, en aquest número, un article signat per Joan Soler seria l'inici d'una campanya del Cercle.

Aquesta campanya tenia dues vessants. Per una banda, catalanitzar els noms dels carrers; per l'altra, donar-los noms més adients amb la realitat popular. Diu en el seu article : *"Compaginar el país oficial amb el país real és una moda que sortosament comença a entendre's per tot el nostre Estat. Els nostres carrers els anomenem de forma diferent a la que consta de manera oficial"*; i en posa exemples.

Aquest article va tenir molt de ressò popular. A més, va coincidir amb la negativa de l'Ajuntament a donar el nom d'un carrer a Pere Casaldàliga, com la parròquia havia sol·licitat.

Aquesta idea dels noms dels carrers, vam madurar-la fins elaborar una nomenclatura nova. Aprofitant una campanya endegada pel Congrés de Cultura Catalana, el CCB passà a retolar els carrers amb noms catalans i populars. Cal dir que es féu guardant al màxim l'estètica, ja que va fer-se amb cartolina blanca sota els noms oficials. Aquesta iniciativa va ser molt popular: molts veïns ens hi ajudaren i ho retolaven ells mateixos. A més a més, des de les pàgines de "Sarment", s'explicava que aquesta retolació volia ésser indicativa; eren els mateixos veïns els qui havien de decidir el nom dels seus carrers.

Per posar els nous noms, es feren servir les denominacions espontànies de la parla popular que ja tenien. En altres casos, s'hi van posar noms geogràfics, de costums... defugint els noms de polítics i eliminant molts dels existents: Generalíssim Franco, Onésimo Redondo, José Antonio Primo de Rivera, García Valiño... Diu l'article: *"Els noms dedicats a líders polítics sempre són esporàdics, també susceptibles als canvis de govern, i en conseqüència no arrelaran; mentre que noms com el de "plaça de l'Ajuntament" o "baixada del Torrent" romandran inalterables, immersos en el fer quotidià del poble, que és en definitiva qui els ha batejat així"*.

Mentre aquest canvi era aplaudit per la majoria del poble, alguns no ho trobaren bé. Aprofitant la neteja de parets de la propaganda electoral, les autoritats feren treure els rètols. Val a dir que, més endavant, el primer Ajuntament democràtic en va reprendre la idea: de manera que aquella retolació va ser la base de l'actual nomenclatura.

Una altra campanya reivindicativa reeixida fou "Per un Balsareny net". Era l'adhesió balsarenysesa a la que feia el Congrés de Cultura Catalana. Portada, editorial i altres escrits a "Sarment" varen ésser l'eix de la campanya. Es demanà un servei municipal de neteja i papereres als carrers: perquè, encara que avui costi de creure, aleshores no n'hi havia.

Deia el "Sarment": *"Tanmateix, això no és prou. Papereres buides i papers per terra. Cal la col.laboració de tots el veïns, cal que ens comencem a adonar d'aquesta necessitat i fem propòsits fermes"*. No trigaren pas gaire a posar les papereres als carrers.

A "Sarment" es denunciaven també deficiències ecològiques. Per exemple: deixalles

llençades a la riera (amb els riscos que això comportava), el mal estat de les clavegueres en carrers nous, la mancança d'un parc infantil adequat, etc.

Aquestes són unes mostres de com funcionava el CCB. Primer apareixia una proposta d'un membre o d'un grup. La seva idea es madurava al si del Cercle; un cop aprovada, s'explicava en el butlletí i s'actuava si calia.

Aquest any, el Grup d'Escacs es converteix en club federat, amb el nom de Club d'Escacs Balsareny. Els seus membres, quasi en la seva totalitat, eren ja subscriptors de "Sarment"; ara, el primer president, Josep Ribera, proposà, i li fou acceptat, que el Club passés a formar part del CCB. El representant de l'entitat al Cercle fou Jordi Ambrós, que també en va ser el col.laborador habitual al butlletí.

Un altre grup es formava aquest mateix any: el Grup d'Estudis Locals, el GEL. També s'adhereix al CCB. La seva participació fou fonamentalment amb col.laboracions a "Sarment", que foren moltes i de gran interès, ja que eren estudis de flora i fauna, d'història, d'art, de geografia, etc., sempre sobre el poble i el seu entorn. El grup era liderat per Joan Bonals.

Una recopilació dels treballs del GEL fou dipositada a la Biblioteca Popular de Balsareny, on encara avui fa servei per a les consultes dels estudiosos. El CCB va creure'n convenient l'edició, però la falta de mitjans econòmics no ho va permetre. Més tard es varen fer passos perquè fos l'Ajuntament qui la subvencionés, però, tot i l'esforç emprat, no van fructificar.

Per Sant Joan, el poble vibrà de festa. Recuperàvem la festa del foc. Així, el CCB començà una de les activitats que li van donar més popularitat: la recuperació i organització de festes populars. Aquest vessant lúdic tindrà el seu màxim exponent amb els Festivals d'Estiu. Durant aquells anys, la festa de Sant Joan, aquí al poble, no es celebrava de forma organitzada, tot i que els veïns, espontàniament, feien fogueres als carrers.

El mes anterior, "Sarment" feia una crida a tot el poble convidant a celebrar la diada, i deia: *"La vetllada de Sant Joan vol esdevenir a Balsareny una veritable festa popular que, a més del foc, tingui algun altre alè de poble, de sentiments comunitaris, tan descuidats aquests darrers anys. El nostre foc, com la majoria dels focs del Paísos Catalans, l'encendrà la Flama del Canigó"*.

Fou un gran èxit: una cercavila amb molta participació s'acabà a la plaça de l'Ajuntament; el foc es va fer a la placeta del Trull. Mig miler de persones vibrant saltant i gaudint del foc i de la festa, amb actuacions del grup de teatre La Lluerna i cants de folk espontanis.

També s'organitzà el primer cinefòrum, amb la pel.lícula *La ley del silencio*, d'Elia Kazan. L'assistència fou prou bona, però, amb les despeses de lloguer del film i del local, els resultats econòmics foren negatius. El CCB trigà anys a repetir l'experiència. El motiu no foren pas les pèrdues, que tampoc no eren gaire altes, i la bona participació podia com-

pensar d'alguna manera el risc de tenir-les. Foren els factors tècnics, els que van fer-ne impossible la continuïtat. Per una banda, el lloguer de pel·lícules: s'havien de llogar per blocs de 16, no pas una de sola. En el cas de llogar-ne una de sola, l'oferta estava limitada a un determinat nombre de films, escàs i només de 16 mm. Per altra banda, hi havia, com sempre, la manca de local, d'aquell local cultural sempre reivindicat i mai aconseguit.

L'any 1977 fou l'any de la reivindicació de l'Estatut. A Barcelona es va fer, per l'onze de setembre, i per primer cop amb permís, la famosa manifestació d'un milió de persones, que va impressionar per la unanimitat a l'hora de les reivindicacions.

El CCB organitzà la diada a Balsareny, amb permís governatiu (encara es necessitava). Fórem nosaltres, després de constatar que cap grup polític, ni institucional ni popular, l'organitzava; ningú no tenia prou empena (o prou representativitat?). El Cercle, en canvi, era representatiu de totes les entitats i acceptat per tothom com a òrgan cultural unitari del poble .

L'organització de la Diada s'acordà en la reunió habitual del mes i es decidí de convidar-hi els representants dels partits i dels sindicats. En la reunió conjunta s'acordà de repartir les tasques de la següent manera: els Trucs s'encarregaren de la propaganda; ells mateixos, junt amb la Lluerna, de la cercavila; les sardanes anaven a càrrec del grup sardanista; el ball de nit l'organitzaren conjuntament els Trucs, la Lluerna, la Coral Sant Esteve i el PSC. Finalment, el servei d'ordre en tots els actes el portaren el PSUC i la UGT.

També es van decidir, després de força discussions, les persones que parlarien, en finalitzar la cercavila, des de l'Ajuntament; aquestes persones serien exclusivament representants dels partits. Una vegada més, el Cercle deixa palès que és solament una entitat cultural. S'organitza l'acte reivindicatiu de la nostra Diada, fet cultural, recuperació de les nostres tradicions de poble, però el fet polític es deixa exclusivament als representants polítics.

Es féu la cercavila amb banderes i pancartes demanant l'Estatut. Els Trucs van pintar un cartell reivindicatiu al carrel de la Mel, cantonada a la plaça de les Monges, i van posar una monumental senyera al Serrat del Maurici. Com a acte central, es van fer els parlaments des del balcó de la Casa de la Vila, en els quals intervingueren Manuel Medina i Jordi Planes.

A l'acte central hi havia unes tres-centes persones. De la cercavila, no en tenim dades, però recordem que érem molt pocs; uns quants joves, majoritàriament escoltes, i de gent gran, comptats. Encara hi havia por? Una manifestació a Balsareny era tota una novetat.

A final d'any, una nova activitat del CCB, idea de la Conxita Planes, farà diana. Es demanà als balsarenencs que ens deixessin fotografies antigues per a reproduir-les. Així va començar una col·lecció que és una vertadera història en imatges del segle XX a Balsareny: festes, tradicions, vestits, urbanisme, etc. Un àlbum que es va anar ampliant al llarg dels anys.

Avui, si el CCB hagués continuat amb les seves activitats, segurament que aquest àlbum encara seria més complet; perquè, cada vegada que es muntava una exposició o se'n parlava al "Sarment", s'afegia més gent a portar-nos nous clixés fotogràfics. La col·lecció, de valor històric i invaluable curiositat, es troba dipositada, per a consulta de tothom, a la Biblioteca Popular de Balsareny.

Una activitat que es va portar a terme durant tot l'any, fonamentalment per mitjà de "Sarment", fou el treball pedagògic de donar a conèixer què era la democràcia. Constantment van haver-hi informacions sobre la democràcia en general, sobre les institucions, sobre els partits; es va col·laborar en totes les iniciatives que sorgiren sobre el tema. Es van cedir les pàgines de "Sarment" als grups democràtics, sempre que ho demanaren, com a l'Assemblea Democràtica local. Es va fer un seguiment d'aquelles primeres eleccions al més extens possible. I continuarem treballant per la normalització lingüística, en aquest cas totalment d'acord i seguint les indicacions del Congrés de Cultura Catalana.

Cal recordar que tot just sortíem de quaranta anys de prohibicions oficials de la nostra llengua. Tota l'escola era en castellà, i totes les relacions oficials també. Com que sortíem d'una forma de govern dictatorial, creïem en la democràcia, però encara no sabíem ben bé què era: n'haviem d'aprendre.

La Nit de Nadal, els Trucs, amb la col·laboració de membres de la Lluerna, fan als locals parroquials una representació teatral que té molt èxit.

A més de tot això, al "Sarment" es va parlar de què era i què volia ésser el Congrés de Cultura Catalana.

La Junta del Centre Instructiu i Recreatiu demanda judicialment la Junta de Beneficència Local per tal de recuperar el seu local. Va haver de declarar-se "intentat i sense efecte", per la incompareixença dels demandats.

Els Trucs ens comenten els debats que es varen fer a l'escola d'estiu d'aquell any, sobre com havia d'ésser l'escola en la nova democràcia. Comença l'article amb el punt més debatut, "l'escola pública i única". Diu així: *"Concebem el sistema educatiu com a un dels serveis públics fonamentals i, per tant, l'ensenyament no ha de ser una font de beneficis ni un instrument de control ideològic ni social. El seu finançament, administració i control econòmic han de ser íntegrament públics. Aquest model pressuposa garantir l'escolarització total i la desaparició de l'ensenyament privat. El pluralisme i la aconfessionalitat seran assegurats en tots i cadascun dels centres sense excepció"*.

L'Associació de Pares d'Alumnes del Col·legi Guillem de Balsareny ens explica que està preparant diverses conferències per a aquell any, les quals es portaren a terme. També informa que han aconseguit organitzar activitats extraescolars gratuïtes, que abracen àmbits com música, pintura, llengües, esports i altres.

Es publica una carta, molt bella però socialment punyent, del pare Pere Casaldàliga.

El mes de març mor Francesc Llimargas Riera, que ens deixa, entre un munt de poemes, un de dedicat al "Sarment", que s'hi publica. Col·laborador en tota mena d'activitats culturals del poble, en Llimargas llegà a la posteritat el llibre *Recordant els anys viscuts*.

Al butlletí hi podem llegir també una ressenya i una breu història sobre l'escola d'estiu Rosa Sensat d'aquell any. "Nou mil mestres = nou mil alumnes; espero que la propera escola d'estiu sigui l'Escola de la Generalitat", digueren en la inauguració Josep Laporte i Joan Reventós. Així fou, i avui dia les escoles d'estiu les organitza la Generalitat.

Es va organitzar una "taula de treball per a l'escola" amb la participació de representants de sindicats, partits i grups culturals del poble. Es debatia el tema del moment: com havia d'ésser, en el futur democràtic, l'escola.

Una notícia: el 15 d'octubre entren en funcionament els telèfons automàtics. Fins aquell dia, tothom qui volia telefonar havia de demanar la comunicació per mitjà d'una central. Cada poble tenia la seva central, amb una operadora que connectava manualment el telèfon dels abonats amb el número que sol·licitaven.

A més més, a les pàgines de "Sarment" també hi podem trobar col·laboracions habituals dels grups del CCB. El GEL encetà les seves amb estudis sobre el poble i el seu entorn. Ens explicaren, entre altres coses, "El sometent" i "L'onze de setembre de 1714 a Balsareny". Tot l'any, els Amics del Cinema publiquen ressenyes dels millors films estrenats; la Lluerna ens parla de les seves inquietuds, assaigs i estrenes teatrals pròpies i foranes; el Club d'Escacs comenta les millors partides; i l'Agrupament Escolta informa de les seves inquietuds i activitats.

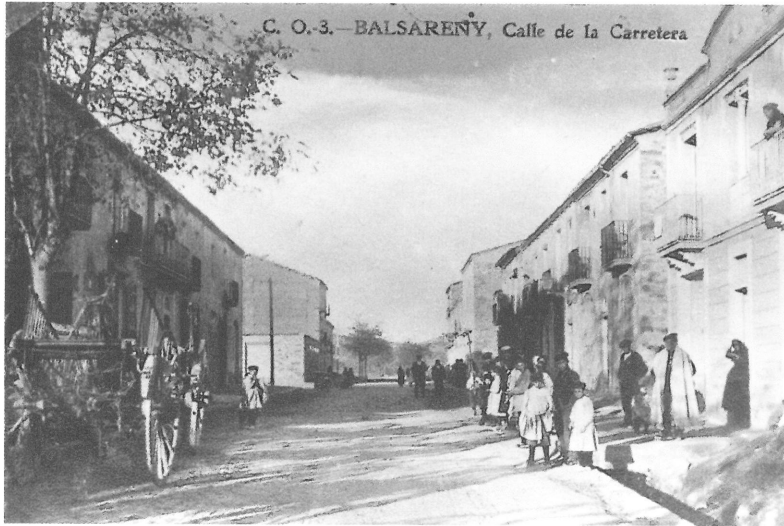
També es poden llegir els primers comunicats de la Comissió Democràtica de Balsareny, sorgida després de les primeres eleccions. Esmment especial mereixen els escrits del Congrés de Cultura Catalana, que ens permetrien estar al dia del desenvolupament, objectius i activitats d'aquell moviment, tan important en aquells anys.

COL·LECCIÓ DE FOTOS ANTIGUES DEL CCB. BALSARENY ALS ANYS DEU. LA PLAÇA DE LA VILA I EL CARRER DE LA CREU. OBSERVEU LA FONT, INAUGURADA L'ANY 1905. AL DARRERE, LA CASA DEL COMÚ (EN AQUELL TEMPS, L'AJUNTAMENT), AMB UN "REGNARÉ" A LA FAÇANA. A LA DRETA, CAL SALA, L'ACTUAL CASA DE LA VILA.

BALSARENY ALS ANYS 50. VISTA DEL CARRER DE BAIX O DEL CASTELL; A L'ESQUERRA, EL CENTRE PARROQUIAL, SEU DE LA MAJORIA DE LES ACTIVITATS CULTURALS DE L'ÈPOCA.

BALSARENY ALS ANYS VINT. LA CARRETERA ERA L'EIXAMPLE DE MÉS PRESTIGI PER ON CREIXIA EL NUCLI ANTIC. D'ALTRES ZONES D'EXPANSIÓ EREN EL CARRER DE BAIX I EL CARRER DE SANT MARC O DE L'ESTACIÓ.

11 DE SETEMBRE DE 1977. ELS TRUCS, COL·LECTIU INTEGRAT AL CERCLE, VA REVIINDICAR L'ESTATUT D'AUTONOMIA DE CATALUNYA AMB UN MURAL A LA PLAÇA DE LES MONGES.

1978

És aprovada la Generalitat provisional. Josep Tarradellas fa cèlebre la frase "*Ja sóc aquí*". A finals d'aquest any, s'aprova en referèndum la Constitució espanyola.

Fou un any ple de democràcia. Començàvem d'agafar confiança, començàvem de respirar a pleret. Fins aquelles dies, moltes de les activitats que havia fet el Cercle eren fetes sense donar-nos a conèixer, i segurament algunes quedaran per sempre més en l'oblit, ja que calia preservar la societat de la repressió social. Com ja hem dit, érem il·legals i, per tant, en aquell temps, potencialment penats.

El CCB continua la tasca de pedagogia democràtica. El "Sarment" extraordinari dedica a una macroentrevista a l'alcalde i als partits que tenien representació a Balsareny: PSC, CDC i PSUC. L'entrevista volia esbrinar l'opinió dels diversos grups polítics, en la variada temàtica municipal: l'urbanisme, l'esport, el lleure... Volíem contribuir a fer prendre consciència de la possible pluralitat a l'hora d'enfocar la tasca pública. Des de 1939, els alcaldes eren nomenats pels governadors i el poble no podia dir-hi res.

Va ésser un treball interessant, tant a l'hora d'elaborar l'entrevista com a l'hora de fer-la. Era una experiència totalment nova, parlar lliurement de temes de política municipal, encara que avui sembli estrany. Nosaltres, llavors els joves del poble, no ho havíem vist mai: qualsevol crítica havia d'ésser en veu baixa i d'amagat. Fou un dels butlletins que tingué més ressò. Per la curiositat i la novetat, fou un esdeveniment del qual es va parlar molt. Se'n van vendre 285 exemplars, molts si tenim en compte que una part important de la població no llegia en català i que cap de nosaltres no havia après de llegir-ne a l'escola.

Aquest mateix any, el Cercle començà una nova activitat que arrodonia la seva tasca cultural: la publicació de textos sobre el poble. El primer, editat a precari, com el "Sarment", a ciclostil, fou la *Crònica de Balsareny*, escrita per Valentí Masplà, últim alcalde elegit pel poble en temps de la República. Aquest llibre es reeditaria posteriorment en la col·lecció "Pau Bròquil", que el CCB edita amb el patrocini de l'Ajuntament i de la Caixa de Manresa. El llibre evoca el Balsareny de l'alcalde Josep Escaler, a principis de segle, i parla de la fundació del Centre Instructiu i Recreatiu i de les motivacions i fites d'aquella societat centenària.

Es va fer la primera exposició de fotografies antigues. Fou un gran èxit: quasi tot Balsareny hi va treure el cap a veure's i fer memòria col·lectiva. Aquest èxit es traduí en un increment important de fotografies. La gent deia: "Jo també en tinc de molt antigues, i tant!", "Doncs porteu-les, si us plau". Així va anar creixent, com dèiem, l'arxiu fotogràfic.

Aquest any ja comencem a plantejar una qüestió que va anar fent forat en la moral de molts d'aquell primer equip. Cal gent nova i gent jove. Però no ensenyaven a escriure en català a l'escola i per tant era un problema afegit al d'escriure, que tant costa a la societat de la imatge (i avui del CD-Rom, visual i interactiva, però de mínim esforç). Escriure requereix una atenció que la nostra societat no admet. Solució: motivar els nens. Motivació: un concurs. Es va convocar un concurs de redacció, amb la col.laboració imprescindible dels mestres. Vam tenir una participació en massa, i per aquest motiu es varen publicar els millors treballs a "Sarment".

L'organització de la festa del foc de Sant Joan és aquest any menys lluïda; a l'organització hi hagué absències i això es notà. Foren els escoltes, els que portaren el pes de la festa.

Aquells anys, els problemes socials i polítics no deixaven espai per a altres que hom creia de segon ordre. Però ara, en democràcia, comencen noves reivindicacions. Una de les primeres va ser una marxa ecologista en defensa del nostre Llobregat. La marxa començà a les fonts del riu i va anar baixant, sensibilitzant els pobles de la seva vora sobre la contaminació, la brutícia i la manca de qualitat de l'aigua, com també de les vereres plenes d'adròmines i deixalles.

El CCB s'hi adherí i formà part de la marxa al seu pas pel nostre poble. Es recolliren un munt de d'escombraries a l'entorn del riu. I es va fer una crida als balsarenencs, car aquelles deixalles eren nostres. Per tant, per preservar el riu net, no solament s'havia d'aconseguir que les granges i les indústries no hi aboquessin porqueria: nosaltres també havíem de respectar la natura. La Marxa del Llobregat fou una de les primeres reivindicacions ecologistes.

Però aquest seria l'últim any que el CCB actuaria des de l'ombra. La democràcia, cada cop més assentada, ja permetia la legalització de grups i entitats de qualsevol ideologia. Per això és un any de gran i intensa activitat social portes endins. Es van gestar els estatuts que ens permetrien actuar obertament. Hi havia un consens entre tots els que fèiem cultura popular: es buscava un nexa comú de manera definitiva. Que la coordinació, el suport intergrups i interpersonales fos una pràctica normal i comuna; i això era el que podia fer el CCB.

Per tant, no es tractava de fer una entitat més; volíem que fos el tronc de les entitats culturals, el "sarment" de la cultura popular. Calia estructurar el CCB de manera que tots els grups se'l sentissin seu i representatiu a l'hora de promoure, ajudar i coordinar cultura popular.

Però era evident que el CCB no podia pas absorbir totes les entitats l'activitat de les quals tingués a veure amb la cultura. A més, calia que cada grup fos totalment autònom, i que no perdés la seva identitat per preservar-ne alhora la vitalitat; i calia que el Cercle fos obert a noves activitats en un futur. Reunions, més reunions, xerrades... fins que es va trobar la solució, per a aquells moments, ideal.

Molta feina interna, que va impedir de fer-ne més a l'exterior; però en aquells moments va valer la pena. Es va muntar una estructura que tenia legalment dos nivells, un de grups no institucionals i un altre d'entitats legalment constituïdes. Al primer nivell hi havia la Junta Directiva, similar a la de qualsevol entitat, amb president, vicepresident, secretari i un vocal per a cada un dels grups integrats legalment en el Cercle, a més de vocalies tècniques i d'activitats possibles de fer en un futur immediat. L'altre nivell s'anomenà Junta Consultiva, i estava formada per un representant de totes les entitats institucionals o legalment constituïdes del poble que tinguessin alguna activitat de cultura popular.

Van formar la Junta Consultiva la Parròquia, l'Associació de Pares d'Alumnes, el Club d'Escacs, l'Agrupament Escolta... Les reunions es feien sempre amb totes dues Juntes, sense fer cap distinció, i tenien les mateixes atribucions a l'hora de prendre decisions i de fer propostes. Era una fórmula legal i pràgmatca. Era evident que aquestes entitats no podien ésser una simple secció del CCB. Però com a patrocinadors de cultura popular, sí que passaven a ésser un membre més de la Junta del CCB, juntament amb els altres. La primera Junta Directiva estava formada per:

Pere Juncadella i Morera, president
 Ramon Carreté i Parera, vicepresident
 Joan Soler i Cirera, secretari
 Maria Carme Riera i Isern, vicesecretària
 Gaspar Comellas i Lladó, tresorer
 Conxita Planes i Casals, vocal (tècnic)
 Ramon Bessa i Xandri, vocal (tècnic)
 Joan Prat i Obradors, vocal (teatre)
 Josep M. Soler i Camps, vocal (tècnic)
 Jaume Calvet i Vilaseca, vocal (coral)
 Isidre Prat i Obradors, vocal (folklore)
 Josep Torras i Grané, vocal (excursionisme)
 Jordi Sarri i Colell, vocal (fotografia)

Quant a la Junta Consultiva, hi havia un representant de cada una d'aquestes institucions:

Parròquia de Santa Maria de Balsareny:
 Ramon Cabana i Vilardell

Associació de Pares d'Alumnes de l'Escola Guillem:
 Esteve Díaz i Garcia

Claustre de Professors de l'Escola Guillem:
 Àngel Sánchez

Agrupament Escolta Guillem de Balsareny:
 Joan Albert Vicens i Folgueira

Club d'Escacs Balsareny:
Jordi Ambròs i Pladellorens

Grup Local d'Òmnium Cultural:
Llorenç Planes i Vilella

Val a dir que el nou tresorer continuava la tasca que des del començament venia desenvolupant el seu pare, Josep M. Comellas i Cardona, que va continuar molt vinculat a les activitats del Cercle.

Durant aquell any, al "Sarment" s'informà, entre altres coses, de la visita del diputat i president del PSUC Gregorio López Raimundo, conseller de la Generalitat provisional. Assití a un acte del seu partit a la Pista Catalònia, avui enderrocada, situada al carrer Balmes; en l'acte es va parlar de diverses qüestions polítiques i es lliuraren carnets als militants més recents.

També es recull la informació d'una manifestació contra l'atur i la crisi en el ram tèxtil, amb la assistència de més d'un centenar de persones.

L'estiu d'aquell any, el GEL organitzà unes trobades, els dissabtes de lluna plena, a Sant Vicenç d'Aladernet, amb l'objectiu de restaurar l'antiga església preromànica i romànica.

"Sarment" es va posar de dol per la mort de mossèn Simeó Pujol, rector de Balsareny i, per tant, màxim responsable de la Parròquia quan "Sarment" va fer la seva aparició com a suplement del full parroquial. No en fou pas ni promotor ni col.laborador, però sota la seva responsabilitat vàrem néixer i el CCB va poder fer la seva tasca de creixement i arrelament al poble.

El butlletí es féu ressò d'una reunió que varen tenir alguns redactors amb un grup de Manresa, promotor d'un nou diari, "Regió 7". En aquells moments, recull el nostre butlletí, semblava un propòsit un xic optimista, atesa la crisi general de la premsa. Ens equívocàvem: avui dia, "Regió 7" s'ha convertit en un gran mitjà de comunicació intercomarcal, amb un important tiratge i amb col.laboradors d'excel.lent qualitat.

Organitzàrem una taula rodona per parlar del decret d'ensenyament del català. Després de molts anys de prohibició de l'ensenyament, no solament en català sinó també del català, vivíem una etapa de voluntariat: algunes persones s'oferien a ensenyar el català i impartien classes a l'escola, i també, per a adults, a la Biblioteca. Aquell curs començà amb l'obligatorietat d'ensenyar el català durant tres hores a la setmana, tant a nivell de bàsica com de BUP.

També es convidà l'Associació de Jubilats a dir-hi la seva. Aquesta associació arrossegava el greu problema que no començaven mai les obres de la que havia de ser la seva Llar. Aquest era el tema principal pel qual va transcórrer la xerrada. Però reconeixien que el principal problema no era pas aquest. Deien: *"En un petit poble, no ens sentim pas margi-*

nats. El problema principal nostre és la desigualtat de les pensions. Aquest és el problema més greu de tots els jubilats del país".

Al butlletí del mes de desembre, el Grup de Reis, organitzador de la cavalcada dels Reis de l'Orient, ens feia cinc cèntims de la seva història, de la seva feina i de les inquietuds de cada any per aquelles dates.

Durant tot l'any, "Sarment" va publicar les habituals col.laboracions dels diversos grups del CCB: els Amics del Cinema amb les crítiques i recomanacions dels millors films, els escoltes parlant-nos de la seves inquietuds d'adolescents compromesos en una millora social del món, el GEL explicant-nos diversos aspectes del nostre entorn immediat (fonts, vegetació...), els mestres parlant d'aspectes pedagògics i problemes de l'escola, el Club d'Escacs amb les seves cròniques i les seves partides, La Lluerna amb els seus problemes de locals, assaigs i estrenes, i també els altres grups, quan ho creien convenient o necessari.

Hem de parlar d'un apartat de notícies locals amb molta acceptació per part dels lectors; n'era responsable Mn. Josep Collell. Com també dels articles de fons, que, sota el nom genèric "El nostre temps", escrivien diverses persones, segons els temes de què es tractava. Hi col.laboraren, entre altres, Jordi Planes, Pere Juncadella, Ramon Carreté i Joan Soler.

EL CLUB D'ESCACS BALSARENY EN COMPETICIÓ. ENTRE ELS JUGADORS HI VEIEM JORDI AMBRÓS. A L'ESQUERRA, DEMPEUS, JOSEP MONTE.

ALGUNS MEMBRES DE LA JUNTA DEL CERCLE DE L'ANY 1980: RAMON BESSA, CONXITA PLANES, ESTEVE DIAZ, RAMON CARRETÉ, DELIA ORTEGA, PERE JUNCADELLA, TRINI RIU, JOAN SOLER, JORDI COROMINAS. (FOTO DE 1984).

1979

Va ser un any curull d'activitats institucionals democràtiques, amb tres votacions populars. La primera, les generals, segons la nova Constitució. Després hi hauria les municipals; i les darreres van ser per aprovar l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

Les eleccions generals foren guanyades novament pel partit d'en Suárez, la UCD. A Catalunya, però, tornaria a guanyar el Partit dels Socialistes. Els resultats a Balsareny, extrapolables a la resta de Catalunya, varen ser: Socialistes de Catalunya, 711 vots; PSUC, 413; UCD, 307; CIU, 283; BEAN (partit liderat per Lluís M. Xirinacs), 68; ERC, 41; etc.

Però l'esdeveniment més important per a Balsareny foren les eleccions municipals, primeres de la democràcia. Les últimes dataven del 1936, o sia 43 anys abans; per tant, només la gent de més de seixanta anys sabia què era allò de votar persones que coneixíem i amb qui parlàvem, i que es presentaven per ser els nostres representants. Era, sens dubte, una imatge nova i engrescadora: per fi, i definitivament, se'ns escoltaria d'una manera més seriosa (crèiem). Escolliríem nosaltres mateixos aquells qui pensàvem que podien fer-ho millor per al poble.

A Balsareny es presentaren tres llistes: la dels Independents per Balsareny, la del PSC-PSOE i la del PSUC. La participació fou d'un 73 per cent, molt alta si la comparem amb la resta de l'Estat, amb participacions d'entorn del 50 per cent. Va guanyar el grup dels Independents, amb el 62 per cent dels vots, que li donaren 7 regidors; el segon fou el grup del PSC-PSOE, amb un 27 per cent dels vots i 3 regidors; i finalment el PSUC, amb un 10 per cent dels vots i 1 regidor. Aquest primer Ajuntament de la nova era democràtica va ser presidit per l'alcalde Eugeni Barranco Sánchez, amb els regidors Joan Soler Cirera, Jesús de Miguel Garcia, Esteve Díaz Garcia, Rafael Fernández Díaz, Josep Bonals Arnaus, Esteve Bonals Arnaus (Independents); Concepció Planes Casals, Gabriel Lozano Medina i Jordi Planes Casals (PSC); i Ramon Jiménez Díaz (PSUC).

En la tercera convocatòria electoral, per aprovar l'Estatut de Catalunya, la participació a Balsareny fou d'un 67,2 per cent, amb el resultat de 91,56 per cent de vots a favor, i un 5,6 per cent en contra (la resta, blancs i nuls).

De la vida del Cercle aquest any podríem remarcar, a més de les activitats, un fet important, no sols per a la nostra entitat, sinó per la influència que tingué en tot el teixit social.

La democràcia és definitiva. Moltes de les persones que surten elegides a l'Ajuntament formaven part d'entitats promotores d'activitats cíviqes i culturals. El primer Ajuntament democràtic a Balsareny ho constata: tres regidors eren de la mateixa junta del CCB; cinc eren, o havien estat, de l'Associació de Pares d'Alumnes, entitat que també

promovia cultura popular; un altre pertanyia a una associació de veïns; i un altre, encara, era col.laborador de "Sarment" i, a més, membre del Congrés de Cultura. Aquestes persones deixen de promoure cultura popular des de la base; i la cultura popular, amb el temps, se'n ressentiria. Aixó no solament afectaria Balsareny, sinó tota l'activa societat civil de Catalunya, tan important com era en aquest país.

Dèiem a l'encapçalament que 1979 és un any marcat per l'activitat institucional, però n'hi ha una que afecta molt especialment l'activitat del CCB. El Cercle esmerçaria tots els esforços del començament d'any per l'èxit de les municipals; molts membres intervinrien en la confecció de llistes (com hem dit, tres de la mateixa junta del Cercle serien elegits regidors en llistes diferents).

Aquest fet permet constatar altra vegada la no emmarcació d'una idea política dins el CCB. El "Sarment" va fer la feina, no solament informativa, sinó també pedagògica. El butlletí, a més dels editorials demanant la participació i la conscienciació democràtica, en dedica un a fer saber als balsarenencs com pensaven els que es presentaven a les eleccions, amb una llarga enquesta. A més, el mes anterior, de manera pedagògica, en un article d'en Lluís Marquès s'explicava com i què es votava en aquelles eleccions (recordem que, per a tots el menors de seixanta anys, era el primer cop).

Cal recordar que la participació fou molt alta, molt superior a la mitjana estatal. Creiem que nosaltres, amb tota aquesta societat civil que fèiem cultura popular, hi vàrem contribuir.

Aquest any, el Grup de Reis s'integrava dins el Cercle. Era un grup que portava ja 25 anys de treballs. La seva idisioncràsia s'adeia plenament amb el nostre pensament: tradició, cultura popular i un servei per al poble. Hi participaven molts nois; qualsevol hi podia col.laborar i eren realment molts els que ho feien. S'inaguraren carrosses noves, fetes pels mateixos organitzadors: una feina per llogar-hi cadires.

En el "Sarment" extraordinari d'aquell any, en Ramon Bessa, vocal dirigent de l'equip tècnic, deia que volien millorar la qualitat del butlletí; ho aconseguiren. La millora és remarcable, gràcies a l'ús de clixés electrònics, que permetien reproduccions de fotografies, gravats, etc. Aquesta millora ja es podia constatar en el número extraordinari del gener; amb un logotip ja tipificat, amb les lletres "Sarment" amb fons negre, com ara, i l'escut del CCB, que s'inagura al mateix número. Aquest escut fou dissenyat per Mn. Joan Bajona, llavors rector de Balsareny.

Es consolida la desaparició definitiva d'un local públic, amb la venda del Centre Parroquial. Aquest local estava situat al carrer de la Creu, des del bar "Centro" fins al principi de la plaça Ricard Viñas; per l'altre costat donava a una espècie de pati o jardí interior, situat sobre el carrer del Castell. El local tenia una cabuda de tres-centes persones assegudes en butaques. Amb aquesta venda, se'n va en orris el somni de recuperar un local.

Aquest any, el fet més remarcable seria l'inici de la festa lúdica per excel·lència del CCB, els Festivals d'Estiu. Recollint una primitiva idea del Grup de Teatre la Lluerna, que volia fer teatre a la plaça a l'estiu (a causa de la insoluble i perdurable manca de local), el Cercle va organitzar unes activitats lúdiques que omplien els dissabtes i alguns diumenges dels mesos de juny i juliol. Era l'explosió madura del CCB: tots els grups aportarien a la festa iniciatives, treballs, idees, esforços i imaginació; tots col·laborarien en cada activitat i en el conjunt. Fou una festa per dins i per fora.

Pel temps que corrien, es tractava d'una empresa valenta i important. Érem una societat amb pocs recursos, i estalviadora. Mai no es feia una despesa sense tenir-ne assegurada la cobertura (i per això hem durat, segons la meua personal opinió). Atrevir-se a fer espectacles durant dos mesos era massa, però el CCB es trobava en el seu moment més dolç i tenia el suport moral de l'Ajuntament i de la Regidoria de Cultura, els components de la qual havien estat membres actius del CCB.

En les reunions prèvies van anar agafant cos idees, projectes i aportacions intergrups, i vàrem saber que l'Associació de Personal de la Caixa de Pensions subvencionava en aquell temps activitats culturals. Podia ésser una solució. Amb penes i treballs, i després de passar hores a l'oficina de l'entitat financera, aconseguíem que subvencionés diverses actuacions dels dissabtes.

Recordo que cada dissabte, després de posar les cadires a l'entorn d'un escenari muntat per l'equip tècnic del CCB, amb la col·laboració de tanta gent que hi treballava de valent, es suscitava una pregunta: farem diners o no? Però l'èxit fou gran: cada dissabte quedava gent dreta. No hi havia cadires per a tothom i alguns espectadors, després de patir aquesta desagradable situació, es portaven la cadira de casa.

Els espectacles foren de tots colors. La Lluerna organitzava la part teatral, amb la seva participació i també la dels grups de Vilafruns i Sant Esteve; els Trucs, amb els Amics del Cinema, feren projeccions cinematogràfiques; la Coral Sant Esteve hi participà amb un recital, i l'Agrupació Cultural i Folklorica va organitzar ballades de sardanes amb cobla i amb tocadiscos.

Jo recordo, però, amb especial satisfacció una Lliure Expressió d'Art que es féu un matí de diumenge a la Baixada del Torrent. Tothom podia intervenir-hi espontàniament: hi hagué aportacions de pintors, dibuixants, músics, etc.; i el Club d'Escacs, a la vorera del mateix carrer, jugava partides simultànies amb qui volgués participar-hi.

Al capdavall, l'èxit econòmic ens permetria muntar una actuació d'un grup musical de moda. Podíem arriscar-nos-hi. Així, un diumenge a la tarda, amb la plaça plena, va actuar el grup "Els Esquirols".

Finalment, cal assenyalar que organitzàrem la primera Cursa Popular, que es va continuar durant força anys, sempre amb un gran èxit. I també, com cada any, la festa del foc, Sant Joan, aquest any amb la participació de Xesco Boix, que fou el mestre per excel·lència a engrescar la canalla a les cercaviles, i en aquells moments era el número u.

Aquest any, als números de "Sarment" hi destaquem diverses aportacions. Al número extraordinari, amb el seu nou format, es pot comprovar la nova imatge del CCB, la tècnica a través de la presentació, i la conceptual pel contingut. Cada vocal de la junta fa la proposta d'activitats de l'any. Al mateix número comença ja oficialment la col·laboració d'en Francesc Soler Fàbregas, amb la secció "la Pluja", que, mes darrere mes ha anat apareixent, fins avui -ara sota la responsabilitat del seu fill, Jordi Soler i Soler, d'ençà de la mort d'en Francesc. Per tant, avui disposem d'un registre pluviomètric del nostre poble força complet (són divuit anys ja). També en aquest número el GEL ens deia que havia acabat el seu llibre i en comentava els continguts. Finalment, es definia una petita secció d'esports que amb el temps va incrementar la seva importància; al començament només incloïa l'handbol.

Es féu una entrevista a la Junta del Casal Verge de Montserrat. Ens varen fer cinc cèntims dels seus inicis, del per què d'aquella junta i de les seves funcions i projectes, a més d'un balanç econòmic de l'entitat.

Després de les eleccions municipals comencen les remodelacions de juntes. El mateix CCB s'ha de reestructurar: entren a la Junta la Trini Riu i la Dolors Bonals, i torna el tresorer dels inicis, en Josep Comellas. A la Junta Consultiva, l'Associació de Pares nomena en Pere Garcia com a representant; el Claustre de Mestres designa l'Albert Sardans, i el Club d'Escacs, en Josep Bustos.

És notícia la constitució d'una nova Junta al Club Natació Balsareny, amb la idea de fer-lo sortir de la crisi social i econòmica en què estava immers. Ho aconseguiren.

També destaquem la nova sessió de cine fòrum que organitzàrem, amb la presentació del film de Luis Buñuel "Viridiana", amb notable èxit d'assistència de públic. Diu el "Sarment": *"un film bell, transcendent, senzill, una autèntica obra mestra"*.

"Sarment" es fa ressò de la mort d'en Joan Serarols, del qual destaca les seves dues vessants socioculturals: per una banda, el seu amor per l'excursionisme, que va crear escola al poble (*"segurament, el primer balsarenyenc que va pujar l'Aneto"*); i per l'altra, la seva activitat dins el folklore local (*"va ésser un dels promotors del grup de bastoners infantil i recuperador per al poble del singular Ball de la Faixa, que ja s'havia perdut. També ajudà a recuperar el Ball de Cascavells, avui novament oblidat"*).

A més, hi podem llegir que es va organitzar un grup de balsarenyencs residents a Barcelona i rodalies. Feren un sopar amb gran assistència de gent.

Altres aspectes a destacar:

- Des de les eleccions, es publica una ressenya dels plens de l'Ajuntament.
- S'aprova la nova nomenclatura dels carrers.
- Comença la construcció del nou local parroquial.
- Taules rodones amb les noves entitats de Balsareny: les Associacions de Veïns de Sant Esteve i de Vilaforns.

- Comencen les obres de reconstrucció de l'església romànica de Sobirana de Ferrans.
- Apareixen els dos primers articles de les "Pàgines Viscudes" d'en Francesc Soler i Castella.
- Aportacions dels grups del CCB, segons necessitats i inquietuds.

Finalment, fem menció especial de la mobilització del poble contra un decret del Ministerio de Educación que retallava en quatre mestres la dotació de personal a l'escola. Manifestacions, tallada del trànsit a la carretera, tancades a l'Ajuntament de Manresa, etc. Cal remarcar que aquestes protestes eren encapçalades pel mateix Ajuntament, que en va ser un dels principals impulsors a la comarca. S'arribà al final a una espècie d'empat: en tragueren només dos.

El fet més remarcable a Balsareny, tanmateix, és la devolució als seus propietaris del local i les instal·lacions del Centre Instructiu i Recreatiu.

1979. EL PRIMER AJUNTAMENT DEMOCRÀTIC FACILITA LA RECUPERACIÓ DEL CENTRE INSTRUCTIU I RECREATIU ALS SEUS TITULARS LEGÍTIMS.

UN ALTRE TORNEIG DEL CLUB D'ESCACS BALSARENY, ARA A L'ANTIGA BIBLIOTECA POPULAR. EN PRIMER TERME, ISIDRE CANAL.

1980

Aquest any es celebraren les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, amb el triomf de Jordi Pujol. A Balsareny, però, els resultats foren diferents: guanyà novament el PSC, amb el 31 per cent dels vots; CIU quedà en segona posició, amb un 28 per cent; i el PSUC va obtenir un 16 per cent. No esmentem els resultats d'altres partits menys votats.

Aquest és un any ple d'activitats de cultura popular, ric i variat. El CCB es troba en el seu millor moment popular. Destaquem el butlletí extraordinari dedicat a l'escoltisme, em penso que força reeixit. Es va fer història i es va fer al moment; com diu H. Sáez Guerrero: *"Cada vez me parece más importante la exigencia de estar en condiciones de contar las verdades cuando todavía las recordamos"*. Avui mateix, jo seria incapaç de fer l'escrit que signo en aquell extraordinari de l'escoltisme, ja que no me'n recordo. Constato novament el fet que les persones que havien estat escoltes eren els membres actius o potencials del CCB. Deia en l'editorial: *"L'escoltisme potencia el nen en una projecció col·lectiva i alhora personal. Personal en la consciència que pren de poder fer coses, de ser capaç de crear, tenir i poder dur a terme iniciatives. Col·lectiva, perquè aquest aprenentatge està en funció d'aconseguir que les iniciatives siguin un servei al poble."*

L'editorial de maig parlava de "viure i evolució": viure pot ésser simplement existir, però també fer camí. El Cercle evolucionava, feia camí. Com dèiem, s'hi havia integrat el Grup de Reis; per tant, ja havíem estat enfeïnats tot el final i cap d'any. I en començar noves activitats, es col·labora activament amb la Festa dels Traginers.

Però un dels fets més destacables fou la recuperació del Carnestoltes. Aquesta festa, en temps de la dictadura, estava prohibida. Incomprensible? Sí, avui no creiem que cap jove ho entengui, però era així. Era una festa que *"atentaba contra la moral y las buenas costumbres"* (potser això donarà una petita idea del que foren aquells anys). Bé, doncs amb la democràcia començà d'organitzar-se novament el Carnaval. A Balsareny, aquest any, el Cercle decideix organitzar-lo. Fou un gran èxit: mai ningú no s'havia disfressat públicament. Estrany? Sí, però real.

A més, es recuperava la Festa de l'Arbre, que havia organitzat, als anys trenta, el Centre Instructiu i Recreatiu. El CCB hi col·laborà, tot deixant-ne el pes i l'organització a l'entitat que n'era la creadora, el CIR.

Ens obrírem a més entitats, com era el Club Natació Balsareny i també l'Handbol. Eren entitats esportives, que no encaixaven ben bé en l'esperit del Cercle, però interessava la seva aportació a nivell de "Sarment". La gent volia estar informada de l'esport que es practicava a Balsareny. Per això passaren a ésser entitats que donaven suport al "Sarment" amb llurs col·laboracions i aportaven un membre representatiu dins el CCB.

Però l'activitat senyera foren els segons Festivals d'Estiu, molt millorats en participació, en qualitat i també en quantitat. Cal esmentar la col.laboració de l'Ajuntament que, a més de moral, fou aquesta vegada material: es feren responsables de les pèrdues, que foren de 40.000 ptes.

Esmentem-ne el actes: un concert amb duo de guitarres; la coral Polifònica de Puig-reig amb *Godspell*; els Pescadors de l'Escala amb una cantada d'havaneres; teatre amb el Cercle Familiar de Manresa i el grup La Farsa de Berga; dansa amb l'Esbart de Monistrol; la diada de Sant Joan, amb foc, jocs i ball; l'Aplec sardanista al Castell; sardanes a la plaça; simultànies d'escacs; la lliure expressió d'art; les actuacions dels grups locals Lera, Gamma i La Lluerna; un concurs de fotografia; i, el més popular, la II cursa.

Els festivals d'estiu al final resultarien deficitaris, com dèiem, només per 40.000 ptes. d'un pressupost de mig milió. Podíem estar contents, perquè circumstàncies externes van actuar en contra de l'assistència (que no fou l'esperada): un llarg pont de Sant Joan, el futbol i el mal temps coincidint amb l'aplec de sardanes al Castell (un dels actes de més cost de tota la història dels Festivals)... Tot plegat, però, el resultat fou molt satisfactori, i justificava l'esforç esgotador de l'organització de tants actes.

El "Sarment" també va fer la seva via. Una millora substancial i palpable fou la que afectà la seva confecció: passà a ser imprès en offset. El cost s'incrementava sensiblement, però valia la pena. Després d'haver imprès un parell de fulls el mes d'abril, com a prova, ningú no va voler retornar al ciclostil; ja al maig tot el butlletí era imprès.

Un altre fet d'aquest any és la pàgina de l'Ajuntament, que els oferírem i acceptaren. Nosaltres els cedírem una pàgina a canvi de diners. En realitat, els veníem la pàgina: ells podien escriure-hi el que volguessin, però deixant clar que les opinions eren exclusivament seves. Nosaltres cobràvem per la propietat de la pàgina, però alhora manteníem la nostra total independència: al costat de la pàgina de l'Ajuntament podia haver-hi un escrit crític envers ells. Amb això aconseguíem dues coses: per una part, uns ingressos, i d'altra banda, les informacions de l'Ajuntament, que podien ésser de gran interès.

A més a més, "Sarment" va portar els resultats econòmics del CCB de 1979. Amb un pressupost de 200.000 ptes. n'obteníem un superàvit de 80.000: tot un èxit empresarial.

Menció especial mereix la publicació d'una estadística sobre la pluja durant els últims 25 anys a Balsareny, feta per en Francesc Soler i Fàbregas. Es publicà en el butlletí del mes de febrer, i pot servir per als estudiosos del tema.

Es va escaure també la mort d'en Josep Riera i Pladevall. Era un home de poesia i de teatre. Diu el Butlletí: *"En els pitjors darrers quaranta anys, Riera va estar en primera línia. Mentre es tractés de Balsareny i de Catalunya. Actiu en l'Esbart, els Reis, els Amics dels Castells, les sardanes, el teatre i tantes altres coses en què la seva presència i els seus consells eren útils, el Riera no es va desdir mai"*.

S'inagurà el local del Centre Instructiu i Recreatiu. Ells mateixos ens expliquen com va anar la festa i acaben amb aquest paràgraf: *"Algú ens ha parlat que féssim història des de l'any 1939 al 1979. Però nosaltres no vivim de records amargs. El que ens dóna vida són els records dolços, i volem que dintre del nostre Centre hi càpiga tothom, amics i enemics, ja que aquests últims no ho són quan traspassen la porta de casa nostra."*

A més dels espais habituals de cada grup, "Sarment" també va parlar sobre els següents temes:

- Es continuaven demanant locals socials i d'espectacles.
- Finalitza la construcció de la llar del jubilat.
- Es crea el Consell Municipal de Cultura.
- Inauguració de la nova font de la Plaça de l'Ajuntament, font instal·lada per primer cop el 1905, en commemoració de la portada d'aigua al poble.
- També hi trobem un seguiment exhaustiu de la crisi de la fàbrica de la Rabeia.
- La mort d'en Joan Sarri Vilà. L'home, en aquell temps, més popular de Balsareny, personatge emblemàtic de la Festa dels Traginers, conegut per tothom i retratat per molts fotògrafs afeccionats d'arreu de Catalunya.
- Comença el funcionament del gimnàs de la piscina, després de 12 anys de la seva construcció.

Finalment, esmentem dues noves seccions: la primera, les reproduccions del llibre del GEL, cada mes un article; l'altra, la secció "Tu opines", que va ésser de curta durada.

Cal destacar que, el mes de setembre, el nom de "Sarment" passa a ser propietat legal del CCB, en ésser registrat al dipòsit legal amb el número B-27977-80.

1980. LA GENT DEL CERCLE AJUDANT A PREPARAR UN CREMAT DE ROM DURANT UN CONCERT D'HAVANERES ALS FESTIVALS D'ESTIU. JOAN PRAT, ESTEVE CARRETÉ, PERE JUNCADELLA, JORDI SARRI, CARMÉ GALERA, TRINI RIU, RAMONA TORRABADELLA, RAMON CODINA, JOSEP A. ORTEGA.

PERE CASALDÀLIGA, BISBE DE SAO FÉLIX DO ARAGUAIA. LES CAUSES PER LES QUALS EL PARE PERE LLUITA I DÒNA TESTIMONATGE HAN ESTAT SOVINT REFLECTIDES A LES PÀGINES DE "SARMENT", PUBLICACIÓ A LA QUAL VA DEDICAR UN POEMA. AQUESTA FOTO IL·LUSTRAVA UN REPORTATGE EN EL QUAL EL CERCLE LI FEIA COSTAT ARRAN D'UNA IMPOSICIÓ DE SILENCI QUE LI FOU DICTADA PER LA MÀXIMA JERARQUIA ECLESIASTICA.

Alfonso Robles

Mis recuerdos del Cercle

*El meu país és tan petit
que sempre cap a dintre el cor
si és que la vida et porta lluny d'aquí
i ens fem contrabandistes
mentre no descobreixin
detectors pels secrets del cor*

Lluís Llach

Después de algunos años, bastantes más de los que yo hubiera deseado, he vuelto a Balsareny. Las circunstancias que se iban alternando no propiciaban mi regreso a Catalunya.

Así, cuando al fin se cumplieron mis deseos, toda mi persona se cubrió de alegría y mis sentimientos me trajeron el recuerdo de aquellos maravillosos años, al pisar sus calles y encontrarme con los amigos, añorados, recordados, entrañables. Queridos amigos-as, gracias, ya no podía sentir más. A ratos me era difícil controlar mi corazón, quería salirse de su caja y recorrer por su cuenta aquellos espacios que habían constituido su hogar durante tres maravillosos años. Aquella misma noche, entre tantas historias que recordar, me piden esta colaboración para el libro que conmemora el nacimiento del CCB, y eran tantas las cosas que quería decir que hasta estas fechas de primeros de año no me he decidido a plasmarlo en estas líneas.

Recuerdo aquellos primeros días de mi estancia en Balsareny. Poco a poco voy descubriendo el mundo del pueblo, empiezo a coincidir con el personal de Sarment y se va abriendo ante mí un nuevo mundo. Participo de una generación que ha sido muy expectante, con una gran inquietud por aprender, por relacionarnos con los demás, por participar. Bajo estas premisas llevo al pueblo, con todos los sentidos abiertos para aprender y los brazos extendidos para participar de ese mundo que se me ofrecía. Así, allí, en Balsareny, en el Bages, en Catalunya, vivo una experiencia que marcará mis actuaciones futuras.

La importancia de lo cotidiano, de lo propio, de lo pequeño, el valor de la cultura propia... Aparece ante mí la calle, el barrio, el pueblo, el entorno, la comarca, la nación aparte de las grandezas estatales, la consideración de lo que hacemos por nosotros mismos, el arte de lo sencillo, la importancia del tú qué haces y no de lo que hacen los demás, en definitiva, de la cultura popular. El desarrollo de esa cultura propia, particular de cada pueblo, comarca, nación, etc., ha sido el campo de batalla de mi lucha posterior allí donde he estado. En una colaboración en una Semana Cultural la definía así: "Las

manifestaciones y características que aglutinadas constituyen las particularidades, los aspectos que nos hacen identificables ante los demás y la historia como grupo y personas."

Recuerd entrañablemente aquellas secciones de Pàgines Viscudes. Cuánto agradecimiento a Francesc Soler i Castella, porque a través de sus sencillas palabras nos iba mostrando cómo eran el pueblo y sus gentes en otras épocas. El propio pueblo era generador y receptor de sus propias noticias y su historia. Con el paso del tiempo, cada vez veo más la importancia que el desarrollo de la cultura propia tiene para un pueblo. En contra de aquellas tendencias del desarrollo de una cultura maximalista, homogeneizadora y alienante, está lo maravilloso de participar de una cultura universal desde la tuya propia, desde tus propios parámetros, desde tu pequeña y diminuta propia cultura, y así desde ella podemos pensar en intervenir y participar cada vez más de una cultura más amplia, pero siempre desde lo que somos y de donde venimos.

Me es difícil terminar de escribir, pero lo hago desde el convencimiento y la esperanza de que no puedo estar tanto tiempo sin ir a Balsareny. No puedo dejar de participar de su vida. Desde la Alpujarra, en la solana de Sierra Nevada, fins aviat!

1981

És l'any del 23-F, que va posar en greu perill la transició democràtica, i que va portar com a conseqüència la famosa "LOAPA", la llei d'harmonització de les autonomies, d'allò que se'n va dir "café para todos".

Una agrupació d'entitats organitzà al camp del Barça una concentració de cent mil persones sota el lema "Som una nació".

Aquest any, el fet més rellevant per al CCB és el començament de la crisi interna. Externament, potser fins i tot va ésser l'any millor: activitats, popularitat -el CCB era molt més conegut a nivell popular, cada cop tenia més socis, era reconegut el mèrit de les seves moltes activitats-... En canvi, internament comencen les primeres picabaralles. Algun escrit signat pel CCB no va agradar a algun dels grups; per primer cop, un carta d'un soci queda sense publicar per l'oposició frontal d'un dels grups del CCB (cal dir que el soci, davant la situació involuntàriament creada per ell, retirà l'escrit). Però aquests fets no tenen, crec jo, importància per ells mateixos, sinó que simplement treien a la superfície una tensió interna més profunda.

Feia dos anys que hi havia hagut les eleccions municipals. El CCB no hi va prendre partit, però els membres del CCB sí, i en direccions diferents. Aquella unitat de pensament polític ja no hi era, i això segurament coïa a més d'un. El CCB va rebre alguna crítica que fora d'aquest context no s'entenia. I no en fórem conscients de les conseqüències a llarg termini.

Les eleccions donaren representativitat a l'Ajuntament. Un dels primers membres del CCB passa a ésser regidor de Cultura, i crea el Consell Municipal de Cultura, un òrgan que, si en el seu naixement deixava clar que no volia fer la feina del CCB com a potenciador, creador i coordinador de cultura popular, ho havia d'aclarir, perquè si no, hom podia pensar que era aquesta una de les seves feines.

I ho va ser, no de seguida però sí amb el temps, a mesura que el CCB anava perdent la representativitat de cara als grups culturals del poble. A aquests els era més fàcil d'acceptar la regidoria de Cultura que el CCB. És la llei del mínim esforç: la regidoria no els demanava res a canvi; el CCB els demanava el compromís d'ajuda i el de coordinació amb els altres grups, a més de la seva col.laboració per mantenir l'entitat coordinadora i potenciadora que era el Cercle. Anar a l'Ajuntament era més senzill.

Bé, això és el que avui crec; en aquell temps, alguna cosa en vàiem, però no sabíem com sortir-nos-en. Era la percepció que alguna cosa no funcionava, davant petits fets, algunes vegades intrascendents, però que explotaven, provocant situacions altament tenses, entre grups i entre persones.

El CCB, ara, no era necessari i era discutit. En canvi, el "Sarment", tothom el trobava molt representatiu, interessant, i no solament havia de continuar representant tothom, sinó que s'havia de potenciar; i en això, tothom hi estava d'acord.

Jo, avui, crec que també era la llei del mínim esforç. El "Sarment" tenia ja el seus lectors habituals i un equip que el feia funcionar de forma oberta a tothom. En una població com Balsareny no hi ha gaires formes possibles de premsa; la nostra era acceptable i representativa, no excloent, i arribava a bastant de gent, aquella a la qual potencialment es podia arribar.

Per tant, fer un altra revista era difícil; en canvi, fer servir el "Sarment" era molt senzill. Per això, en no trobar solució a la relació entre grups del CCB, es va prendre la mesura, per salvar el "Sarment", de donar-li un nou reglament. Un nou reglament per a contentar tots els grups, pensant en el "Sarment", no en el CCB. Se salvava el "Sarment", però perdia força el CCB, l'essència i el motiu de la seva existència.

Des d'aquell dia fins al final, el CCB va mirar de trobar el motiu de viure i, tot que hi hagué moments en què hom creia tenir-ne, no s'aconseguí. Potser estàvem cremats, cansats; potser, sense saber-ho, s'havia exhaurit la generació que va crear el CCB: ja portàvem cinc anys treballant-hi. Havien d'ésser uns altres, els qui el continuessin?

El "Sarment" és va salvar teòricament, però en realitat va canviar profundament. Es va salvar com a publicació; però, lentament, sense el CCB de coordinador, va anar evolucionant, potser de forma natural, vers una publicació plural, independent, però no la dels grups culturals del poble. Avui és una publicació periòdica, totalment independent i totalment oberta; ha preservat l'esperit, però ha abandonat pel camí el CCB amb les seves deixalles.

En Joan Prat ho explica així:

"La filosofia primitiva del CCB feia ja molt temps que no funcionava. A poc a poc, i potser sense adonar-nos-en, l'activitat real del Cercle havia derivat, Sarment a part, cap a la d'una entitat més, que es dedicava a organitzar festes populars: muntava la Cavalcada dels Reis, col·laborava amb la Festa dels Traginers, organitzava el Carnestoltes i portava tot el muntatge i organització dels Festivals d'Estiu. Tot plegat ens tenia intensament ocupats gairebé tot l'any; i encara havíem de buscar temps per poder participar en les activitats pròpies del grup de teatre La Lluerna.

Si aquestes eren les autèntiques activitats del CCB, i a més les portava un grup reduït, és de calaix que el projecte inicial de l'any 1976 s'havia exhaurit: la nova junta i el nou organigrama del Cercle, fet per salvar el Sarment com a revista independent i oberta, no era res més que la conseqüència directa de l'evolució que, conscientment o inconscientment, havia tingut l'entitat en els últims dos anys."

Es féu una nova junta amb molts canvis. El president fou en Ramon Bessa; el vicepresident, en Joan Prat; secretari, en Toni Codina; vicesecretària, la Dolors Bonals; i tresorer, en Josep Comellas. Els coordinadors eren: Lluís Bonet (lleure i esplai), Marc Mas (la Lluerna), Pere Juncadella ("Sarment"), Isidre Prat (Agrupació Cultural i Folklorica), Benvingut Xandri (fotografia); i els vocals, Alfred Selgas, Francesc Xandri i Ramona Torradella.

La Junta Consultiva mantenia els seus representants, quasi totes les entitats del poble: Associació de Pares, Claustre de Mestres, Agrupament Escolta, Parròquia, Club d'Escacs, Club d'Handbol). Si no ho recordo malament, n'hi faltaven dues i ambdues pel mateix motiu: potser no ho entenien, no volien estar subjectes a una altra entitat. No entenien que el CCB eren ells mateixos. Nosaltres, ja cansats potser, no sabíem explicar-ho (no era el problema dels personalismes entre grups i persones?).

La nova junta, en la presa de possessió, deia que se centrarien primordialment a treballar per enriquir la cultura popular, i ho aconseguírem llargament, penso jo.

La nova Junta era, a la pràctica, molt més operativa. "Sarment" passava a ésser un membre més del CCB. Es creava la figura del director i aquest era un vocal més en la Junta del CCB. Operativitat correcta. Una sola persona no podia dirigir el "Sarment", que requeria una atenció continuada, i el CCB, que cada cop agafava més volum d'activitats. I haguera estat una bona solució si no hi hagués hagut al darrere tot el que hem esmentat.

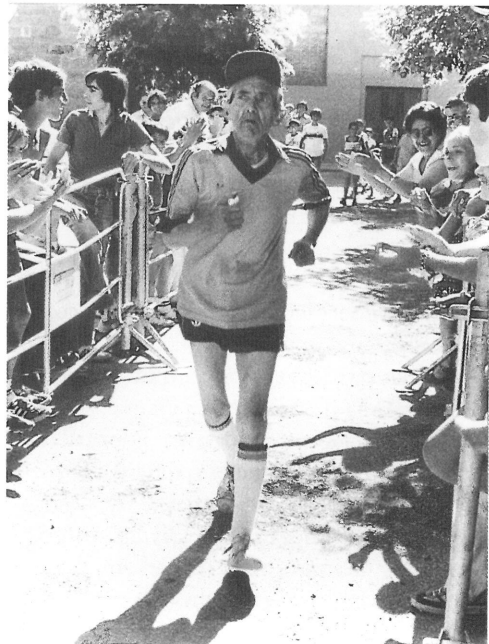
Aquest any, el CCB encara milloraria, com dèiem, perquè el poble el veia com una entitat consolidada i se la mirava com més seva, més del poble. Organitzaria novament els Reis. Col.laboraria amb els Traginers. També organitzaria el II Carnestoltes, més reixit, amb més disfresses. I els tercers Festivals d'Estiu, amb gran èxit de públic i bons espectacles. Hi hagué teatre amb els grups de Cardedeu, Manresa, Sallent i els locals, el de Vilaforns i La Lluerna; havaneres, amb Els Pescadors de l'Escala; màgia per a infants, amb La Capsa Màgica; el foc de Sant Joan; cant coral, amb la actuació de la Capella de Música Burés; sardanes, i el II Concurs de Fotografia. Finalment, cal destacar el gran èxit de la 3a Cursa Popular, cada any més participativa. El poble va viure plenament aquells actes. És que la continuïtat en el temps fa tradició.

A més, el "Sarment" parlà d'aquestes coses:

- Formes de vida, costums i tradicions de 50 anys abans a Balsareny. Era el tema de l'extraordinari d'aquell any.
- En el mateix extraordinari, comença la secció "Sarment Petit", una pàgina dedicada als menuts i feta pels mateixos nens .
- Es fa un especial dedicat als Traginers.
- Comença un apartat de "Divulgació", pretesa pàgina més o menys científica. Hi escriu F. Camprubí, P. Juncadella, R. Carreté, J. Bonals, I. Prat, L. Planes...
- Amb un pressupost de més de mig milió de pessetes, el CCB n'havia perdudes 30.000. Eren els comptes de l'any anterior.

- Mor en Celdoni Santamaria i Cortada, el Serra, organitzador de ballades i festes, col.laborador en quasi totes les que es feien al poble; com foren els "quintos", Reis, Traginers, Festa Major i sobretot, els nostres Bastoners.
- El Centre Instructiu, amb la col.laboració de l'Escola, organitzà novament la Festa de l'Arbre.
- Es publiquen les normes d'utilització del nous locals parroquials.
- Entrevistes a entitats i consellers municipals.
- Un nou apartat, que dura fins als nostres dies, és el "Cercle literari".
- Mor l'Antoni Sant i Rimbau, poeta balsarenyenc que havia publicat cinc llibres.
- Comença la regulació de treball a l'empresa Indústria Tèxtil Tomàs SA, de Sant Esteve. Durant sis mesos redueix en un 50 per cent la jornada laboral.
- Instal.lació del reemissor de TV per a tot el poble.
- L'oli adulterat? Sí! Oli amb substàncies cancerígenes es venia pels carrers de Balsareny. Es demana que no es compri oli procedent de venda ambulant. Analitzat, s'hi detectaren les substàncies nocives.

Aquest any, es constitueix l'Associació de la Premsa Comarcal. Són moltes les revistes que han començat a editar-se. Cal dir que la nostra fou de les primeres. La nova llei de premsa permet de legalitzar aquest tipus de publicacions; "Sarment" es registra el nom a través de l'Associació. Avui, encara, aquest nom és propietat legal del CCB. Abans de la nova llei, no era permesa l'existència d'una revista si no era d'un determinat color polític; a més, calia que hi hagués un periodista professional com a director i responsable. L'Associació aconseguí permís per a aquests tipus d'edicions, diguem-ne, d'afecionats.

1981. LA CURSA POPULAR VA ACONSEGUIR ALTS NIVELLS DE PARTICIPACIÓ DE BALSARENYESOS DE TOTES LES EDATS.

1982

És any d'eleccions generals. Triomfen arreu de l'estat els socialistes. Felipe González és nomenat president del govern.

El CCB organitza una entrevista popular a l'alcalde, que publicà "Sarment" en el número extraordinari. Quasevol persona del poble, anònimament si volia, podia fer una pregunta de tema local i la dipositava en unes bústies distribuïdes pels bars i diversos locals, com la Biblioteca. Després, els redactors de "Sarment" feren, en nom del poble, les preguntes a l'alcalde, que les va contestar degudament. Un fet curiós és que els nens que cofeccionaven el "Sarment Petit" també li feren una entrevista. Aquest extraordinari va ser un "Sarment" de molt interès i de gran difusió.

El CCB s'adhereix a la campanya de "la Norma" -una campanya endegada per la Generalitat per promoure l'ús social del català, per mitjà d'unes tires de dibuixos protagonitzades per una noia, de nom Norma, que volia sensibilitzar la gent en el sentit que "el català és cosa de tots", no tan sols dels organismes oficials. El Cercle ofereix els serveis de traducció i correcció de català per a tothom sense cap mena d'interès econòmic. *Diu l'editorial: "per a anuncis publicitaris, factures, impresos, qualsevol text que es necessiti serà curosament corregit o traduït amb el màxim de discreció. Adreceu-los a "Serveis de traducció i correcció del català a Sarment" i dipositeu-los a la Biblioteca".*

El CCB organitzà també el primer concurs literari Sant Jordi, amb gran èxit entre els petits, gràcies a la col.laboració dels mestres. També hi participaren tres adults. Diu l'editorial: *"El concurs no pretenia pas fer una croada per servir la paraula escrita. Creiem que el cinema, el teatre, la televisió, la paraula escrita són simples instruments perquè una persona informi, expressi les seves idees o creï noves formes d'expressió."* I acaba dient: *"Més de 300 nens han gaudit, han creat i això els dona un aprenentatge, potser el més important de l'home: la capacitat de manipular el nostre món: imaginació, raonament, creativitat, expressió artística, etc. I això creiem que és positiu."*

Com els anteriors anys, el CCB va organitzar els actes de costum: Reis, Carnestoltes, i novament els Festivals d'Estiu, amb dues cantades d'havaneres, dues funcions de teatre, un concert de cant coral i sardanes; hi destacà l'èxit de l'Esbart Manresà. La cloenda dels festivals fou amb la IV Cursa Popular, que ja diu l'editorial de "Sarment" d'aquell any que era una activitat que a poc a poc s'anava convertint en tradició.

Després de tants anys de buscar local s'aconsegueix el més petit. L'Ajuntament ens cedeix un piset a la plaça de l'Església, que ha estat la nostra seu social durant molts anys. De local per a espectacles, res de res. Comença a parlar-se de construir un Pavelló Municipal, i allà hi haurem de cabre tots, cultura i esports; això es el que ens diuen els nostres representants municipals.

A més, "Sarment" parlà del dèficit en la confecció del butlletí, unes 60.000 pessetes, que eixugà en la seva totalitat el mateix CCB. Però es prenen diverses mesures: la més rellevant, la inserció de publicitat, sota la coordinació d'en Josep Gudayol i l'Esteve Carreté.

Es produeix la dimissió de l'Eugeni Barranco i el nomenament d'en Joan Soler com a nou alcalde. "Sarment" deixa les seves pàgines perquè tots hi puguin dir la seva; l'antic alcalde, que no en vol dir res, el nou alcalde i els regidors, tant els de l'equip de govern com els de l'oposició.

La nit del 7 al 8 de novembre, una crescuda del Llobregat va provocar greus inundacions, que molta gent encara recorda vivament. Tot un "Sarment" fou dedicat a aquell fet que, deia el butlletí, *"sembla talment cosa de bojos... En ben poques hores, el riu es venjà de la contaminació i dels embassaments... Així la natura ha deixat altra vegada palès que no pot ésser domada pel home i, amb la supèrbia de saber-se la més forta, ha desarrelat arbres centenaris i gegantins, ha desmantellat fàbriques, ha aplanat i s'ha endut terres de conreu, deixant al seu pas l'home estupefacte, glaçat i frustrat"*. El cost del desastre, estimat per l'Ajuntament, fou de 435 milions de pessetes.

Altres temes d'interès publicats al butlletí són:

- L'Handbol ascendeix a primera categoria provincial.
- El pla de reconversió de la Rabeia; en 5 anys, 119 llocs de treball passarien a convertir-se en 70.
- Surt la notícia que s'està confeccionant un nou escut municipal.
- A més, es recull el pas per Balsareny de la Flama de la Sardana, com també un breu comentari sobre les caramelles, organitzades per la Coral Sant Esteve.

A més de les seccions habituals (Sarment Petit, Divulgació, Cercle Literari, etc.), cal remarcar diverses entrevistes amb representants d'entitats locals i regidors de l'Ajuntament.

EL CERCLE VA RECUPERAR LA TRADICIÓ DEL CARNESTOLTES, QUE VA PORTAR GRESCA I ANIMACIÓ ALS CARRERS. BALSARENY SORTIA DE LA GRISOR DE L'ÈPOCA FRANQUISTA I VIVIA LA TRANSICIÓ AMB MOLTES GANES DE FER COSES. EL CARNESTOLTES DE 1982.

1982. PERE JUNCADILLA I RAMON CARRETÉ, REDACTORS DE "SARMENT", ENTREVISTEN L'ALCALDE EUGENIO BARRANCO.

1983

És l'any de les noves eleccions municipals. A Balsareny es bipolaritzen entre Convergència i Socialistes. Guanya Convergència (obtingueren un regidor més). 6 per als nacionalistes i 5 per als socialistes. CiU obtenia el 56 per cent dels vots i el PSC-PSOE el 41 per cent. És elegit alcalde en Jaume Rabeya.

Al CCB ja es parla obertament de crisi. Les persones que han endegat tantes activitats estan cansades: sempre som els mateixos, no es troben relleus. Per això el Cercle reduí actuacions, bé que mantenint totes les activitats principals: els Reis, el Carnestoltes, el concurs literari Sant Jordi i els Festivals d'Estiu (que són els que suportarien la retallada).

Els Festivals es reduïren a les següents actuacions: un festival de dansa, una actuació teatral i dues audicions de sardanes (Déu n'hi do), i evidentment les festes ja tradicionals: es celebrà el Foc de Sant Joan i l'activitat més concorreguda, la Cursa Popular.

A més s'encetà una nova activitat, un curset de teatre per a nens que va tenir molt d'èxit. Es va fer a tres nivells: els més petits van fer titelles, els mitjans teatre infantil i els grans, mim i expressió corporal.

Podem trobar al Butlletí, com a fets més destacats d'aquell any, un extraordinari dedicat al jovent, amb una enquesta adreçada als joves de Balsareny.

Neixen dos nous apartats: les seccions "Educació i Salut" i "Balsareny Avui" (notícies del poble, a cura d'en Josep Gudayol).

Es va fer una ampla cobertura de la política municipal en ocasió del canvi d'Ajuntament. Entrevistàrem en Joan Soler, alcalde que plegava, i diversos regidors. Una entrevista als alcaldables Jaume Rabeya i Gabriel Lozano, a més d'un qüestionari adreçat als dos grups participants a les eleccions (CiU i PSC-PSOE).

El "Sarment" parla, entre altres coses, d'aquests fets:

- Balsareny declara fill predilecte del poble el bisbe Pere Casaldàliga.
- La celebració de la diada "El pagès i el seu entorn", per Sant Isidre.
- Un any de la colla juvenil dels Bastoners de Balsareny, amb homenatge pòstum al Celdoni Santamaria, el "Serra".
- Un reportage sobre el funcionament, les activitats i l'economia del Casal d'Avis.

"Sarment" també es fa ressò de la inquietud de la gent per la situació laboral del poble. Hi ha problemes a les empreses BAER (congelats) i Filatures Balsareny (el Molí), que

redueixen personal; totes dues avui han desaparegut. I fa un extens seguiment de la crisi d'ERT (societat que en aquell temps tenia la concessió d'explotació de les mines), quan els treballadors, (seixanta minaires) es tancaren durant 22 dies a baix al pou. Al butlletí podem trobar la història de la tancada, incidents i opinions.

LA GENT DEL CERCLE VA COL·LABORAR MOLT TEMPS EN L'ORGANITZACIÓ DE LA FESTA DELS REIS.

Ramon Bessa

Els Festivals d'Estiu (1979-1983)

El Cercle Cultural de Balsareny organitzà els primers Focs de Sant Joan l'any 1976, però no es van consolidar fins al 1977. El 23 de juny de 1977, a les 7 del vespre, la gent es va concentrar a la plaça de l'Església i va començar una cercavila en la qual participà mig miler de persones. A destacar l'enorme cuca de llum que fou passejada pels membres del grup de teatre La Lluerna. El foc es va encendre a la placeta del Trull, amb la Flama del Canigó. Tot seguit, es va fer una revetlla popular organitzada per la Lluerna i els Trucs.

L'any 1978, el foc es va fer a la plaça de la Mel; s'hi va cremar, simbòlicament, el Decret de Nova Planta.

Any 1979

La primitiva idea de fer els festivals d'Estiu era fer una mostra de teatre i prou, ja que l'embrió primer va néixer de la Lluerna. Però tot seguit hom pensà d'incorporar-hi cançó, dansa i cinema. Els primers Festivals d'Estiu es van celebrar del 2 de juny al 20 de juliol. Els actes que s'hi varen portar a terme foren:

Projecció de pel·lícules: Viridiana, de Luis Buñuel, i Waterloo. El projector va ser cedit per l'Associació de Veïns de Vilafruns. Concerts : Coral Sant Esteve, Els Esquirols i Els Sis d'Aquí. Teatre: Flors i bombons, pel grup de teatre de Sant Esteve; Don Armando Gresca, dels germans Quintero, pel grup de teatre de l'A.V. de Vilafruns; Allò que tal vegada s'esdevingué, de Joan Oliver, pel grup de teatre La Lluerna; La filla del mar, d'Àngel Guimerà, pel Cercle Familiar Recreatiu de Manresa. Festes populars: dues cercaviles (una amb Xesco Boix); el foc de Sant Joan i la revetlla de Sant Joan. Danses: Esbart Dansaire Sant Esteve i Esbart Dansaire Casal Manresà. Escacs: simultànies, amb Josep Creus.

Lliure Expressió d'Art.

Cursa Popular.

Sardanes: cada divendres es feien sardanes a la plaça de l'Església, amb tocadiscs. L'organització anava a càrrec de l'Agrupació Folklorica i Cultural.

El patrocini d'alguns actes anava a càrrec del pla cultural de l'Associació de Personal de la Caixa de Pensions. No es rebia cap altre ajut econòmic ni logístic: nosaltres sols muntàvem l'escenari, posàvem i trèiem les cadires, teníem un servei de bar propi per ajudar a finançar les despeses... Els nostres familiars pagaven entrada com tothom, i després es quedaven a ajudar-nos a plegar les cadires, desmar el material i fins i tot escombrar la plaça. Entre l'organització de la cavalcada de Reis, la col.laboració al Rebost del Traginer, els Carnestoltes i els Festivals d'Estiu, a part de fer teatre els de la Lluerna, es pot dir que estàvem ocupats quasi tot l'any. Es feia tot per amor a l'art; però anàvem molt ben avinguts i ens hi trobàvem molt bé.

Aquests primers Festivals d'Estiu van suposar per a la gent del Cercle un gran èxit, per dos motius: l'un, per la gran acceptació que van tenir; l'altre, per la gran col.laboració que es va rebre de tothom. A destacar els actes que més van cridar l'atenció de la gent: els escacs, la cursa popular i la lliure expressió d'art.

Recordo que el muntatge de l'escenari va ser força complicat. Vàrem fer servir tubs metàl·lics de bastida i taulons que ens deixà el constructor Jaume Artigas, i l'encadellat per muntar l'entarimat, que vàrem llogar a l'envelador d'Avinyó, Sr. Estefanell.

El material emprat no era pas per fer un gran escenari, però no teníem res més. Els dissabtes, a primera hora de la tarda, ens trobàvem tota la colla i tapàvem l'escenari amb uns toldos que havia llogat en Jaume Masplà. Val a dir que aquests toldos ja hi eren posats des del primer dia, però durant la setmana, entre el vent, la pluja i la quitxalla que hi jugava lliurement, tot se n'anava en orris. Mentrestant, si per exemple hi havia funció de teatre, arribava el grup, que també havia de muntar-se els decorats i els focus, i s'organitzava un batibull que Déu n'hi do. Entre una cosa i l'altra, ens hi tocaven les vuit quarts de nou. Era l'hora de posar les tanques, cadires i bancs, la nevera del bar, etc. Aleshores se n'hi quedava un de guàrdia perquè ningú no toqués res, i els altres ens n'anàvem a sopar. A les deu del vespre començava l'espectacle, que solia acabar cap a quarts d'una. Aleshores tocava desmuntar l'escenari, treure les cadires i bancs, les tanques, la nevera... ah!, i escombrar la plaça.

El mitjà de transport que feiem servir era el camió de l'Ajuntament. Amb permís de l'autoritat, el Sr. Pere Pujol, el "Portella", que n'era el conductor habitual, ens el deixava sempre que el necessitàvem. Aleshores el conduïa l'Alfred Selgas. A més de transportar-hi el material del poble, el feiem servir per anar a Avinyó a buscar l'encadellat i les cadires.

La idea de fer la Cursa Popular va néixer al bar de la Fassina. Tota la colla de pencaïres hi estàvem fent la cervesa, i recordo que el Marc Mas, que donava un cop d'ull al diari "el Mundo Deportivo", va dir: "A Barcelona fan una cursa popular; per què no en fem una a Balsareny?". I dit i fet, sortíem de la Fassina amb una activitat nova. Posàrem fil a l'agulla i la vàrem tirar endavant.

Però no disposàvem de gaire temps: l'endemà havíem d'organitzar l'actuació de la Lluerna a la plaça. Resultat: tota la tarda muntant l'espai escènic; al vespre, l'actuació; després, desmuntar... i ja era hora d'anar a pintar els carrers per a la cursa, que era al matí. Total, que no vàrem dormir.

Recordo també que durant la projecció del film Waterloo, el qui portava la màquina es va oblidar de passar un rotlle de pel.lícula. Però aquesta era tan llarga i tan "pallissa" que ningú no se'n va adonar.

Any 1980

El temps no va acompanyar gaire els segons Festivals d'Estiu, i a la plaça de l'Església hi solia haver força gent amb jersei, del fred que hi feia.

Els actes que s'hi celebraren foren :

Festa de Sant Joan, amb els focs, jocs i revetlla.

Havaneres, pel grup Els Pescadors de l'Escala.

Teatre: Anònim venecià, pel grup La Farsa, de Berga; Terra Baixa, d'Àngel Guimerà, pel Cercle Familiar Recreatiu de Manresa; Entremeses, dels germans Quintero, pel grup Lera de Vilafruns; El papà de Romeo i Julieta, de Joan Oliver, pel grup La Lluerna. Concerts: Coral Polifònica de Puig-reig, Grup de Guitarres i Grup Gamma. Primer aplec de sardanes al Castell. Cobles: Bages, Principal de Terrassa i Popular de Berga. Dansa: Esbart dansaire infantil de Monistrol.

Concurs de fotografia, amb el patrocini de la Caixa de Manresa. Com l'any anterior, els divendres es feien sardanes amb tocadiscs, organitzades per l'Agrupació Folklorica i Cultural.

Aquest any vàrem aconseguir millorar un xic les condicions de l'escenari. L'estructura era un entramat nou de tubs de ferro i el terra era d'aglomerat. Les antenes i els tubs superiors per aguantar el sostre i els costats de l'escenari eren cedits pel constructor Jaume Artigas. Els toldos foren llogats a Barcelona, amb un cost de 10.000 pessetes, i les cadires, al Sr. Estefanell d'Avinyó, per 20.000 pessetes.

La casa Rom Pujol va servir un cremat durant la cantada d'havaneres; si no ho recordo malament, era el primer cop que es feia a Balsareny.

L'Alfred Selgas, amb el camió de l'Ajuntament, va anar a buscar 200 cadires a Avinyó. Els que l'ajudàvem, hi anàrem amb un altre cotxe; recordo que podíem marxar ben bé mitja hora més tard que el camió i encara hi arribàvem a temps. En aquell viatge, se'ns va trencar la clau de contacte del camió, i en va quedar un tros a dintre el pany. Per més que ho vam provar, no vàrem poder arreglar-ho de cap manera. Esperàvem que el Sr. Pujol s'empiparia molt, però no va ser així.

L'aplec de sardanes al castell va ser un fracàs, ja que hi va anar molt poca gent. Crec que les causes varen ser, per una banda, la retransmissió d'un partit de futbol per la televisió (no era com ara, que se'n televisen tants), i per altra part, la forta ventada que feia dalt el castell aquell dia.

Aquell any vàrem tenir una topada amb el grup Lera de Vilafruns. El dia que els corresponia actuar vàrem haver de baixar a la colònia a buscar els seus decorats i muntar-los. A més, a les 10 del vespre, hora de començar la funció, no hi havia ningú del grup Lera. Estranyada, la Conxita Planes trucà a Vilafruns a veure què passava, i li van dir que el grup no pujaria fins que no acabés un partit del Reial Madrid, que estaven televi-

sant, i efectivament no van pujar fins que no es va acabar. Encara, després de l'espectacle, vam haver de desmuntar-los els decorats i baixar-los-els.

Any 1981

Els tercers Festivals d'Estiu es celebraren amb molt bon temps. Un dels problemes que vàrem tenir és que es va incrementar l'habitual esvalot que feia la quitxalla (i els qui no eren tan quitxalla!), que molestaven la gent que volia seguir la funció amb atenció.

El programa d'aquell any fou:

Teatre: El diari d'Anna Frank, pel grup Atac de Cardedeu; La venganza de la Petra, pel grup Lera de Vilafruns; i El petit príncep, pel grup La Gralla de Sallent. Projectió de diapositives: a càrrec del Centre Excursionista de la Comarca del Bages. Cantada d'havaneres, pel grup Els Pescadors de l'Escala.

Festival infantil, pel grup La Capsa Màgica.

Sardanes.

Concert coral, per la Capella de Música Burés, de Castellsbell i el Vilar. Lliure expressió d'Art.

Simultànies d'escacs.

Cercavila, Foc de Sant Joan i ball.

Dansa, amb l'Esbart Manresà.

III Cursa Popular.

2n. Concurs de Fotografia Festivals d'Estiu.

D'aquest any recordo que l'escenari es continuà muntant igual que sempre, però en lloc de lones es feien servir uns plàstics comprats al Sindicat, que, si bé eren força resistents, no resistien tota una setmana a la intempèrie, amb el vent, la pluja i la quitxalla; de manera que cada setmana n'haviem de posar de nous. Aquest any, per primer cop, llogàrem l'equip de focus a la casa Escrichs de Barcelona, que portava la il·luminació de l'Esbart Dansaire de Rubí; hi vàrem contactar per la Festa Major, en què aquest esbart va actuar a Balsareny. Un dels espectacles que més èxit va tenir entre la gent jove i no tan jove va ser La Capsa Màgica, que amb els seus jocs de mans van fer embadalir tot-hom. Recordo que, només acabar la funció, ja es parlava de tornar-los a fer venir l'any a sobre. Aquest any, la feina d'organització dels Festivals va impedir a La Lluerna tenir a punt l'espectacle que preparava (Dones, flors i pitança, de Maria Aurèlia Capmany), que no es va poder muntar.

Any 1982

Aquest any vàrem tenir una novetat, que va ser el primer concurs de lliure expressió artística. Es tractava que si algú volia cantar, explicar acudits, dansar, recitar poemes, fer jocs de mans, etc., només havia de pujar a l'escenari i actuar. Vam comptar amb la

col.laboració del Centre Instructiu i Recreatiu, que, en cas de fer mal temps, ens deixava fer servir el seu local. Els actes foren els següents :

Teatre: L'Hostal de la Glòria, de Josep M. de Sagarra, pel grup L'Espantall, de Manresa; L'amor venia amb taxi, de Rafel Anglada, pel grup Atac, de Cardedeu; i Deixeu-me ser mariner, de Jaume Serra i Fontelles, pel grup de teatre La Lluerna. Cantada d'havaneres, amb el grup Cavall Bernat, del mestre Ortega Monasterio, i el grup Ventijol, de Palamós. Sardanes, amb la cobla La Principal de la Coromina i la cobla Pirineu; el patrocini i l'organització eren a càrrec de l'Agrupació Cultural i Folklorica de Balsareny. Concert coral, a càrrec de la coral Joventut Sardanista de Puig-reig. Foc i revetlla de Sant Joan.

Festival infantil : titelles, amb el grup La Serpentina.

Dansa, amb l'Esbart Manresà.

Primer concurs de Lliure Expressió d'Art.

IV Cursa Popular.

Aquest any va ser potser el que més novetats va portar pel que fa al muntatge de l'escenari. En teníem ben consolidada la base, és a dir, l'entarimat i l'estructura metàl·lica; era doncs l'hora de solucionar la coberta del sostre i dels laterals. Vam decidir tapar els costats amb planxes de les que habitualment es munten als envellats, que llogàrem al Sr. Estefanell d'Avinyó. Quant al sostre, vam anar també a Avinyó, al taller mecànic del Sr. Serra, on treballava l'Alfred Selgas, on ens muntaren un seguit d'encavallades que servirien per aguantar unes plaques metàl·liques tipus "Pegaso".

Quan tot el material va estar a punt, el vàrem anar a buscar. Va resultar que l'Alfred, conductor habitual del camió del Portella, s'havia trencat un braç, de manera que el camió el portava el Jordi Simon i l'Alfred anava de copilot. En Joan Prat i jo hi vam anar amb un altre cotxe. Vam carregar les cadires, les bigues, les planxes per als laterals i les planxes per al sostre, i van fer cap a Balsareny. Com que el camió anava molt a poc a poc, el Prat i jo vam anar a sopar. En acabat, i veient que els altres dos no arribaven, vàrem témer que no els hagués passat alguna cosa. Nosaltres que fem via cap a Avinyó i, en arribar a la Portella, trobem el camió aturat. Les planxes del sostre havien caigut davant de la cabina, i en Jordi i l'Alfred amb un sol braç, malgrat els seus esforços, no podien tornar-les a carregar. Entre tots quatre ho vam aconseguir, no pas amb facilitat, i arribàrem a Balsareny a les tantes de la nit.

També va resultar "memorable" l'actuació de l'Esbart Manresà. Els dansaires, uns dies abans, van venir a mirar l'escenari i ens van demanar d'ampliar-ne el prosceni, ja que les danses que volien ballar no hi haurien cabut. Nosaltres que sí, camió i cap a veure el Sr. Estefanell. Aquest ens va deixar uns aplics que vam afegir al davant de l'escenari, però no els hi vàrem collar, de manera que, en començar l'espectacle, els aplics anaven d'una banda a l'altra i s'anaven separant de l'escenari. Nosaltres, cames ajudeu-me cap a sota l'escenari i, mentre a dalt ballaven, a baix anàvem lligant els aplics amb filferro; el mestre filferre va ser en Jaume Masplà.

No van acabar aquí les anècdotes d'aquell dia. Només començar ja vam avisar l'Esbart que portaven massa potència de llum i que sii no apagaven alguns focus podria petar tot. I així mateix va passar. Havíem fet l'escomesa al Casal; jo hi vaig anar a canviar els ploms, que eren de rosca, i el que s'havia fos no es podia tocar de tant que cremava. Amb un mocador vaig aconseguir de treure'l, però en posar el nou vaig rebre una guitza de corrent que vaig anar de cul per terra. Empipat de no dir, vaig anar a veure què havia passat, i resultà que els de l'Esbart no havien apagat ni un focus, de manera que havia tornat a petar. Llavors en van apagar uns quants, vàrem canviar el plom i la funció va poder continuar.

Amb aquelles anades i tornades a Avinyó resultà que el Sr. Estefanell tenia un envelat per vendre, i ens va semblar que seria una bona idea comprar-lo. L'Esteve Díaz, l'Alfred Selgas, el Joan Prat i jo mateix vàrem anar a veure'l. Però no era sinó un munt de ferralla rovellada i, decebuts, vàrem marxar sense fer tracte.

Any 1983

Aquest va ser l'últim any dels festivals d'Estiu. El programa va ser com segueix :

*Teatre: La Farsa, de Berga; Antaviana, sobre textos de Pere Calders, pel grup de teatre La Lluerna, de Balsareny; i Un pagès de Barcelona, pel grup Salgot, de Moià.
Foc de Sant Joan i revetlla.*

Dues audicions de sardanes, a càrrec de la cobla Atanaga, de Berga. Dansa, per l'Esbart Dansaire Sant Esteve.

V Cursa Popular.

El millor record que tinc d'aquest any és el muntatge de La Lluerna. L'obra, Antaviana, suposava tot un repte per a nosaltres, que havíem vist la creació del grup Dagoll-Dagom i ens proposàrem de recrear-ne l'estètica i l'esperit poètic dels contes de Pere Calders. Vàrem llogar la il.luminació al Sr. Escrichs i vàrem muntar una escenografia molt austera, només unes flors i una finestra. Recordo especialment l'escena final, en què a un Arlequí se li escapava la vida per la boca; ho vam representar mitjançant una pilota del futbolí de la Farsina, que la Paulina ens va donar. Perforada i travessada amb un fil de pescar, pujava lentament amunt, il.luminada per un llum potent amb què el Marc Mas l'enfocava, mentre la resta de llums de l'escena s'anaven esmoreint. En general, ens va sortir força rodona; recordo en especial el paper d'en Pere Corominas interpretant "la Hiena", i el Llorenç Planes Casals fent el paper d'"Escali". La Lluerna va arrodonir la funció amb una de les peces més habituals del seu repertori: la Conversió i mort d'en Quim Federal, de Salvador Espriu.

Any 1984

Aquest any ja es pot dir que no es van celebrar els Festivals d'Estiu, tot i que, a les acaballes de l'activitat del Cercle Cultural, encara es va organitzar el Foc de Sant Joan, la VI Cursa Popular i una audició de sardanes amb la cobla Atanaga. També hi va haver una mostra de fotografies antigues de Balsareny i una exposició de la Premsa Comarcal de Catalunya, organitzada per l'Associació de la Premsa Comarcal, amb una conferència de Jaume Guillamet, coincidint amb el número 100 del butlletí "Sarment".

Al llarg d'aquells anys, ens va fer molta il·lusió contribuir a fer unes festes populars amb les quals ens ho passàvem tan bé els organitzadors com els espectadors. Jo penso que és molt bo, que els pobles celebrin les seves festes amb aquell esperit, gens materialista, amb què tots vàrem treballar: amb ganes de fer poble. Va ser un esforç que crec ben esmerçat.

LA QUITXALLA PREN LA SORTIDA DE LA CURSA POPULAR.

1984

L'any 1984, quan ningú no albirava cap sortida a la crisi, l'Esteve Diaz llançà la idea de renovar l'entitat retornant als orígens, qui sap si refundant el CCB. Per això, quan es formà la nova junta, amb noves idees, es van concebre esperances que es podria recuperar l'entitat. La nova junta va tenir la composició següent:

President: Esteve Diaz

Vicepresident: Joan Prat

Secretari: Esteve Carreté

Tresorer: Antoni Codina

Vocals: Ramon Bessa, Alfred Selgas, Dolors Bonals, Ramona Torrebaddella i Marc Mas.

Al "Sarment" no hi hagué canvis. Vàrem continuar els mateixos redactors: la Dèlia Ortega, la Rosa M. Bonals, en Llorenç Planes, l'Isidre Prat, en Jesús Mazo, en Pere Ruiz i qui escriu, Pere Juncadella, com a director. Els canvis en el "Sarment" s'ajornaren. Per una banda, faltava poc per publicar el número 100, una data especial; i per l'altra, el possible director, que ho seria al cap d'un any, en Ramon Carreté, estava totalment dedicat, en el seu lleure, als estudis de filologia.

D'aquest any cal destacar que el CCB continuà organitzant la cavalcada dels Reis, el concurs de Sant Jordi, el Carnestoltes i la Cursa Popular, que era la sisena. Per celebrar la sortida del numero 100 de "Sarment" es féu una exposició de la premsa comarcal, amb la col.laboració de la regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Balsareny, en la qual podíem veure gairebé totes les revistes locals d'arreu de Catalunya, i una de fotografies històriques, la de la col.lecció de fotografies locals antigues del Cercle. A més a més, Jaume Guillamet hi pronuncià una conferència sobre la premsa comarcal. Després es va fer un sopar amb tots els col.laboradors i amics del "Sarment".

El número 100 havia de ser quelcom d'especial. Amb en Llorenç Planes i la Rosa M. Bonals hi dedicàrem molt de temps pensant en el format, el contingut i la manera de finançar-lo. El finançament va ser portat amb éxit per l'Esteve Carreté, el qual va haver de fer un bon nombre de visites a membres de diverses institucions, i aconseguí finalment la subvenció de la Diputació de Barcelona. També cal recordar que la Impremta Orriols hi va col.laborar amb unes condicions econòmiques especials i amb una acurada qualitat, que sota preus normals no haguera estat al nostre abast.

Decidírem que els continguts serien sobre tot el Balsareny cultural. Primer, una breu història dels 100 mesos, que elaboràrem amb en Llorenç Planes. Després, un estudi de la població, que confegírem amb la Rosa M. Bonals i l'Isidre Prat. Sobre el treball i l'atur, en parlava en Jordi Orobitg; del futur, en Joan Sala. No hi mancava un escrit del nostre personatge més internacional, en Pere Casaldàliga. Dues entrevistes al nostre col.labora-

dor de més edat, en Francesc Soler i Castella, feta per en Ramon Carreté, i a la dona més gran del poble, la Maria Barrera (de cal Masplà del carrer de baix), signada per la Conxita Planes. S'hi feia un recull de les entitats i els grups que promouen l'associacionisme al nostre poble. No podia pas faltar-hi un escrit sobre el nostre Casal, que signaven en Pere Ruiz, en Jesús Mazo, en Blai Sensada i la Rosa M. Garcia. Les aportacions de les nostres entitats adherides: la Coral Sant Esteve, per Mn. Joan Bajona, el Club d'Escacs, per en Jordi Ambrós, l'Agrupació Cultural i Folklorica, per l'Isidre Prat. En Joan Prat ens parlava de l'esport balsarenenc. Dues col.laboracions personals: la tan volguda pels lectors, les "pàgines viscudes" d'en Francesc Soler, i una d'específica, d'en Jordi Corominas. Hi trobem un especial "Cercle Literari" d'en Ramon Carreté que, a més de l'habitual secció, fa un recull dels poetes balsarenencs que ens havien dit adéu en vida del "Sarment"; i finalment, hi havia uns entreteniments ideats per en Ramon Carreté. Per a mi va ésser l'últim esforç i fou una gran satisfacció. La nostra cultura està muntada sobre efemèrides, i no podem pas sostreure'ns-en. Però les il.lusions de vuit anys s'havien convertit en un miratge per a mi. Calia el canvi, que no es produiria fins que en Ramon Carreté no va quedar més lliure. Durant la resta d'any, el pes principal de la revista el portaren la Rosa M. Bonals i en Llorenç Planes.

"Sarment" havia esdevingut definitivament una revista, tant per l'estructura com pels continguts i redacció. Una revista que fa número a número la història de Balsareny. Recollia cada mes el tema d'actualitat i tenia seccions convertides en habituals, com el "Balsareny Avui", els esports, "la Pluja" i altres, com és ara el "Cercle Literari", o una secció de poca durada, de caire juvenil, "Tribuna a l'abast", i tantes altres. Amb les col.laboracions de sempre i d'altres de més esporàdiques. Amb reportatges i entrevistes... Amb el record dels que se n'anaren i culturalment es trobaren a faltar, com en Joan Obradors, plorat en aquestes pàgines, en un escrit signat pel seu Centre Instructiu i Recreatiu; en Josep Monte, recordat per en J. Planes i en R.Carreté; i també en Salvador Selgas, en Ferran Planes, el jove Josep Pere Barranco...

Són molts, els escrits interessants, els reportatges, les entrevistes... Al "Balsareny Avui" d'en Josep Gudayol són moltes les notícies del dia dia que fan història, com la creació del Servei de Psicologia, la del Treball Social, etc. Tantes, que no creiem que sigui el moment de fer-ne esment, ja que aquesta història està escrita en els butlletins i es troba a l'abast de tothom a la biblioteca. Només hem fet menció especial del número 100 perquè, com deïem, fou una efemèride.

Al llarg dels anys s'afegiren més seccions, com, "La nostra gent", elaborada per en Ramon Carreté i l'Isidre Prat; "Històries de Balsareny"; "Les nostres coses", per en Ramon Carreté; l'"Agenda"...

Però reprenem la història del CCB. L'any 85 es tornà a convocar el concurs literari Sant Jordi i s'organitzà el Carnestoltes. I es va acabar.

Vegem com va anar aquest final. L'Esteve, amb alguns membres de la nova junta, tenia idees prou clares, no solament per tirar endavant, sinó per refer el CCB tal com feia anys

haviem començat. Com? Creia haver trobat la solució. Era evident que l'autonomia del "Sarment" havia trencat el nexa d'unió i el motiu de coordinació entre grups, ja que, amb el temps, els que feiem "Sarment" havíem, esdevinguts redactors, feiem una revista, no coordinàvem pas altres activitats, i aquelles reunions i trobades amb els altres grups havien desaparegut.

Quina era la nova idea? L'Esteve, que com hem dit va ésser un dels fundadors i va viure la primera etapa de cohesió i formació del CCB, veient que el "Sarment" no servia per a la finalitat amb què s'havia creat el Cercle (era el fill que s'havia fet gran i s'havia independitzat), pretenia, conjuntament amb alguns dels membres de la junta, crear una emissora. Començaren pas a pas, sense presses, però sense parar. Ho tenien molt clar. Resolien de cop tots els problemes que s'havien anat creant. Per una banda, l'emissora atreia gent molt jove, cosa que es creia important i necessari; per l'altra, potser podria ésser un vehicular com havia estat el "Sarment".

Potser aquest objectiu no es plantejava obertament, però era, evidentment, una possibilitat. L'emissora atreia i movia els joves, i mouria novament els grups. Es podia tornar a recuperar el CCB? Potser un xic diferent, però aquest, crec jo, era el projecte i hom esperava tenir-ho tot endegat per definir-lo. La necessitat de buscar el tronc i gent nova era tan primordial que ho consideraren essencial: era l'emissora o res. Potser ben raonable, perquè si "Sarment" havia trobat una sortida ben natural com a revista, el CCB es trobava sense nord. Si la primitiva idea encara era vàlida, s'havia de recuperar la imatge, les formes i la gent. Si no, era millor plegar. Va ser una jugada a una sola carta. No sé si bona o dolenta, però calia fer quelcom. Es va fer, i es va perdre, i ens quedarem sense CCB.

Una trista història

L'Esteve, en representació de la Junta, va actuar pas a pas i, per a mi, correctament, aprofitant la visita de Jaume Guillaumet a l'exposició de la Premsa Comarcal (cal recordar que l'alcalde, en Jaume Rabeya, havia manifestat públicament el seu interès que es muntés una emissora local). Es demanà una subvenció a la Diputació de Barcelona, que fou concedida. Per a la legalització de l'emissora hi havia, en principi, dues possibilitats: que fos municipal o que fos independent, amb el suport de l'Ajuntament o d'una altra emissora. I començaren els contactes de la Junta amb tot de joves que ho varen veure amb entusiasme i s'hi van interessar qui-sap-lo. Es feren estudis tècnics, i es va buscar gent compromesa per a tirar-la endavant. En algun moment, hi havia una trentena de persones emparaulades amb l'emissora. Es redactaren uns estatuts especificant com havia de funcionar, i es presentaren a l'Ajuntament per al seu suport o discussió. I aquí començaren els problemes.

Es va trametre el projecte al Ple i va rebre els vots en contra de l'oposició, perquè es pretenia que l'emissora fos en llengua catalana i el PSC-PSOE defensava el bilingüisme. Primera ensopagada. L'equip de govern, en canvi, va dir que sí, que *"no hi hauria problemes, que ja ho arreglarien, però els agradaria un consens de totes les forces polítiques i culturals"*.

Amb aquest entrebanc va anar passant el temps, els mesos. Potser no hi hagué prou diàleg sincer? Potser hi havia...? Podríem fer-nos tantes preguntes! A algú no l'interessava, l'emissora?

El nou Ajuntament, evidentment, no veia amb els mateixos ulls el CCB, i el CCB havia estat una entitat "mimada" i ara se sentia rebutjada discutint afers que es creia que havien d'interessar tant l'Ajuntament com el CCB. Es tractava de "fer poble", eren activitats per al poble... Potser aquest fou l'error: no necessàriament havien de coincidir uns i altres. Però llavors no es va saber veure així. Es feien servir les mateixes paraules: poble, Ajuntament... però el significat, per a cadascú, segurament era diferent. Després de moltes incomprensions, va començar la picabaralla entre l'equip de govern i la junta del CCB. La irracionalitat! Per què?

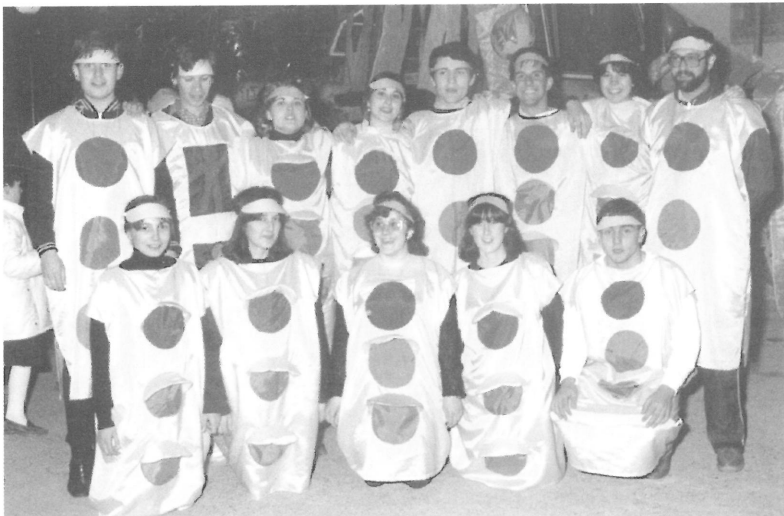
Jo crec que hom no pot entendre'n els motius. Ens hem de remetre al capítol següent. És un tema que, havent passat tant de temps, esdevé difícil, espinós, i no en tenim pas totes les dades. Potser hi ha cartes amagades que mai no se sabran?

La Història és plena de misteris. Aquest podria ésser el del CCB, la caiguda final que ja es preveia, però no pas enmig d'una picabaralla, i a més quan s'havia bastit una alternativa. Cal parlar-ne, ara, deu anys més tard? Podem remetre les persones interessades a l'editorial del "Sarment" d'abril del 86. Els mesos següents hi trobareu una carta de la regidoria de Cultura de l'Ajuntament, i la resposta final de la Junta del CCB. Segurament, hom pot fer-s'hi una idea d'una part de la veritat. Recodar-ho ara em sembla inútil, ja que només pot fer retornar els dimonis que varen sorgir, i la més absurda irracionalitat va ser-ne la protagonista. Però aquell final va deixar un regust amarg, de cendres, frustracions i desencisos.

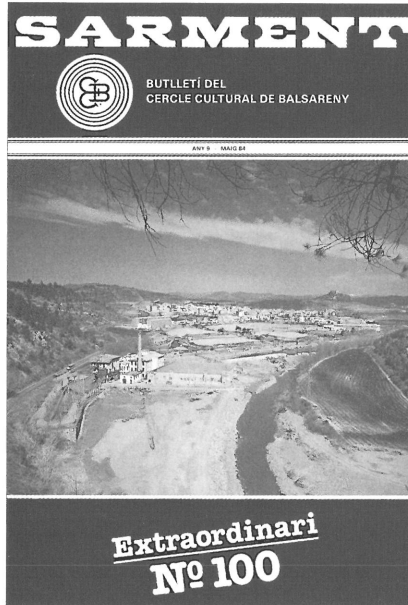
Només ens queda el consol de creure que el CCB ha acabat com tantes altres utopies. La petita utopia de l'escolta madur en la societat de la vida, al nostre poble, treballant per la cultura social del seu poble, com tantes altres utopies, va acabar esfondrant-se.

ALGUNS MEMBRES DE LA JUNTA DEL CERCLE DE L'ANY 1984: RAMON BESSA, ESTEVE DIAZ, RAMON CARRETÉ, LLORENÇ PLANES, PERE JUNCADILLA, ESTEVE CARRETÉ, JOAN PRAT, ISIDRE PRAT, ROSA M. BONALS.

UNA COMPARSA DEL CARNESTOLTES DE 1984.

SARMENT NÚMERO 100.

La fi de l'aventura sociocultural escolta

El més important, crec jo, no era la fi d'una entitat que feia activitats lúdiques per al poble, que evidentement en feia. Però les activitats s'han continuat fent per gent diferent, algunes amb regularitat, altres amb intermitències; i unes altres han desaparegut, però això és llei de vida. El fet que vull remarcar és que, amb la desaparició del Cercle, quedava esfondrada l'experiència del col·lectiu que havia intentat construir l'home sociocultural, que començava amb l'escoltisme i tenia continuïtat en el CCB. En definitiva, l'home de l'ideari escolta en la seva maduresa i dins un context col·lectiu i social.

És difícil d'explicar-ho i creure que ens vàrem equivocar, però fou així: no en vàrem saber prou. Haig de resumir-ho en frases fetes, perquè ni avui sabem com hauríem d'haver actuat. ¿Va ésser l'inexorable pas del temps, i les circumstàncies que l'envoltaren? ¿O és que només fórem fruit d'aquell temps, quan ens creïem haver fet una experiència nova i per la vida?

Un dels més importants polítics d'aleshores deia, poc temps després de les primeres eleccions: *"La societat civil ha de deixar de ser protagonista; avui, en democràcia, els polítics i les institucions han d'ésser els veritables protagonistes i motors de la vida social del poble"*. Altres partits no en deien res, però buidaven de membres actius aquella societat civil per tal d'asolir-ne ells el protagonisme.

Els mateixos dies, un important membre de l'Ajuntament barceloní deia: *"Avui la cultura s'ha de pagar, no pot fer-se per voluntarisme, ja que la cultura té un preu"*.

Amb això no pretenc pas fer una valoració d'aquests posicionaments, tanmateix ben lícits, sinó assenyalar els canvis que es produïren en la societat civil poc després de començar la democràcia.

Nosaltres ens havíem quedat en el passat i no vàrem veure, o potser no vàrem voler veure, el nou present que representava aquell canvi sociopolític.

Aquell intent d'home sociocultural que havíem volgut crear havia quedat en un miratge. I la desintegració era totalment palesa. El CCB no era ja el coordinador cultural, havia esdevingut una entitat més. La fita sociocultural, aquell treball escolta vers un món millor, era el nord que havíem perdut; i si, al començament, cada dia anàvem creixent, ara cada dia perdíem unitats i grups.

Paral·lelament, els grups que apareixien i volien fer activitats no s'integraven al CCB. Ara no el necessitaven, ni segurament els interessava: buscaven habitualment el suport de l'Ajuntament, fet ben normal.

L'home social era un miratge. Persones, potser fins i tot grups, ara criticaven el CCB com a grup tancat i exclouent. S'havia acabat el somni de fer quelcom diferent.

L'home es deixa dominar per la irracionalitat, la història està plena de fets irracionals i neuròtics. Són les forces de la mort, que ens diu Freud; la força del mal, que diu la religió... O potser és, simplement, que l'home té un fort component irracional.

Hom plegava desencisat, cremat i creient que realment no es podien aconseguir aquelles fites que ja havíem cregut assolides. La idea primitiva havia quedat en part oblidada. Quedaven només els gestos, les activitats que ara es feien, però sense conèixer-ne ben bé la finalitat. Fèiem poble, però fer poble també deien que ho feien les institucions democràtiques i altres grups... o no?

Aquell canvi sociopolític no el vàrem saber assimilar mai. Potser avui, amb la distància i amb l'experiència d'aquesta democràcia, potser (i dic potser) ens n'hauríem sortit millor. En aquells moments teníem idealitzada la imatge de les institucions; no s'entenia que poguéssim fer poble sense elles, ni tampoc que elles no donessin un suport incondicional a aquelles activitats que el CCB només feia per al poble (almenys en teoria). Per això, la càrrega social es feia feixuga i, quan s'havia aconseguit tant, hom no comprenia aquella pèrdua d'acceptació, i la feixuguesa se n'apoderava.

La societat havia abandonat els ideals unitaris, grupals i socials. Del franquisme i el postfranquisme havíem passat a una societat competitiva i partidista, preludi de la que coneixem avui. L'home social havia fet fallida i sortíem els individus irracionals, neuròtics, amb enveges, protagonismes infantils... Cadascú volia el protagonisme que abans havíem deixat per al CCB. Havíem entrat en la llei de la jungla, amb el mateix discurs, però sense ser-ne conscients nosaltres mateixos.

Faig un parèntesi per recordar que el "Sarment" sempre en va quedar al marge i que, tret d'algun fet aïllat, socialment seguia essent acceptat. Però, evidentment, no com a butlletí del CCB, sinó com a revista del poble.

L'any 84 apareixia una persona que volia recuperar l'ideari perdut, deixar la imatge de grup tancat i exclouent que ens havien penjat i tornar a ésser la promoció sociocultural, tornar a "fer poble". L'Esteve Díaz, que havia estat actiu en la fundació del Cercle, ara n'agafava la presidència amb la idea de reorganitzar-lo. Proposava un altre aglutinador, i aquest podia ésser una emissora. Era una bona idea; tots creïem que podia funcionar. Però no fructificà. Per què?

Passaren pràcticament 2 anys, i el CCB no va poder posar en funcionament l'emissora. A les institucions sembla que no els interessava: si més no, no es varen entendre. No vull obrir ferides, però a la història hi ha fets que hom no pot eludir. Com que jo sento impotència per tractar-los i fer-ne opinió, em limitaré a fer preguntes. ¿Era una solució per al CCB, entrar tant en contacte institucional? ¿No fou un error, fer-ho ja en el primer Ajuntament democràtic? ¿No ens etiquetaren ja per això? Si l'emissora hagués fun-

cionat, ¿no hauria passat a dependre de l'Ajuntament? ¿No havia de conservar el CCB tota la independència, lluny dels llocs de poder, encara que fossin locals, si volia ser representatiu cultural de tots? Però hem de recordar la idealització que, en aquell moment, hom tenia de les institucions. L'Ajuntament, ¿coneixia què era o pretenia ser el CCB? ¿Els ho vàrem saber explicar? ¿Va haver-hi pressions en contra, per part de grups o persones que en aquell moment no volien el protagonisme que podia recuperar el CCB? La seva imatge estava deteriorada; recordem que havia perdut la representativitat de tots els grups i que amb l'emissora es volia recuperar. ¿Es va ser conscient del canvi, després de les eleccions? Amb el primer Ajuntament democràtic, el CCB era una entitat amoixada pels òrgans de poder. Una part d'aquell Ajuntament havia sorgit, en definitiva, del mateix CCB; per tant, compartia el seu ideari i col.laborà a fer-lo més extensiu. Els membres del nou Ajuntament, en canvi, eren gent que representava un partit, la majoria no coneixien què era conceptualment el CCB, potser tampoc no hi tenien interès, i segur que no els ho vàrem saber explicar; però, com a membres d'un partit polític, els seus paràmetres eren, evidentment, uns altres. ¿Hi hagué pressions polítiques?

¿Era possible, mantenir aquella idea primitiva d'home sociocultural, enmig de la societat emergent competitiva, partidista i individualista que avui ja coneixem millor? ¿Era possible, mantenir el protagonisme dins d'aquells paràmetres? ¿No hauria estat millor començar novament com a grup reduït dintre els paràmetres que marquen aquestes idees utòpiques en el món actual, com fa el mateix escoltisme?

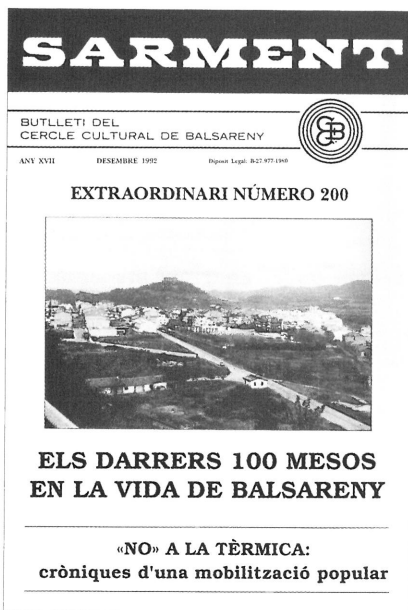
Podrien fer-se moltes altres preguntes, però quina és la veritat? La veritat deu tenir un component divers i complex de tot el que he dit i el que no he dit. I no crec que pugui ser tan important, ja que forma part d'un passat exhaurit (la vida és plena d'éssers de vida curta i reduïda perquè no s'adapten al seu medi). I si sorgís una altra experiència semblant, tindria ja uns paràmetres diferents, i aquella veritat no serviria.

La realitat és que aquella experiència es va frustrar. Però és possible que, en el fons, aquella entitat que va neixer el 1976 com a una prolongació de l'home social, de l'ideari escolta, amb els pas dels anys interessés ben poca gent. Era una quimera, i aquells a qui podia interessar havien quedat en minoria, sense ser-ne conscients, ja que les paraules havien canviat de significat i no ho havíem entès. Poble, democràcia, llibertat, eren paraules amb un significat ben diferent del que tenien en temps predemocràtics al d'aleshores i al d'ara, però tothom les utilitzava amb finalitats diferents i nosaltres no n'érem conscients. Per tant, parlàvem i no volíem dir el mateix.

Per acabar, voldríem creure (personalment, amb escepticisme) que la idea fou bona i que uns altres joves intentaran una altra vegada, d'una manera nova i en les circumstàncies en què es trobin immersos, una nova aventura per a una societat millor, una societat en la qual nosaltres vàrem creure i que avui és ben lluny. Per això he deixat per al final l'escrit d'esperança d'un dels primers col.laboradors del CCB, que creu en aquest món millor i segueix treballant-hi en un altre lloc.

SARMENT NÚMERO 120.

SARMENT NÚMERO 200.

Jordi Corominas

Per un Cercle Cultural mundial

Una colla d'escoltes vàrem trobar als catorze anys, en el Cercle Cultural, una extraordinària plataforma per a col·laborar en lluites i accions cíviues i per a expressar idees en el "Sarment", el seu òrgan de difusió. Amb el temps, suposo que tots tendim a donar als nostres records una certa desmesura i a magnificar allò que ens afavoreix; però, per més distanciadament que m'ho vulgui mirar, he de confessar que una de les coses que em resulten més grates és la rememoració d'aquella època en què s'iniciava el Cercle: la Marxa de la Llibertat, l'elaboració gairebé artesanal del "Sarment" amb ciclostils i dibuixos del Llorenç Planes, la catalanització dels carrers, la gran senyera catalana per a commemorar semiclandestinament l'Onze de Setembre col·locada al Serrat del Maurici, les discussions sobre el model econòmic, el model democràtic, el model d'Estat, les reunions a la Biblioteca, la incredulitat que fòssim uns marrecs, i no pas el Cabana, els qui escrivíem alguns articles...

De tota manera, no m'agradaria pas vanagloriar-me d'aquella època per denigrar la present; o, pitjor encara, per viure de records i desitjos passats, tot assumint que aquell tremp era propi de la lluita contra algunes dictadures de dreta, i que avui allò per què lluitàvem ja ho hem aconseguit, o que no hi ha, més enllà del lament, res a fer. Certament, moltes coses sembla que han millorat. La democràcia representativa i sota mínims que tenim avui al nostre país és menys dolenta que qualsevol sistema on no es tolera la dissidència i la diferència. L'autonomia de la nació catalana és menys dolenta que el centralisme estricte. La possibilitat de ser objector de consciència és menys dolenta que la mili obligatòria. Prestacions socials com l'atenció mèdica, les pensions, l'educació, els subsidis o les beques han millorat sensiblement aquests últims anys. El projecte d'integració política, econòmica i social d'Europa, amb tots els inconvenients, és probablement millor que una integració exclusivament econòmica.

Però també em sembla que els reptes d'avui, malgrat que diferents, són tan grans i urgents com els de fa vint anys. La dictadura i el fonamentalisme d'un mercat imposat mundialment sense un mínim de control racional és una condemna a mort per a milions de persones. El 45 % de la humanitat més pobre viu amb allò que tenen com a fortuna personal les 358 persones més riques del món. Avui més que mai, qüestions com menjar, beure i respirar són per a les grans majories de la humanitat una qüestió de justícia i no de desenvolupament. No n'hi ha prou, de votar cada quatre anys, per a combatre la corrupció en àmbits empresarials i en les institucions estatals. L'altura moral de moviments socials com el dels insubmisos (molts d'ells empresonats, quan són el millor exemple de coratge, esperança i coherència) és, en el context europeu, impressionant. No n'hi ha prou, amb aferrar-se a dogmes del passat. El creixent fonamentalisme de l'Església catòlica contrasta amb el gest clar i diàfan, amb la valentia, l'honestat intel·lectual i el sentit de l'humor de bisbes com en Pere Casaldàliga i Jacques Gallot.

Els discursos electoralistes i les paraules buides tenen la seva rèplica en les mobilitzacions pel 0,7 per cent, amb les accions ecologistes, amb els grups d'ajut als immigrants i els col·lectius de sidosos. La desídia i l'embafament del consum són combatuts per infinitat de grups i associacions: ONG democràtiques, comerç alternatiu, bancs alternatius, grups feministes, comitès Óscar Romero, drapaïres d'Emaús, okupas, col·lectius d'homosexuals, sindicalistes i militants de partits que no venen els seus ideals per un càrrec o per un pragmatisme de curtes mires.

La democratització de grups i institucions municipals, la creació de "xarxes de llibertat" on les feines locals es connectin amb altres accions locals de qualsevol part del món, la recreació de l'invent modern de les nacions-estat i la lluita per una ciutadania mundial que converteixi en obligacions mínimes el que avui s'abandona al terreny de la solidaritat i la bona voluntat; la constitució de grups de tot tipus que, sense oblidar l'objectiu immediat pel qual s'han constituït (escoltisme, revista, acció política, internet, televisió, ecologia, etc.), puguin vertebrar-se entre ells, analitzar mínimament el que està passant i pressionar les institucions per adoptar polítiques favorables a les grans majories de la humanitat és sempre una lluita oberta en qualsevol lloc, en qualsevol municipi, en qualsevol grup.

Avui hi ha més llibertat d'expressió, més democràcia, molta més informació, però també hi ha menys coses a dir, més apatia i escepticisme, més superficialitat. Entitats com el Cercle Cultural proven justament en el nostre segle que aquesta no és una via esgotada de canvi i participació real. Un camí que ens mostra com les accions, transparents i participatives des de baix i des del que és local, a més de ser un fi en elles mateixes, poden constituir un autèntic poder democràtic, un cercle cultural mundial prou engrescador per no abandonar ni delegar del tot a la decisió de forces cegues i dels poders constituïts el futur de Balsareny i de la humanitat sencera.

Ramon Carreté

"Sarment" i el CCB de 1985 a 1997

Mentre el Cercle Cultural s'erosionava a bell ull i la il·lusió dels seus membres es desgastava dia a dia, la redacció del "Sarment" es mantenia ferma. Sota la batuta d'en Pere Juncadella, director de la revista, i amb un bon nombre de col·laboradors, el maig de 1984 va aparèixer el butlletí número 100. Encara avui, tretze anys després, crec que és un document de referència imprescindible. Va ser imprès totalment en offset, gràcies als ajuts de diferents persones i institucions; crec, però, de justícia destacar molt especialment la col·laboració de la impremta Orriols.

Durant aquest any, la junta va treballar en la preparació de la proposta de la que havia de ser emissora de ràdio de Balsareny, L'editorial de febrer de 1984 en parla. El Cercle s'oferia a encarregar-se'n, treballar-hi i dur-ne el pes de la coordinació, d'acord amb una junta rectora a constituir, formada per l'alcalde, regidoria de cultura, junta consultiva del CCB i representants de les altres entitats que hi volguessin participar; i demanava a l'Ajuntament que financés el projecte. Durant l'any, les negociacions amb la Casa de la Vila van anar pel pedregar, i s'hi posà de manifest, en opinió de la junta, una escassa predisposició del Consistori a col·laborar, no tan sols amb aquest projecte, sinó amb les altres activitats populars del Cercle.

El 9 de març de 1985 es celebrava l'assemblea ordinària, i la junta manifestava la seva ferma decisió de plegar. La crida demanant que s'hi incorporés nova gent, com era de preveure, no reeixia, i els directius dimissionaris expressaven a l'assemblea, i a través del butlletí a tots els socis, les causes del desànim. Aquest es fonamentava bàsicament en "un cansament que ja ve d'anys, de molts anys tenint cura d'unes tasques sempre en precàries condicions, amb tot el que això comporta de cremament individual, desencís i fatiga" (editorial d'abril de 1985). L'editorial reiterava el malestar de la junta per la manca de suport del consistori a les activitats del CCB i al projecte d'emissora local.

El CCB plegava veles. La decisió dels membres de la junta era "considerar-se dimitits, però continuar com una espècie de gestora per tal de mantenir el Sarment i la ràdio". L'editorial reblava l'objectiu de no deixar perdre la revista: "Mantenir el que es té ja costa prou esforç; però redreçar allò que deixem caure és gairebé impossible." Tothom estava d'acord a salvar el butlletí, i aquesta voluntat s'ha mantingut amb fermesa; la millor prova és que, tretze anys més tard, el Sarment continua apareixent amb tota regularitat.

Al butlletí del mes següent, maig de 1985, es publica una carta signada per "Ajuntament de Balsareny. Conselleria de Cultura", un escrit de to no pas conciliador, ans al contrari, molt dur, i que menystenia, penso que molt injustament, les activitats del Cercle. Encara avui, més d'onze anys després, rellegint aquella desafortunada carta continuo sense entendre perquè es va redactar.

El mes següent (juny de 1985), un escrit de la junta gestora del Cercle replicava amargament la nota del consistori, i anunciava que, en vista de les actuals circumstàncies, no creia oportú ni convenient de seguir els tràmits per a la instal·lació de l'emissora municipal, i es ratificava en la seva decisió de continuar només per donar suport legal al Sarment.

Així acabà la primera etapa de la vida del CCB. L'entitat que havia nascut amb tanta empena i il·lusió no organitzaria ja més festivals d'estiu, ni curses populars, ni els focs de Sant Joan ni la cavalcada dels Reis. Tampoc, ja, la ràdio... Però tothom estava d'acord a conservar el Sarment mentre es pogués

El mes de febrer de 1985, en Juncadella havia deixat la direcció del butlletí, que vaig assumir jo. Crec sincerament que el Sarment d'aquells anys no desdeia dels anteriors, tot i que els continguts anaren canviant. El Cercle havia anat cremant etapes i la publicació havia de reflectir, ni que fos per mimetisme, els avatars de l'entitat de la qual feia de portaveu. Ja feia temps que el butlletí havia anat deixant de ser l'òrgan d'una supraentitat que en coordinava d'altres, i passà a ser una revista local gestionada per un equip de redacció, per bé que sempre oberta a les col·laboracions de totes les entitats i particulars que s'hi adrecessin.

El Sarment continuà comptant amb les "Pàgines Viscudes" d'en Francesc Soler i Castella i el Balsareny Avui de Josep Gudayol, fidel fins avui a la seva tradicional secció, així com amb "la Pluja" de Jordi Soler, continuador de la labor del seu pare, Francesc Soler i Fàbregas. Va inaugurar dues seccions: "La nostra gent", d'entrevistes a persones del poble; i "Les nostres coses", sobre entitats locals. Continuarva el "Cercle Literari", amb comenta-

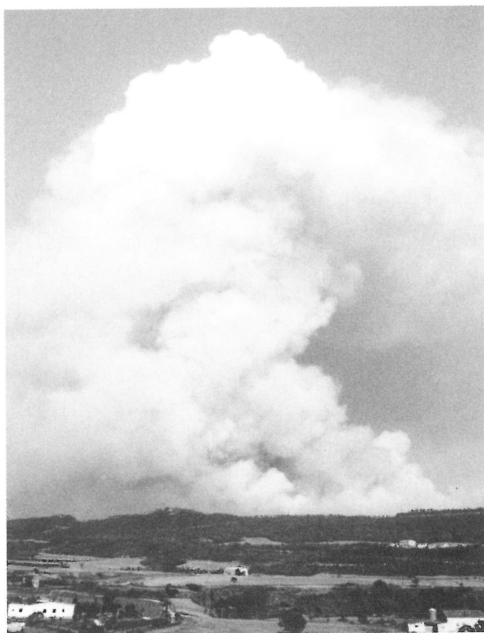

1985. L'ANY DEL GLAC.

ris sobre llibres i d'autors, però també obert a aportacions poètiques dels lectors. Formaven la redacció Rosa M. Bonals, Montserrat Calvet, Josep Gudayol, Josep Mateo, Miquel Planes, Isidre Prat, Joan Prat, Pere Sellarés i Josep M. Soler; en Gudayol i l'Esteve Carreté tenien cura de la publicitat i promoció. Temes monogràfics foren, entre altres, "l'any del glaç" (el gran fred d'aquell hivern, en què es va arribar a 20 sota zero); el futur del Castell; una entrevista popular a l'alcalde o un reportatge sobre Pere Casaldàliga. Durant alguns anys, es va mantenir el Concurs Literari Sant Jordi, d'àmbit escolar.

L'editorial de gener de 1986 planteja diverses opcions de cara a l'assemblea del desè aniversari, insistint en l'aposta de conservar el butlletí. Ja s'ha abandonat tota esperança de tirar endavant el projecte de ràdio, que finalment assumirà l'Ajuntament a la seva manera, sense "interferències". Algunes de les festes populars que organitzava el Cercle (Reis, Sant Joan) han passat a ser organitzades per altres grups al marge del CCB, que passa a ser només una entitat que edita una revista. Amb tot, la celebració dels deu anys acaba amb un desig: "preservar per a tot Balsareny un Sarment per deu anys més, i més encara". Quan escric això, el butlletí fa mesos que ha complert els 20 anys i és a punt d'entrar en el vint-i-unè. El desig que vaig expressar al meu editorial de fa vora onze anys s'ha acomplert gràcies a l'esforç de molts; a tots ells cal atribuir-ne el mèrit.

El 1986, Sarment va dedicar la seva atenció al cometa Halley, al Congrés Internacional de la Llengua catalana, a les eleccions legislatives i als incendis forestals, al nou pavelló poliesportiu, a part de les habituals entrevistes a personatges i institucions del poble. Continuen els mateixos redactors, llevat de la Rosa M. Bonals.

ELS INCENDIS FORESTALS VAN DEVASTAR BOSCOS DE GAIA, CORNET, SALLENY I AVINYÓ, I TAMBÉ PROPIETATS I BOSCOS DE BALSARENY. EREN UN PRELUDI DEL QUE HAVIA DE VENIR VUIT ANYS DESPRÉS.

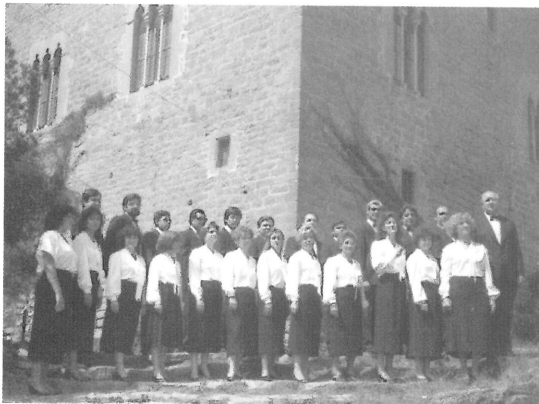

El 15 de març, l'assemblea mantenia els càrrecs de la junta anterior, amb l'entrada de Josep Sant Rabeya com a secretari, substituint Esteve Carreté, i d'Isidre Vilella Boixader, amb el càrrec d'ajudant del tresorer. En Ramon Bessa va cessar com a vocal representant del Sarment, tot i continuar col·laborant en el muntatge del butlletí; jo el vaig substituir en la vocalia.

LA CAMINADA POPULAR, UNA NOVA ACTIVITAT EN QUÈ COL·LABORA GENT DEL CERCLE CULTURAL, ENTITAT INACTIVA LLEVAT DE LA PUBLICACIÓ DEL "SARMENT".

El 1987 es va parlar dels metges, del Consell Escolar, del futur del Castell, de cinema, de la demografia de Balsareny, de la constitució de la Penya Blaugrana i de la primera Caminada Popular, una nova activitat popular que avui ja ha complert deu anys amb molt bona salut. Es van dedicar moltes pàgines a les eleccions municipals, abans amb entrevistes als candidats, i després amb diferents regidors. També es va parlar dels 25 anys de la Coral Sant Esteve i es va evocar la figura del poeta Antoni Sant, mort en plena joventut.

El 14 de febrer es celebrava assemblea general. Deixaven les seves vocalies Dolors Bonals, Ramona Torrebada i Marc Mas, i s'hi incorporava Llorenç Planes Vilella. Pere Juncadella tornava a la redacció del Sarment, que havien deixat Josep Mateo, Miquel Planes i Pere Sellarés.

L'any 1988 començava amb un reportatge sobre la situació de la cavalcada dels Reis. Continuaven les entrevistes als regidors de l'equip de govern i als de l'oposició, i també a altres personatges i entitats locals. També es va parlar de les Brigades de Pau a El Salvador, de les vicissituds del nostre bisbe Pere Casaldàliga i de l'arribada de Gates Vulca, SA, a les Maioles.

El 20 de febrer de 1988, davant una assemblea a la qual van assistir les regidores de Cultura, la junta va reiterar la seva decisió de considerar-se dimitida i continuar per donar suport al Sarment.

El 1989 va morir el nostre fidel col·laborador Francesc Soler i Castella; l'editorial de febrer l'evocava amb sentiment.

La crisi del CCB s'aguditzava: la portada de març deia "Adéu-siau", i l'editorial portava per títol "L'hora dels adéus". A l'assemblea de l'11 de febrer, després de quatre anys amb la junta del CCB dimitida sense que en sortís cap recanvi, jo anunciava que deixava la direcció del Sarment i passava a una situació "d'excedència", col·laborant-hi com a "free lance", però sense responsabilitats directives. L'editorial reconeixia que el butlletí havia perdut acuitat informativa, i s'estava tornant un (això sí, molt digne) aplec de col·laboracions intel·lectuals o literàries. La junta es mostrava disposada a continuar donant suport al Sarment si sortia un consell de redacció escaient.

Va sortir. Una assemblea extraordinària, el 28 d'abril, elegia una nova junta formada per:

*Pere Juncadella, president
Teresa M. Riera, vicepresidenta
Josep Sant, secretari
Antoni Codina, tresorer
Isidre Vilella, tresorer
Abel Artigas, vocal
Glòria Casaldàliga, vocal
Ramon Carreté, vocal
Josep Mateo, vocal
Jordi Orobitg, vocal*

I la nova redacció del butlletí estava formada per Mn. Jordi Orobitg, com a director, i pels redactors Anna Casaldàliga, Glòria Casaldàliga, M. Núria Casaldàliga, Josep Gudayol, Xavier Lorente, Núria Márquez, Isidre Prat i Montserrat Soler. En Gudayol tenia cura de la promoció i publicitat, i en Ramon Bessa del disseny.

El grup de joves que l'Orobitg encapçalava assegurava la continuïtat del butlletí, però no la del Cercle, que en aquells moments ja es veia difícilment viable. Ells desitjaven que el CCB tornés a ser aquella entitat coordinadora i potenciadora de la cultura popular que havia estat, però primer volien centrar-se en el butlletí i més endavant, si hi havia prou gent i forces, es podrien dedicar novament a "fer poble". També volien que la seva entrada al Cercle no s'interpretés com una ruptura, i per això van demanar que els membres de l'antiga Junta hi continuessin donant suport. Per això, en Juncadella accedí a ser president, amb la condició de ser-ho només per un període de transició.

L'editorial d'aquell mes parlava del "naixement d'una nova etapa. L'empelt necessita del tronc que li dona vida; el tronc necessita l'empelt per donar més fruit. Aquesta etapa que ha començat hauria de fer possible que, treballant freqüentment, colze amb colze, malgrat les diferències generacionals i de tarannà, amb tots aquells que encara tenen inquietuds culturals el CCB tornés a ser i ocupar el lloc que li pertoca. De vosaltres i de nosaltres depèn."

En Jordi Orobitg era el líder natural d'aquest nou grup, i penso que tenia molt clar que l'objectiu de refer el Cercle era possible i desitjable. Ell, però, tot sol no podia fer-ho, i tot i que en diverses reunions va encoratjar els membres del grup a reprendre l'organització d'activitats, no va sortir ningú amb prou empena com per reuifcar aquell projecte, perquè s'havia de començar de zero, i la simple confecció del butlletí ja els ocupava prou.

Amb aquesta junta comença, doncs, un nou Cercle que, després de les successives crisis que s'han explicat abans, explícitament es mantenia com a mer suport legal del Sarment. Amb el mateix nom i sense solució de continuïtat, és, però, de fet, una entitat nova amb uns objectius ben diferents.

El 1989, al Sarment es va parlar de l'expedició del Dr. Cañellas al Makalu; dels deu anys d'ajuntaments democràtics, amb entrevistes als alcaldes Barranco, Soler i Rabeya; del mil·lenari de Balsareny; del relançament industrial del poble; de la visita d'un grup d'alemanys que venien a aprendre català; de la depuradora d'aigües residuals, de l'ampliació del Casal i de la situació a El Salvador, amb el testimoni de Francesc Riera.

Aquest any, el Cercle va emprendre una activitat nova: l'edició de llibres, en col·laboració amb l'Ajuntament. La col·lecció "Pau Bròquil" va començar així la seva singladura, amb el primer volum de les Pàgines Viscudes de Francesc Soler Castella i amb la reedició de la Crònica de Balsareny, de Valentí Masplà, que el Cercle havia publicat ja, ciclostilada, l'any 1978. En anys successius, aquesta col·lecció, que, s'ha incrementat amb els volums segon i tercer de les Pàgines Viscudes d'en Soler, i amb Balsareny, més de mil anys de Ramon Carreté; Merlets, poemes de gent de Balsareny; Del feu al pou, de Francesc X. Sabala; Estudis d'història de Balsareny, de Josep M. Sabala; Balsareny a principi de segle, de Ramon Carreté; Història de la Rabeia i Sant Esteve, de Josep Forasté. Aquesta col·lecció ha comptat sempre amb el suport de la Fundació Caixa de Manresa; en els dos primers volums, també hi va col·laborar la Caixa de Pensions i la Banca Catalana.

A la tardor de l'any següent, 1990, l'Orobitg marxava de Balsareny, cridat a exercir una tasca important al bisbat. La Glòria Casaldàliga va passar a coordinar el butlletí, a la redacció del qual s'havia incorporat la Fina Canals. L'editorial del mes d'octubre torna a fer una crida a la col·laboració de tothom qui vulgui en el Sarment, que ha complert 175 mesos. Enlloc no s'hi parla del Cercle; lògic, perquè el Cercle només és el marc institucional del Sarment. L'Antoni Codina va passar el llibre de caixa al Pere Ruiz i l'Isidre Vilella, nous tresorers.

Aquell any es va parlar de l'absorció de la fàbrica de sant Esteve (Indústria Tèxtil Tomàs SA) per la de la Rabeia (Filatures Gossypium SA) ; en Jordi Corominas i la Judit Ribas ens escriviren des de Nicaragua, i en Pere Casaldàliga des del Brasil, amb motiu de la concessió de la Creu de Sant Jordi. Es va parlar de la trobada pro-Nobel Pere Casaldàliga, del campionat de la UE Balsareny, de les segones Jornades Germano-Catalanes celebrades al poble i del muntatge teatral i musical "Balsareny més de mil anys".

El 1991, la Teresa M. Riera deixà la vicepresidència al Joan Prat. L'Esteve Díaz passà a ser tresorer; entraren de vocals l'Alfred Selgas i en Joan Soler. Al butlletí, s'hi incorporaren Joan Garcia Villagrasa i Joan Emili Sorroche. I l'Isidre Prat va esdevenint el factòtum del Sarment, el personatge clau que fa la feina que no es veu, però que és indispensable. Aquest any es va tornar a fer el concurs literari, i es va parlar de les eleccions municipals, de la reestructuració industrial de la mina i de la suspensió de pagaments a la Rabeia i a Sant Esteve, com també de les pintures del Casal, dels geganters, del futbol sala, de l'handbol... El pols del poble s'hi continuava reflectint amb temes d'interès.

El 1992, l'any olímpic, el Cercle va celebrar Assemblea molt aviat, l'u de febrer. En Pere Juncadella cessava com a president, al cap de dos anys d'haver acceptat el càrrec a títol provisional. El vaig substituir jo, amb la mateixa disposició a deixar el càrrec si sorgia una junta nova capaç de revifar l'entitat, però amb la mateixa disponibilitat a continuar donant suport al Sarment i a l'edició de llibres.

Aquest any vàrem comprar una impressora làser; també es va celebrar el concurs literari Sant Jordi. I es va parlar de la reestructuració de Gossypium ; de la trobada pro-Nobel 92 per a Pere Casaldàliga, celebrada amb gran èxit a Balsareny; de la nova comissió dels Traginers; de la inauguració de la nova biblioteca; del centenari del Centre Instructiu i Recreatiu; de la reforma educativa, i de la circulació viària a Balsareny. El desembre es va commemorar el número 200 del Sarment, amb un extraordinari que recollia també tota la història de les mobilitzacions populars contra el projecte d'instal·lació d'una mini-central tèrmica incineradora de residus. El Cercle i el Sarment es van adherir a la coordinadora d'entitats que va liderar l'oposició popular, i hi varen col·laborar activament. Les pàgines del butlletí han continuat essent sempre un viu reflex de les inquietuds del poble: per això sol crec que val la pena, de fer esforços per conservar-lo.

1992. UNA PANCARTA CONTRA LA INCINERADORA, PENJADA A L'ESGLÉSIA PARROQUIAL, RECORDAVA AQUELLA QUE S'HI HAVIA COL·LOCAT L'ANY 1976 AMB MOTIU DE LA MARXA DE LA LLIBERTAT.

L'any 1993, en Josep Sant deixa la secretaria al Lluís Boixadera, i la Fina Canals es fa càrrec de la coordinació de la redacció del butlletí, mentre que la Teresa M. Riera n'assumeix el muntatge. Aquest any es parla novament de la crisi de Gossypium i la de les mines; es fa un estudi sobre l'atur a Balsareny i un cop d'ull al pressupost municipal. Es parla també de l'Escola de Música, de la Caminada Popular, l'Handbol i l'Esbart Sant Esteve, i es publica una extensa entrevista popular a l'alcalde. El Cercle compra un ordinador i així pot avançar en l'autoedició.

El 1994 continua la mateixa junta; jo m'incorporo a la redacció del butlletí. Es publica la biografia del mestre Eloi Regné, feta per Josep Forasté, i es parla de la inauguració del nou pavelló del Casal, dels actes populars en suport d'aquesta institució i de la inauguració del polígon de la Coromina. Però el tema lamentable, que omple el butlletí de juliol-agost, és la crònica sobre els incendis forestals que tant afectaren el nostre municipi.

El 1995 parlem d'eleccions municipals, de les obres de la carretera, del futur Museu del Traginer, de la inauguració de les obres del poble, del 40è aniversari de l'Agrupament Escolta, de l'Antoni Soler, que ha fet cent anys, i de l'engegada del Centre de Salut Navàs-Balsareny.

JULIOL DE 1994. UN GRAN INCENDI FORESTAL DEVASTA DURANT CINQ DIES EL BERGUEDÀ I EL BAGES. PART DEL TERME DE BALSARENY SE'N VEIÉ GREUMENT AFECTAT.

I el 1996 s'ha parlat de la inspecció sanitària i dels 10 anys de Caminades Populars. En tots aquests anys, el butlletí ha estat sempre amatent a les activitats culturals i esportives periòdiques: els Reis, la Festa dels Traginers, el Carnestoltes, la Caminada popular i la caminada i la pedalada nocturnes, la festa de sant Joan, l'Onze de setembre, l'agrupament escolta, el futbol, l'handbol, el futbol sala, el ciclisme, el club Natació, el club d'Avis, els Pastorets, la Coral, l'Esbart, l'escola, l'Ajuntament...

A la biblioteca popular hi ha tots els números enquadernats; també tenim socis que els conserven tots acuradament. Ja hem començat el vint-i-dosè any del Sarment i no sabem si durarà i quant durarà. Però aquests més de vint anys reflectint el dia a dia d'una comunitat ja fan molt gruix, i són útils als estudiosos de la nostra història des de 1976. Crec, doncs, que tots els que hi hem col·laborat, ja sigui escrivint-hi, aportant-hi fotografies o dibuixos, editant-lo o distribuint-lo, o bé simplement sent-ne soci i ajudant a sufragar-lo, en podem estar contents. Que es podria haver fet millor? És indiscutible. Però la feina feta, la tenacitat d'una colla tan reduïda al llarg de tants anys, penso que puc dir que ha valgut la pena.

LA CAMPANYA D'OPOSICIÓ CONTRA LA INCINERADORA DE RESIDUS MOBILITZA LA POBLACIÓ. PRÀCTICAMENT LA TOTALITAT DELS REDACTORS DE "SARMENT" HI PARTICIPEN ACTIVAMENT.

